

TARIM VE MÜHENDİSLİK

1000
KÖYE
1000
TARIMCI

PROJESİ HEDEFİNE
ULAŞAMADI

Kamu Personel Kanunu Rejimi Üzerine

KAMUDA ÜCRET DENGESİZLİĞİ
BÜYÜYOR...

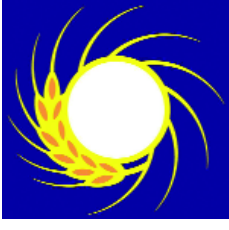
"EKONOMİDE NELER OLUYOR?..

BİYODİZEL-BİYOBENZİN

ŞEKERDE TARTIŞMA BITMİYOR

AB TARIM MÜZAKERELERİ BAŞLIYOR !..

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI'NIN
EKONOMİ-POLİTİĞİ

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI
ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

SAHİBİ

Gökhan GÜNAYDIN

SORUMLU YAZIŞLARI MÜDÜRÜ

Özden GÜNGÖR

YAYIN KURULU

Selda ÜNAL

Burhan HARMANKAŞI

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ekrem KÜN

Prof. Dr. Gülcan ERAKTAN

Prof. Dr. Mustafa ARLI

Prof. Dr. Hasan ÇELİK

Prof. Dr. Filiz ERTUNÇ

Prof. Dr. Mehmet ERTUĞRUL

Prof. Dr. Celalettin KOÇAK

Prof. Dr. Koray HAKTANIR

Prof. Dr. İlhami ÜNVER

Prof. Dr. Fikri AYDIN

Prof. Dr. Belgin ÇAKMAK

Prof. Dr. Metin GÜNER

Prof. Dr. Aydın ÖZTAN

YÖNETİM YERİ

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Karanfil Sokak 28/19 Kızılay / ANKARA

Tel: 0 (312) 425 05 55 - Faks: 0 (312) 418 51 98

www.zmo.org.tr zmo@zmo.org.tr

TASARIM - DİZGİ

ZMO

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Gönderilen yazılar yayımlansın, yayımlanmasın yazarına geri verilmez. Özgün derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluklar ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası ve Tarım ve Mühendislik Dergisi yazılardan hiçbir şekilde sorumlu değildir. Yayın Kurulu gönderilen yazı üzerinde gerekli gördüğü değişikliği yapmaya yetkilidir. Dergide yayımlanmış yazılar kaynak gösterilmek koşuluyla başka yayım organlarında kullanılabilir ya da aktarılabilir.

10,000 adet basılmıştır.

Merhaba Sevgili Meslektaşlarım,

"Tarım ve Mühendislik" Dergimizin 75. sayısı ile sizlerle yeniden buluşmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Hepinize, şahsım ve Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarım adına, içtenlikle sevgi ve saygılarımı sunarım.

Dergimizin bu sayısında öncelikle ODA'mızla ilgili olarak bize büyük gurur veren bazı gelişmeleri sizlerle paylaşmak isterim. ODA'mızın Trabzon, Mersin ve Konya Şubeleri, büyük bölümü kendi kaynaklarıyla olmak üzere yeni hizmet binası satın aldılar; açılışları yoğun katılımlarla ve törenle gerçekleştirildi. Kahramanmaraş İl Temsilciliğimiz, kira karşılığı kullandığı hizmet binasını satın alarak, kendi yerinde çalışmalarını sürdürmeye başladı. Adana Şube'miz, kullandığı dairenin karşısında bulunan daireyi satın aldı. Yapılacak düzenleme sonrasında, üyelerine daha uygun koşullarla hizmet verebilecek. Genel Merkezimiz de, bulunduğu binada bir daire kiralayarak, artan kapasiteye yanıt üretmekte zorlanmaya başlayan çalışma ortamını genişletti. Amacımız, daha etkin ve verimli çalışan bir ZMO örgütlülüğünün, üyesi ile buluştuğu mekanları çağdaş bir şekilde yeniden yapılandırmak ve hizmetin düzeyini nicel ve nitel olarak yükseltmektir.

Örgütümüzün fiziksel kapasitesini yükseltmeye odaklı çalışmalar yanında, mesleğimizin hak ve yetkilerini mevzuat sistemine tanıtmaya ve aktarmaya konusunda da etkin çalışmaların yürütüldüğü bir dönem geride bırakıyoruz. Dönem içinde, ODA'mızın "Tarım Alet ve Makineleri Projelendirme Yetki Belgesi Yönetmeliği" 11.08.2005 gün, 25903 sayılı Resmi Gazete, "Meslek İçi Eğitim, Uzmanlık ve Belgelendirme Yönetmeliği" 8.11.2005 gün, 25987 sayılı Resmi Gazete, "Serbest Müşavirlik - Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliği" 14.12.2005 gün, 26023 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan genel düzenleyici işlemlerle, hem mesleğimizin hem de ODA'mızın yaşama müdahil olma gücü daha da artacak, emeği geçen tüm dostlarımıza teşekkürü borç bilirim.

Değerli üyelerimiz, sizlere 74 üncü sayıdan bugüne kadar yapılan çalışmalar ve önümüzdeki günlerde gerçekleştirilecek etkinliklerle ilgili bilgi vermek istiyorum.

39. Dönem IV. Danışma Kurulu Toplantısı, Yönetim Kurulu Üyelerimiz, Onur Kurulu Üyelerimiz, Denetleme Kurulu Üyelerimiz, önceki dönem

yöneticilerimiz, 25 Şubemiz, bazı il temsilcilerimiz ve yerel yetkililerin katılımıyla 30 Eylül-2 Ekim 2005 tarihleri arasında Muğla'da yapıldı. Toplantıda, "39. Dönem III. Danışma Kurulu kararları, Özlük Haklarına İlişkin Çalışmalar, Gıda Sektöründe Yaşanan Gelişmeler, Hukuki Çalışmalar, Yasal Düzenlemeler, TMAP, e-zmo, Mali İşler Alanındaki Çalışmalar, Bilirkişilik, Oda Örgütlenmesi, Oda-Üye İlişkileri, ZMO Öğrenci Kurultayı, Seçim Süreci, Türkiye'nin Gündemi ve Tarım Sektöründe Yaşanan Gelişmeler Karşısında ODA'mızın Tavrı ve Tarımda Güç Birliği Oluşturma Çalışmaları" değerlendirildi.

"Sorumlu Yöneticilik Uygulamaları" konusunda, 1 Ağustos 2005'te yürürlüğe giren Sorumlu Yöneticilik Protokolü doğrultusunda meslektaşlarımızın edindiği kazanımları, ODA olarak dikkatle takip ediyoruz. ODA'mız, Gıda Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında imzalanacak protokol çalışmaları da son aşamaya getirildi. Sorumlu Yöneticilik konusunda tüm yasal düzenlemeleri kapsayan "Gıda Sektöründe Sorumlu Yöneticinin El Kitabı'nın 2. baskısı yapıldı. Meslektaşlarımızın yoğun ilgisiyle karşılanan kitabın son değişikliklerle birlikte önümüzdeki günlerde 3. baskısı yapılarak, dağıtımına devam edilecek.

Sayın Meslektaşlarım,

Tarım makineleri bölümü mezunu meslektaşlarımızın tarım ve orman traktörleri ve bunların römorklarının imal ve tadilatında yetkili mühendis olarak çalışabilmeleri için yürütülen çalışmalar kapsamında yetki alanımızın somutlaşması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile imzalayacağımız Protokol ile ilgili tüm yasal ve eğitim altyapısı hazırlıkları tamamlandı, Protokol taslağı üzerinde yürütülen görüşmeler sonuçlandırıldığında, Protokol imzalanacak ve yıllardır süregelen çalışmalar başarı ile tamamlanmış olacak.

Bilirkişilik konusu, ilk kez Türkiye çapında ortak bir eğitimin konusu edilmiştir. Bu kapsamda, tüm illerimizden Şube Başkanlıklarımız ya da İl Temsilciliklerimiz aracılığıyla çağrılan birer arkadaşımıza, Genel Merkezimizde, 19-20 Kasım 2005 tarihlerinde "Bilirkişi Eğitimi" verildi. "Eğiticilerin Eğitimi" niteliğindeki bu kurs, daha sonra tüm illerimizde yinelendi. Kurslarda başarı gösterenlerin sertifikaları hazırlandı, kendilerine gönderilmeye başlandı. Eğitim çalışmalarına "eğitmen" olarak katkı koyan meslektaşlarımız Medar KALKAN, Enver ÇETİN ve Ayşe ÖZDEMİR'e teşekkürlerimizi sunarız.

ODA'mızın çalışmalarını internet ortamı üzerinden tüm örgüte yaymak; böylece zaman ve

kaynak tasarrufu yaparken hizmette etkinliği sağlamaya yönelik çalışmalarımız sürüyor. Bu kapsamda, ODA muhasebe kayıtlarının tüm illerde eşanlı güncellenebilmesi için Genel Merkez ve tüm şubelerimizin e-zmo ortamında internet üzerinden makbuz kesmelerini sağlayan yeni sisteme geçildi. Makbuz sisteminin yenilenmesi nedeniyle 9 Ekim 2005 tarihinde, Ankara'da, Şube yöneticilerimize yönelik bir eğitim çalışması gerçekleştirildi.

Ayrıca Eylül, Ekim ve Kasım aylarında pek çok şubemiz tarafından 3'er günlük HACCP kursları düzenledi. TARGEV ile ortaklaşa düzenlenen ve yoğun ilgi gören kursları başarıyla tamamlayanlara törenle sertifikaları verildi. Üyelerimize yönelik

sunuş

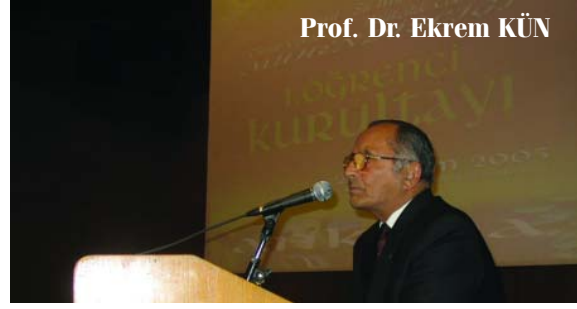
eğitim çalışmalarımıza bundan sonra da devam edeceğiz.

Önümüzdeki dönemde, ODA Genel Merkezi'nde kurulacak Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (MİSEM) aracılığıyla, eğitim programlarını çeşitlendirip yaygınlaştıracadığız.

Sevgili Meslektaşlarım,

Bildiğiniz gibi, ODA'mızda, ziraat mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, tütün teknolojisi mühendisleri ve balışlılık teknolojisi mühendisleri kayıtlı bulunuyor. Sözü edilen meslek disiplinlerinde öğrenim gören gelecekteki meslektaşlarımıza ODA'mızı tanıtma konusundaki çalışmalarımıza, içinde bulunduğumuz dönemde hız verdik.

ODA'mızın büyük önem verdiği ve hazırlıklarına aylar öncesinden başladığı "1. Öğrenci Kurultayı", 25 Kasım 2005'te Ankara'da gerçekleştirildi. Kurultaya, yurt genelindeki 22 niversiteye bağlı 30 Ziraat Fakültesi, Su rnleri Fakültesi, Deniz Bilimleri Fakültesi ve Tütün Teknolojisi Fakültesinden 200'e yakn ğrenci ve ğretim yesi katıldı. Önümüzdeki yıllarda geleneksel hale getirilerek sürdürülmesi planlanan kurultayın ilkinde, "Tarımsal Yükseköğretim", "ğrencilikten mühendisliğe, çalışma yaşamından beklentiler", "Su rnleri Sektörü", "Toprak varlığımız ve sorunları" ile "Tarım sektörünün genel-bölgesel sorunları ve üzüm nerileri" konuları masaya yatırıldı. Kurultayımız ğrenciler, ğretim yeleri ve konuyla ilgili tüm taraflardan büyük beğeni gördü. Kurultayımızın hazırlanmasında büyük emeği geçen Kurultay Düzenleme Kurulu Başkanı Sayın Prof. Dr. Ekrem KN ve Kurul yeleri Prof. Dr. Nihat ÖZEN, Prof. Dr. Temel

Prof. Dr. Ekrem KN

1. ÖĞRENCİ KURULTAYI

GENÇTAN, Prof. Dr. Kamil Okyay SINDIR, Doç. Dr. Haydar şENGüN ve Araşt. Gr. Mdahir ÖZGÜL'e sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

ODA'mızı niversite öğrencilerine tanıtma ve öğrencileri de ODA'mızın çalışmalarına katma amacıyla yaptığımız çalışmalar kapsamında, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin 19 Eylül 2005'de gerçekleştirilen "2005-2006 ğretim Yılı 1. Sınıf ğrencileri Fakülte Uyum Programı"na katılarak, ODA'mız görüşlerini dile getirdik. Ayrıca, AZF Ekoloji Topluluğu'nun 23 Aralık 2005 tarihinde yaptığı toplantıya katılarak, ODA'mızı tanıttık ve görüşlerimizi dile getirdik.

"Tarım Sektörü ile İlgili Yasal Düzenlemelerin İzlenmesi" konusunda, TBMM Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu'nun Ekim ve Kasım aylarındaki toplantılarına katılarak, Tarım Kanunu Tasarısı, Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda Değişlik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanun Tasarısı ile ilgili görüşlerimizi bildirdik.

Değerli meslektaşlarım, üzülerek ifade etmek isterim ki, bunlardan özellikle "Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanun Tasarısı", tüm çabalarımıza karşın, ziraat mühendisliği mesleğinin hak ve yetkilerine tecavüz edici bir nitelikte Komisyondan geçmiştir. Komisyon ağrısı zerine, ODA'mız, ciddiyle çalışarak ekleriyle birlikte onlarca sayfayı bulan görüşünü (halen ODA'mızın web sayfasında yayımlanmaktadır) Komisyon Başkanı'na ve üyelere görüşmeler öncesinde iletmiştir. Tarım

1. ÖĞRENCİ KURULTAYI KOKTEYL

Orman ve Köyşleri Komisyonu'nda kurulan Alt Komisyon'da ve bizatihi Komisyon'un Başkanı'na defalarca; Orman Mühendislerinin yetkilerini bir Yasal Çerçeveye bağlamalarını anlayışla karşıladığımızı; ancak bu Yasa kapsamında sözü edilen meslek grubunun "münhasır yetki alanı" ile "diğer meslek disiplinleri ile paylaştığı yetki alanı"nın mutlaka ayrılarak yazılması gerektiğini ifade ettik. Ancak Komisyon, anlaşılmaz bir tutum sergileyerek, bu ayrımı yapmadı. Ortaya çıkan tablo şudur; orman mühendisleri; orman içi toprak etüd-sınıflandırma, mera ıslahı, su ürünleri alanında eğitim formasyonları ile uyuşmayan bir görev konusunda yetki kazanma durumundalar. Daha net ifade etmek gerekirse, örneğin ZMO Başkanı olarak, "tarla bitkileri bölümü mezunu ziraat mühendisi" niteliğimle uzman ve yetki sahibi olmadığım toprak analizlerinde, Yasa böyle çıkarsa, tüm öğrenim yaşamları boyunca 3 ya da 4 toprak dersi almış tüm orman mühendisleri yetkili olacaklar!.. Örnekleri diğer iki alan için de yaymak mümkün.

Bu kabul edilemez durumu önlemek ve TBMM'den içeriği bilime uygun olarak düzelti-lerek geçecek bir Yasa'ya katkı sağlamak amacıyla, tüm ZMO ve üniversite çevresini ortak hareket içine sokacak bir birlikteliğin hazırlıkları içindeyiz.

Sevgili meslektaşlarımız, dönem içinde Bakanlığın yaptığı birçok toplantıya katılım sağladık. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nda 10 Kasım 2005'te yapılan, "**Tarım, Ar-Ge Proje Değerlendirme Toplantısı**"nda, ODA'mız görüşlerini dile getirdik. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nce 14-18 Kasım 2005 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen "**Tarımsal Araştırma Master Planı Revizyon Toplantısı**"na katıldık. Bakanlığın Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası Uygulama Yönetmeliği'ne ilişkin olarak 22 Kasım 2005'te düzenlediği toplantıda, ODA'mız Toprak ve Su Kaynakları Komisyonu'nun hazırladığı ODA görüşümüzü sunduk.

AB sürecinin tarım sektörüne etkileri konusunda, ODA'mız etkin bir çalışma sergiliyor. Bu kapsamda, AB-Türkiye Müzakere Çerçeve Belgesi, AB Komisyonu Katılım Ortaklığı Belgesi ve İlerleme Raporu'nu web sayfamızda yayımladık. Ayrıca Katılım Ortaklığı Belgesi ve İlerleme Raporu'nun sektörümüzle ilgili bölümlerinin özet çevirilerini yapıtararak, web sayfamızda yer verdik. Böylece ilgili metinlere tüm meslektaşlarımızın ulaşmasını sağladık. Gündeme gelen yasal düzenlemeler ile ilgili raporlar da hazırlayarak, kamuoyuna ve örgütlerimize duyurduk. Yurt genelinde birçok ilde konu ile ilgili Konferans ve Paneller düzenleyerek kamuoyunu bilgilendirdik.

Değerli Meslektaşlarımız,

Türkiye'nin Gündemi ve Tarım Sektörü'nde Yaşanan Gelişmeler Karşısında ODA'mızın Tavrı konusunda, güncel siyasi ve ekonomik olayları yakından izledik. Yaşanan gelişmeler karşısında kamuoyunu aydınlatmak amacıyla ülkenin birçok yerinde konferanslar düzenledik; panel, toplantı ve çeşitli etkinliklerde yer aldık, basın açıklamaları yaptık. Ayrıca çok sayıda radyo ve televizyon programına katılarak, görüşlerimizi paylaştık.

Ordu'da 14 Eylül 2005'te "**Ulusal Fındık Zirvesi**"ne katıldık. Zirve sonunda bir ortak rapor yayımlandı. 3 Ekim 2005'te Balıkesir'de, 16 Kasım 2005'te Ankara'da Konferans verdik, 18 Kasım 2005'te İstanbul'da "**Türkiye-Avrupa Birliği-Tarım Politikaları**" konulu uluslararası konferansa katıldık.

TMMOB'un "**Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam**" sloganıyla 8 Ekim 2005 Cumartesi günü Ankara'da düzenlediği mitinge etkin katılım sağladık. Genel Merkez Yönetimimiz, Şube Başkanlarımız ve Yöneticileri ile yurt çapından bazı öğrenci temsilcilerimiz de mitingde yer aldı. Miting kapsamında Tren Garı önünde "**Ziraat Mühendisleri Odası**" pankartı altında buluşularak, grupla birlikte Sıhhiye'deki Abdi İpekçi Parkı'na yürüyüş gerçekleştirildi. Mitingdeki en kalabalık mühendis topluluklarından birini oluşturan ODA'mız burada, işsiz ziraat mühendislerinin sorunları, kamuda çalışan ziraat mühendislerinin ücret yetersizliği ve dengesizliği, çalışma alanlarının yok edilmesi ve ülke tarımının çökertilmesi konuları ile insanca ve barış içinde yaşama isteğini kamuoyuna duyurdu. Miting

sonrasında, TMMOB Başkanı Mehmet SOĞANCI, ODA'mız Lokali'nde bir konferans verdi. Konferans ilgiyle izlendi. Ayrıca KESK, DİSK, TMMOB ve TTB tarafından 17 Aralık 2005 Cumartesi günü Ankara'da gerçekleştirilen "**Demokratik Türkiye, Halk İçin Bütçe**" mitingine de katıldık.

Dünya Gıda Günü nedeniyle Gıda ve Kimya Mühendisleri Odaları ile 14 Ekim 2005'te Ankara Milli Kütüphane Konferans Salonu'nda bir sempozyum düzenledik. İki gün süren ve büyük ilgi gören sempozyum sonunda bir sonuç bildirgesi yayımlandı.

İstanbul'da 14-15 Ekim 2005 tarihlerinde "**Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu**"na, 22-23 Ekim 2005'de "**Temel Haklar ve Özgürlükler Kurultayı**"na, 22 Kasım 2005'te "**Gıda ve Gıda ile Temasta Bulunan Madde ve Malzemelerin Piyasa Gözetimi, Kontrolü ve Denetimi ile İşyeri Sorumlulukları**" Seminerine katıldık.

BTC Şirketi yetkilileri ile 20 Ekim 2005'te bir toplantı yaparak, Bakü-Tiflis Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'nın topraklarımıza etkisi konusunda ODA'mızın eleştirilerini dile getirdik.

Gıda Mühendisleri ODASI Başkanı Petek ATAMAN ile 28 Ekim 2005'te Denizli'de; Avukat Öztürk TÜRKDOĞAN ile de 23 Kasım 2005'te Van'da ikili konferanslar gerçekleştirdik.

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 82. yıldönümü nedeniyle yurt genelinde düzenlenen törenlere Genel Merkez ve şubeler olarak etkin katılım sağladık.

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası ile 11-13 Kasım 2005'te Şanlıurfa'da "**Toprak Reformu 2005**" Kongresini gerçekleştirdik. Çeşitli sunumlar da yaptığımız kongrenin ardından bir sonuç bildirgesi yayımlandı. Ankara'da 16 Kasım 2005'te TİGEM Bilgilendirme Toplantısı'na katıldık. TMMOB'un 18-19 Kasım 2005'te gerçekleştirdiği "**Mühendislik Eğitimi Sempozyumu**"nda bir sunum yaptık. Mersin'de 27 Kasım 2005'te gerçekleştirilen "**Üretici Kurultayı**"na katıldık.

Sevgili Meslektaşlarım,

"**2005 Yılı Güz Etkinlikleri**" kapsamında 23-24 Eylül 2005'te Diyarbakır'da düzenlenen "**GAP ve Sanayi Kongresi**"ne katılarak, "**Tarımda Kapitalistleşme Sürecinin Türkiye ve GAP'a Etkileri**" konusunda bir sunum yaptık. Etkinliklerimiz kapsamında, 22 Ekim 2005'te Ekonomist Selim SOMÇAĞ ODA'mızda, "**Ekonomi Gündemi**" konulu bir konferans verdi. Büyük ilgi

gören etkinliğimizi tüm meslektaşlarımıza ulaştır-
mak amacıyla dergimizin bu sayısında sayın
SOMÇAĞ'ın konferansta yaptığı konuşmayı yayınlı-
yoruz.

Güz Etkinliklerimiz, 3 Aralık 2005'te Milliyet
Gazetesi yazarı Ece TEMELKURAN'ın "**Medyanın
Kıyısından**" başlıklı söyleşiyle devam etti.
ODA'mızda gerçekleştirilen söyleşi büyük beğeniyle
karşılandı.

ODA'mızın da bileşenlerinden olduğu "**Genetiği
Değiştirilmiş Organizmalara (GDO) Hayır
Platformu**"nun, Gökçeada Kaymakamlığı ve
Gökçeada Belediyesi ile 31 Ağustos-4 Eylül 2005
tarihleri arasında düzenlediği "**Gökçeada 1. Ekoloji
Şenliği ve Çalışma Atölyeleri**"ne, Genel Merkez ve
Şubeler olarak aktif biçimde katıldık.

Sabancı Üniversitesi tarafından 10-11 Eylül 2005
tarihlerinde düzenlenen "**Genetiği Değiştirilmiş
Ürünler Sempozyumu**"nda sunum yaptık.

Altınpark'ta 31 Ağustos-4 Eylül 2005 tarihleri
arasında gerçekleştirilen "**Agrotec 2005 Tarım ve
Tarım Teknolojileri Fuarı**"nda bir stant açarak,
çalışmalarımız ve yayınlarımızı tanıttık. Fuarı ziyaret
edenler, ODA'mızın standına büyük ilgi gösterdiler.

17-18 Aralık 2005'te Adana ve Mersin'de gerçek-
leştirilen bir dizi etkinlik ile mesleğimize ve
örgütümüze önemli katkılarıyla unutulmaz bir isim
olan **Akın ÖZDEMİR**'i andık. Adana Şubemiz
tarafından 17 Aralık 2005'te "**Küresel Tarım
Politikaları ve Ziraat Mühendisleri Odası'nın
Duruşu**" başlıklı panel düzenlendi. 18 Aralık 2005'te
Akın ÖZDEMİR'in Mersin Asri Mezarlığı'ndaki
gömütü başında yapılan törenin ardından, Adana
Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda belgesel
gösterimi ve konser gerçekleştirildi.

ODA'mız tüm demokratik kitle örgütleri, siyasi
partiler ve kamu yönetimi organları ile ilişkilerde
gereken önemi vermektedir. Bu kapsamda, ANAP
Genel Başkanı Erkan MUMCU ve parti heyeti 14 Eylül
2005'te; DYP Genel İdare Kurulu Üyesi Cevher
CEVHERİ başkanlığındaki parti heyeti de 2 Aralık
2005'te ODA'mızı ziyaret etti. Yönetim Kurulu
üyelerimizin de hazır bulunduğu ziyaretlerde,
karşılıklı görüş alışverişi yapıldı.

Değerli Meslektaşlarımız,

Dergimizin bu sayısında, hükümetin 2 yıl önce
görkemli törenlerle tanıtarak yürürlüğe koyduğu

AGROTEC FUARI

1. EKOLOJİ ŞENLİĞİ

SABANCI ÜNİVERSİTESİ

TOPRAK REFORMU KONGRESİ

ancak şu anda sahipsiz kalmış gibi bir görüntü çizen
"Köy Merkezli Tarımsal Üretim Destek Projesi" ile
ilgili yaptığımız araştırmayı sizlerin bilgisine sunuy-
yoruz. Türkiye'nin gerçekleriyle tam olarak
örtüşmeyen proje, uygulamada da yanlışlıklar yapıl-
ması nedeniyle, tarımsal üretimi ve verimi artırma
hedefine ulaşamadı. Proje kapsamında olağanüstü
zorluklara karşın birçok fedakarlıkta bulunarak
çalışmaya devam eden meslektaşlarımız ise şu anda

SUNUŞ

köylerde kaderlerine terk edilmiş durumda. Projenin durumunu anlatan çalışmamızı ve Tarım Danışmanları Bölge Temsilcileri ile yapılan röportajları, fotoğraflarıyla birlikte ilerleyen sayfalarımızda bulabileceksiniz.

"Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi"nin başladığı 2004 yılından bu yana Tarım Danışmanlarını yalnız bırakmayan ODA'mız bundan sonra da sorunların takipçisi olacak, Tarım Danışmanlarına her türlü desteği vermeye devam

edecektir. Söz konusu çalışmamız ile karar vericileri uyarıyor, proje konusundaki belirsizliklerin bir an önce giderilmesini diliyoruz.

Dergimizde ayrıca Selim SOMÇAĞ'ın son ekonomik gelişmeleri değerlendirdiği Konferansı'nı, Prof. Dr. Birgül Ayman GÜLER'in "**Kamu Personel Yasa Tasarısı**" konusundaki makalesini, Dr. Kemalettin TAŞDAN'ın "**Biyoyakıtların Türkiye Tarım Ürünleri Piyasalarına Olası Etkileri; Biyobenzin-Etanol**" başlıklı makalesini ve Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI'nın "**Avrupa Birliği Müzakere Süreci'nde Türkiye Hayvancılığı'nın Ekonomi-Politigi Ne Olmalı?**" başlıklı makalelerini yayımlıyoruz. Ayrıca ODA'mızın, "**AB Sürecinde Türk Tarımı**", "**Şeker Sektöründeki Tartışmalar**" ve "**Kamuda Çalışan Ziraat Mühendislerinin Ücret Aşımmları**" konularındaki çalışmalarımızı da dergimiz aracılığıyla sizlerin bilgisine sunuyoruz.

Önümüzdeki dönemde, 2-4 Ocak 2006'da Ankara'da "Tarım Haftası Sempozyumu"nu düzenleyeceğiz. Sempozyumun ilk günü akşamı ODA'mızda "III. Makarna ve Şarap Günleri" gerçekleştirilecek. Geleneksel Başak Balomuz da Ankara'da 6 Ocak 2006'da yapılacak.

Değerli Meslektaşlarım,

51 yıllık deneyime sahip bir demokratik kitle örgütü olan ZMO; bilime, gerçeğe ve demokrasiye olan sarsılmaz inancı, kamu yararını her şeyden üstün tutan yurtsever tutumu, doğruyu yanlıştan bir çırpıda ayıran örgüt sağduyusu ile kendi mesleki alanı ve sektör geneli yanında, ülke sorunlarına ilişkin sağlam duruşunu pekiştirerek yoluna devam ediyor.

Yolumuz açık olsun,

Selam ve saygılarımla,

Gökhan GÜNAYDIN

Başkan

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ AŞKIN'A DESTEK OLDUK...

BASIN AÇIKLAMASI

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ'NE YAPILAN "MEVCUTLULUK" MUAMELESİ, KAMUOYU VİCDANINI DERİNDEN YARALAMIŞTIR...

20 Ekim 2005

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yücel AŞKIN, 35 yılı aşkın süredir akademik dünyanın çeşitli kademelerinde üstün bir başarıyla hizmet vermiş, ziraat mühendisliği alanında binlerce öğrenci mezun etmiş, ana bilim dalı başkanlığı - dekanlık - rektörlük aşamalarında yöneticilik yapmış, Ziraat - Orman - Su Ürünleri Konseyi Başkanlığı görevinde bulunmuş saygın bir bilim adamı, Ziraat Mühendisleri ODASI'nın değerli bir üyesidir.

1995 - 1999 yılları arasında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı görevini yaptıktan sonra, 1999 yılından bu yana aynı Üniversite'nin Rektörlüğü'nü ikinci dönemdir yürütmekte olan AŞKIN, görev süresi boyunca, demokratik - laik - sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde Cumhuriyet değerlerini korumak ve geliştirmek konusunda ödünsüz bir tavır sergilemiştir.

Kuşkusuz, akademik dünya da dahil olmak üzere, Türkiye'de kamu yöneticiliği görevinde bulunanlar hakkında ileri sürülen iddialar, hukuk devleti ilke ve kuralları uyarınca soruşturulmalı, yetkinin usulüne uygun kullanımı konusundaki adli - idari - siyasi denetim yetkileri eksiksiz bir şekilde yerine getirilmelidir.

Buna karşın, Sayın AŞKIN hakkında yürütülmekte olan soruşturma, başlangıcından bu yana, "olağan dışı" görünümsergilemiştir. Rektörün yurtdışında bulunduğu bir anda, 14 Temmuz 2005 günü lojmanın kameralar eşliğinde aranması, gizli bir içerik taşıması gereken soruşturma hakkında Savcı'nın Basın Toplantısı düzenlemesi, Rektör'ün "dış kredi ile ilgili görevini tam olarak yapmaması" gerekçesiyle görevden aldığı kişilerin soruşturma kapsamında bilirkişi olarak seçilmesi, ilk aramanın yapıldığı ve tüm delillerin toplandığı günden tam üç ay sonra, 14 Ekim 2005 günü "çıkartma amaçlı suç örgütü oluşturmak", "tehdit ve baskı ile ihaleye fesat karıştırmak", "delillerin yok edilmesi, gizlenmesi ve değiştirilmesi" suçlamalarıyla Rektör'ün mevcutlu olarak tutuklanarak cezaevine konulması, suçlamanın YÖK'ten izin alınması sürecini by-pass edici nitelikte oluşturulması, bu olağan dışı görünümlerin satır başları olarak öne çıkmaktadır.

Sayın AŞKIN'ın 10 yılı aşkın süredir Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ndeki görevinin başında olması ve Temmuz ayında yapılan aramalarla ilgili evraklara el konulmuş olması değerlendirildiğinde, "delillerin karartılması" ve "sanığın kaçması" olasılığı ile gerçekleştirildiği ileri sürülen tutuklamayı anlamak güçleşmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk Devleti olmasının olağan görünümleri olarak, adli - idari kolluk görevleri yasaların lafzına ve ruhuna uygun olarak yürütülmelidir.

Buna karşın, bir Rektör'ün gece yarısı "amacını aşan bir mevcutluluk hali" muamelesine tabi tutulması, kamuoyu vicdanını derinden yaralamış, tarım camiası içerisinde büyük bir üzüntü yaratmıştır.

Ziraat Mühendisleri ODASI olarak, soruşturmanın tüm aşamalarında, üyemiz Sayın AŞKIN'ın yanında olduğumuz - olacağımızı, kamuoyuna saygı ile duyururuz...

Gökhan GÜNAYDIN

Başkan (Yönetim Kurulu Adına)

Basın Açıklamamıza Karşılık e-mail ile Gelen Mesajlar...

Prof. Dr. Vahap KATKAT: Sayın Başkanım, meslektaşımız Yücel AŞKIN ile ilgili basın açıklamanızı büyük bir memnuniyet ile okudum. Sizi ve sizin şahsınızda tüm yönetim kurulu üyelerimizi içtenlikle kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Yunus Emre EVLİCE: Görüşlerinize tümüyle katılıyor, Rektör Prof. Dr. Sayın Yücel AŞKIN'ı destekliyor ve onun şahsında tüm üniversiteleri hedef alan anlayışı şiddetle kınıyoruz.

Feyyaz UYSAL: Sayın Başkanım; Rektör hakkındaki yalın, neyin kastedildiğini gerçekten çok net ifade eden ve bir odanın üyesine hangi anlamda sahip çıkması gerektiğini çok güzel anlatan açıklama için sizi ve emeği geçenleri kutluyorum.

Yılmaz YAZAR: Değerli Hocamız Prof. Dr. Sn. Yücel AŞKIN'a yapılan saygısızca hareketi kınar, Odamızın yayınladığı bu anlamlı bildiriye aynen katıldığımı bildirir, saygılar sunarım.

Tevfik BETTEMİR: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde sergilenmek istenen çirkin oyunlara karşı Rektörümüze göstermiş olduğunuz dayanışma örneği nedeniyle sizleri kutluyorum.

Selahittin HACİÖMEROĞLU: Sayın Başkan, Rektör Yücel Aşkın için yapmış olduğunuz basın açıklamasına yürekten katılıyorum.

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

"Elimizdekini yabancıya kaptırdık, bir de borçlu çıktık"

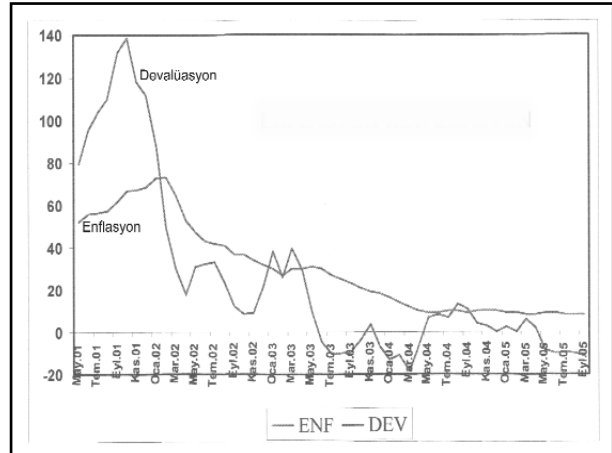
ODA'mızın düzenlediği "Güz Etkinlikleri" kapsamında, Ekonomist ve Kanaltürk TV Yorumcusu Selim SOMÇAĞ, 22 Ekim 2005 Cumartesi günü ODA'mız Lokali'nde, "Ekonomi Gündemi" başlıklı bir konferans verdi. SOMÇAĞ, konferansında, gelecek nesilleri de hayatlarının sonuna kadar meşgul edecek kadar büyük iç ve dış borç altına sokulan Türkiye'nin şu anda ekonomik hayatı yetli son derece zayıflamış, uçan kuşa borcu olan bir ülke haline geldiğini kaydetti. Son 2-3 yılın büyüme rakamlarının gerçekleri yansıtmadığını anlatan SOMÇAĞ, "1989 sonrası yıllar kayıp yıllar: Elimizde olanı yabancılar kaptırdık, talan ettik, bir de borçlu çıktık" diye konuştu.

Katılımın yoğun olduğu konferans ilgiyle izlendi. Selim SOMÇAĞ'ın konferansta yaptığı konuşma ve sorulara verdiği yanıtlar şöyle:

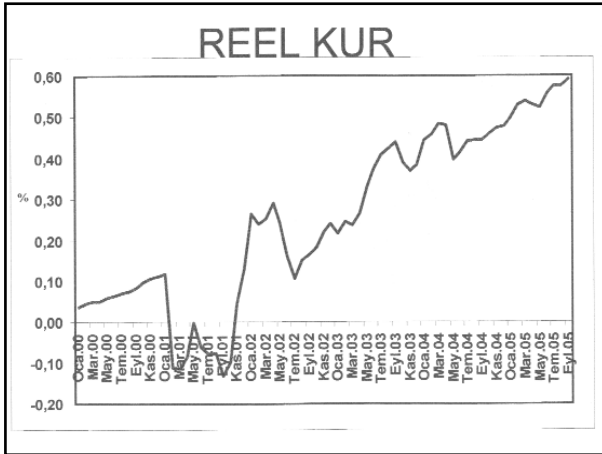
SELİM SOMÇAĞ: Teşekkür ederim. Şimdi konumuz dış ticaretteki genel durum. Biliyorsunuz 2000 yılında bir kur çapası programı vardı. Bu program bir devalüasyon ile sona erdi. Ondan sonra 2001 yılının ortalarından itibaren tekrar IMF denetimi altında, IMF'nin önerilerine dayanan bir istikrar paketi ortaya kondu ve 2002 yılında döviz kurlarında bir düşüş başladı. O gün bu gündür de döviz düştüğü yerden yukarıya çıkmadı.

Bu bir istikrar olarak sunuluyor. Dikkat ederseniz Türkiye'de şu andaki ekonomik durumu olumlu bulan çevrelerin sloganı "istikrar"dır. IMF Başkan Yardımcısı Anne Krueger da geçen gün Türkiye'den bahsederken, "İstikrar geldi" dedi. Bu istikrarın en önemli göstergesi olarak döviz kurunun fazla hareket etmemesi gösteriliyor. Bu da bir anlayış ama bize göre doğru bir yaklaşım değil. Ekonomide istikrar temel hedef olamaz. Ekonomi bilindiği gibi, insanların ihtiyaçlarını tatmin etmek üzere insanın tükettiği birtakım mal ve hizmetlerin üretilmesidir. Ve bu statik bir süreç de değildir; çünkü nüfus artıyor, teknoloji geliyor. Dolayısıyla sürekli yeni ürünler ve yeni ihtiyaçlar ortaya çıkıyor. Demek ki insanların ihtiyaçlarını tatmin edebilmesi için ekonomik faaliyetin sürekli büyüyen ve gelişen bir süreç olması lazım.

Bir de şöyle bir durum var: Gelişmiş ülkelerde çok uzun yıllardan beri geniş kesimlerin kullandığı, yararlandığı birtakım kullanım değerleri Türkiye gibi gelişmekte olan yoksul ülkelerde daha yeni yeni yayılıyor. Bunun kabaca ifadesi olarak fert başına milli geliri ele alırsak bu Türkiye'de 3 bin dolar. Gelişmiş ülkelere baktığımızda ise 35-40 bin dolarlarda, yani 10 katı. Doğal olarak Türkiye'de yaşayan insanlara, "Siz oradaki imkanlardan yararlanmayın, Batılıların kullandığı, hayatı kolaylaştıran birtakım araç gereçleri kullanmayın, tatile gitmeyin, arabanız olmasın" diyemezsiniz.

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

Ekonominin bu dinamik ve sürekli büyüyen, refahı artıran özelliği, İsviçre, Amerika veya Norveç'e göre buradan bakıldığında Türkiye'de daha büyük bir önem arz ediyor. Çünkü kapatmamız gereken bir mesafe var. Bu son derece açık. Peki bu kadar büyük bir gelir uçurumunu nasıl kapatacağız? Ekonomilerin fotoğrafını, röntgenini çektiğinizde görüyorsunuz ki yapısal farklar var. Sadece bir nicelik sorunu değil. Gelişmiş ülkelerin hemen hemen bütün sahalarında kendi kendine yeterli teknoloji üretebilen ülkeler olduğunu görüyoruz. Endüstrinin bir teknolojik matrisi var. Hiçbir sanayi dahi, tarımı da buna dahil edebiliriz, diğerlerinden soyutlanmış değil, ürettikleri mallar birbirlerine girdi oluşturuyor. Ve bu bir matris meydana getiriyor. Türkiye gibi ülkelerde bu matrisin deliklerle, boşluklarla dolu olduğunu görüyoruz. Sanayide bütünsel bir yapı yok. Özellikle üretim araçları ve teknoloji üretiminde dışa bağımlı bir yapı var. Bu gelişmekte olan ülkelerin hepsinde böyledir. Zaten o matrisi çok büyük ölçüde tamamladığımız zaman gelişmiş ülke oluyorsunuz. Dolayısıyla bunu gerçekleştirdiğiniz anda milli geliriniz de belli bir seviyeye çıkmış oluyor. Bu matrisi tamamlama sürecine kalkınma adı veriyoruz biliyorsunuz.

Hedef kalkınma olmalı

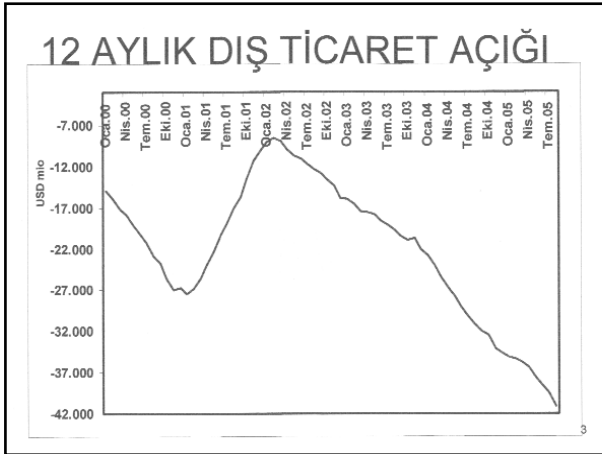
Türkiye'nin ekonomideki temel hedefi istikrar değil, kalkınma olmalı. Yalnız Türkiye'nin değil, Brezilya'nın da, Venezuela'nın da, Hindistan'ın da bu olmalı, gelişmekte olan ülkelerin hepsinin, Batı Avrupa, Amerika, Japonya, Kanada dışında herkesin sorunu bu. Meseleyi böyle ortaya koyduğumuz zaman Türkiye ekonomisindeki tek sıkıntı sanki istikrarsızlık gibi bir bakış açısıyla, "İstikrar geldi, istikrar geldi" çığlıkları

atarak bunu bir başarı tablosu gibi sunmak son derece bilim dışı, gerçek dışı bir anlayış oluyor. Kalkınma hedefi 24 Ocak 1980 kararlarından beri Türkiye'ye hakim kılınan ekonomi söyleminden dışlandı tamamen. Yani kalkınma diye bir sorunu yok Türkiye'nin.

Şimdi gelelim 1999 yılı programına. 1999'da Türkiye ekonomisinde tamam bazı sorunlar vardı. Belli bir enflasyon, belli bir bütçe açığı, yapısal sorunlar vardı, ama akut bir sorun yoktu. Birden bu IMF programı pazarlandı. Avrupa Birliği'nde Türkiye'nin aday ilan edilmesine paralel olarak, "AB sürecine dahil olmanız için ekonominizi tedavi ettirmeniz lazım" diye bir anti-enflasyonist, enflasyonla mücadele programı olarak bu ortaya çıktı.

Şimdi enflasyonun temel sebeplerinden biri bütçe açıkları. İkincisi de buna bağlı olarak enflasyon kronikleştiği zaman özellikle sanayinin tekelleri yapısı söz konusu ise bir ülkede -ki Türkiye'de öyle büyük sanayide- enflasyonist bir kısır döngü ortaya çıkıyor. Mesela o dönemde büyük marketlerin kazanç kapısı tamamen enflasyondur. Tamamen tüketiciden nakit para alıp, bunu repoda değerlendirip daha sonra tedarikçilere vadeli olarak paralarını ödeyerek para kazanıyorlardı. Nakit girişi olan bütün firmalar bunu repoda değerlendiriyordu, bu şekilde para kazanıyordu. Yüksek kronik enflasyon, tekelleri fiyatlandırma mekanizması ve kronik bütçe açıkları böyle bir sarmal yaratmıştı. Tabi buna İstikrar kılıcı gerekiyordu. Başta bütçe açığı olmak üzere. Gerekirse fiyat dondurma, vs. tedbirlerle enflasyon sarmalı çözülebilirdi. IMF'nin getirdiği program ise döviz kuruna, kur çapasına dayanıyordu. Türkiye gibi yüksek ithalat yapan ve dolarize olmuş (32 sayılı karar sonucunda halk kendi parasına güvenmediği için tasarruf aracı olarak yabancı paralara yönelmiş, dolayısıyla ekonomide ciddi bir dolarizasyon var) böyle bir ülkede döviz kurunu yapay olarak aşağıda tutarsanız, enflasyon geriler tabii, ama bu sağlıklı bir gerileme. İltihaptan dolayı ortaya çıkan ateşi, aspirinle, buz torbalarıyla düşürmek gibi... Çünkü temel sebepler yerinde duruyor. Ve buna ekonomi literatüründe bir argo olarak, tablita denmesi adet olmuştur. Bu program 1999 sonunda açıklandığı zaman ben çalışmalarımı yaptım ve o zaman yayın hayatında mevcut olan TV 9'da sonuçları 1999 Aralık ayında açıkladım; Bu kur çapasıyla enflasyon hedeflendiği gibi 20'ye düşmeyecek, 40 civarında kalacaktı. Bu son

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

derece açıldı. "Bunun sonucu bir devalüasyon ve krizdir" dedik. 14 ay sonra dediğimiz aynen çıktı. Bu son derece tehlikeli bir şeydi. Fakat Sayın Ecevit ve etrafındakiler, o zamanki Merkez Bankası Başkanı Sayın Gazi Erçel, gene bu işin büyük avukatı olan şimdiki Merkez Bankası Başkanı, o zaman Başkan Yardımcısı Süreyya Serdengeçti, hemen IMF ve AB'nin lafıyla bu intihar programına atladılar.

10 milyar Türkiye'yi uçurumun kıyısında durdurdu

Bu bir intihar programıydı ve ondan sonra patladı tabii beklendiği üzere. 2001 Nisanında Kemal Derviş Türkiye'ye gönderildi. Geldiğinde 900 bin liraydı döviz, Eylül ayında da 1.650 bin liraydı. Hiçbir şey yapamadı aslında. Çaresiz kaldılar. Türkiye büyük bir hızla Arjantin olmaya sürükleniyordu. Fakat o arada 11 Eylül oldu. 11 Eylül olunca Amerika Irak hareketinin planlamalarına girişti. O çerçevede Türkiye'den yararlanmak amacıyla Türkiye'de istikrarın sağlanması gerektiğine karar verdi ve tuttu IMF üzerinden bir 10 milyar dolar verdi Ocak 2002'de. Şimdi kriz Şubat 2001'de oldu, 12 ay bunlar hiçbir şey yapamadı. O 10 milyar dolar ise tamamen siyasidir. IMF daha önce niye vermedi madem böyle bir para verme gücü vardı da? Bu 10 milyar doları tamamen 11 Eylül'den dolayı Türkiye'ye verdiler. Bu para Türkiye'yi kurtarmaya da uçurumun kıyısında durdurdu.

Ondan sonra da dünyadaki ekonomik ortam değişmeye başladı, 2001 yılında borsa tökezleyince büyük bir atıl sermaye balonu Amerika'nın, ikinci derecede Avrupa'nın ve Japonya'nın elinde kaldı. Japonya'da büyüme yok, Avrupa'da büyüme yok. Bir tek Amerikan ekonomisi büyüyor ve borsası yükseliyordu. Fakat

2001'den sonra Wall Street'in artık çıkmayacağı anlaşılınca, zor ayakta tutulduğu anlaşılınca bu para tekrar bizim gibi gelişmekte olan ülkelere kaydı. Ve 2003 yılından itibaren Türkiye'ye değil yalnızca, Brezilya vs. bütün bu ülkelere muazzam bir para akışı başladı. Ve bu arada Amerika'da faizler de inmeye başladı. Mesela 11 Eylül'den önce Amerika'da Merkez Bankası faizi 6.5 idi. Ondan sonra durgunluk başlayınca bu faiz 2002'de 1 oldu. Enflasyon 2-3 civarında. Reel faiz 2.5-3 puan. Bir sene sonra bakıyorsunuz reel faiz negatif. Gene enflasyon 2-3, faiz 1 olmuş. Paranız eriyor yani. O zaman artık Türkiye batarmı, Arjantin patlarmı, bunları unutuporsunuz, günü kurtarma anlayışıyla nerede bir finansal getiri varsa oraya koşuyorsunuz. Yani bu son 2 senedir, 3 senedir yaşanan olgunun Türkiye'deki IMF programının başarılı olmasıyla ilgisi yok veya AKP'nin ekonomide yatırımcılara çok güven vermesiyle ilgisi yok. Dünya çapında yaşanan bir olay. Eğer 11 Eylül olmasaydı zaten 2002 yılında Türkiye moratoryuma gidiyordu.. O olay sayesinde bir frene basıldı, ondan yaklaşık 9-10 ay sonra da paranın yönü bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin finans piyasalarına kaydı.

Bu dövizin Türkiye'ye de girmeye başlamasıyla, döviz kurları da gerilemeye başladı. Peki ülkeye döviz gelmeye başlayınca biz kurların bu kadar düşmesine seyirci kalmak durumunda mıyız, değiliz tabii. Merkez Bankası diye bir şey var. Merkez Bankası isterse bugün gelen fazla döviz satın alır, piyasadan çeker. Bazılarının iddia ettiği gibi bunun karşılığında piyasaya verdiği paradan dolayı enflasyon ortaya çıkmaz. Açık piyasa işlemleri diye bir mekanizma var, yıllardır gayet de güzel işlemektedir Türkiye'de. Döviz karşılığı piyasaya verilen Türk Lirasını Merkez Bankası gelir, açık piyasa işlemiyle piyasadan çeker. Şimdi bu neden yapılmadı, çünkü dalgalı kur anlayışıyla IMF buna izin vermedi. Hayır dedi, döviz müdahale etmeyeceksin. Mesele bundan ibaret. Döviz kuru sahihsiz kaldığı zaman, Merkez Bankası görevini yapmadığı zaman döviz kurunu ne belirliyor? Türkiye'ye girip çıkan döviz belirliyor, döviz miktarı, sıcak para belirliyor. Yani bugün şu anda Türkiye'deki kurun üzerinde Merkez Bankası'nın ufak tefek müdahaleleri makyaj niteliğinde. Esas bunun belirleyicisi Londra ve Newyork'ta oturan ve büyük olanlarının da sayısı belki 10-15'i geçmeyen bir grup bankacı. Bunların kararıdır. Çünkü sen ne diyorsun, futbol maçı yapacağız ama bizim kalede kaleci yok. Atış

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

YILLAR	BU—DAY	ARPA	AVDAR	YULAF	MISIR	ELT K
2000	2.959.1	508.7	20.4	1,6	28,5	40,7
2001	1.459.4	951.8	13.9	0,2	0,9	19,1
2002	332.8	379.6	19.5	2,3	78,6	59,2
2003	544.5	27.3	4.3	1,9	381,2	130,3
2004	2.023.4	3.4	1.7	0	474,3	14,8
2005	3.422.2	693.0	7.4	3,1	-	-

serbest yani. Diyelim ki 100 doları Türk lirasına çevirdiniz, yüzde 30 faiz aldınız senelik TL bazında. O arada yüzde 10 devalüasyon olduysa, siz dolara döndüğümüzde 100 dolar 130 dolar olmadı, kabaca 120 dolar oldu. 10 puan gitti devalüasyondan. Devalüasyon 0 olursa burada ben TL bazında kaç para kazanırsam, dolara da onu aynen naklederim. Ama bunun daha da güzeli var. Devalüasyonu negatif yapabilirsek o zaman ne olur, 30 puan Türkiye'de kazandım ben TL olarak. Aynı dönemde 365 gün zarfında devalüasyonu da eksi 10 yaptık. Ne oldu o zaman, ben dolara döndüğüm zaman benim 30 puanlık buradaki TL bonodan kazandığım faizin üzerine negatif devalüasyondan 10 puan geldi. Ben bu sefer paramı dolara çevirdiğimde 130 dolar değil 140 dolar oldu.

Londra ve Newyork'taki bankacılar

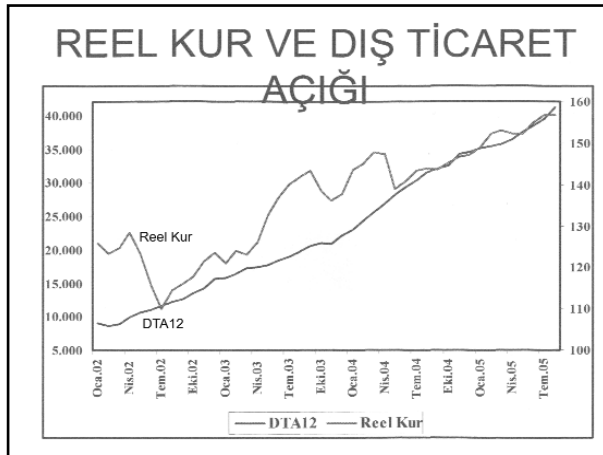
Şimdi burada siz yuları vermişsiniz adamlara, "Bu atı istediğin yere çek götür" diyorsunuz. Onun için adam çırpınıyor, dalgalı kur da dalgalı kur, sakın müdahale etmeyin diye. 2003 senesinde yüzde 85 kazanıldı. TL bazında böyle bir kazanç yok. TL bazında mesela

yüzde 60-70 gibi bir kazanç var. Fakat negatif devalüasyondan dolayı kazanç dolar bazında büyüyor, bu sene de öyle. Şu anda dolar çıktıysanız son 10-12 ayda eksi 10.5 devalüasyon 10 puanı bir kere aldınız. Harika bir şey yani. Ve 15 tane bankacı Londra'da Newyork'ta oturuyor, Türkiye'de dövizin ne olacağını belirliyor.

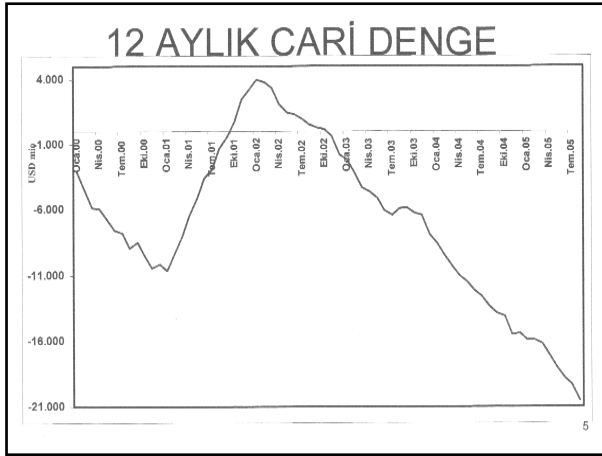
Bu olayla ve dalgalı kur adı altında döviz piyasasını tamamen Merkez Bankası'nın sahipsiz bırakmasıyla ilgili olarak istenseydi bunların çaresi vardı. Döviz bu kadar düşmezdi, tabii enflasyon da düşmezdi ama şimdi enflasyonun döviz kurunun bu kadar gerilemesinden dolayı düşmesi iyi mi oldu, kötü mü oldu onu görelim.

"Merkez Bankası döviz alırsa enflasyon olur" yalanı gibi bir de yıllarca şu yalanı dinlediniz:, TL aşırı değerli değilmiş, çünkü ihracat artıyormuş. Şimdi bir ülkenin ihracatı artıyorsa, onun parası olması gereken değerde demek değildir ki. Madalyonun iki yüzü vardır dış ticarete. Bir tarafı ithalat, bir tarafı ihracat. Yani hiçbir dış ticaret kitabında bir ülkenin ihracatı artıyorsa, reel kur seviyesinde sorun yoktur, çok iyidir, maşallah aynen devam edin yazmaz.. Bunlar uluslararası iktisat, dış ticaret dersinde 3. sınıfın birinci döneminde okutuluyor. İthalat ve ihracatın ikisine birden bakacağız. Tek başına ihracatın artması bir şey ifade etmez. Evet ihracat 2002 ve 2003'te arttı. Neden arttı? Çünkü iç piyasa da-raldığı için adam mecbur kaldı. İç piyasada yüzde 15-20 brüt kar marjı ile satıyordu malı, içerde bıçak gibi kesi-lince talep, adam fabrikası durmasın, işçisi işten çıkmasın diye yüzde 5 ile yurtdışına yöneldi.

İthalat tamamen piyasa mekanizması içinde çalışır. Yani bizim gibi ithalatın regüle edilmediği, serbest olduğu bir ülkede, mallar dökülür piyasaya, işte Arjantin'den şu fiyata, Çin'den şu fiyata, Türkiye'den bu

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

fiyata, tüketici de aynı malın en ucuzunu kim veriyorsa, otomatik olarak alır oradan ve otomatik olarak ithalat artar. İhracat ise böyle değildir. Sen burada işte oto yedek parçası üretiyorsan, dünyanın bütün tüketicileri burada organize sanayinin önünde seni beklemiyor. Senin, malını satmak için bir çaba göstermen lazım. Fuarlara gideceksin, pazar arayacaksın. Dolayısıyla ihracat sadece döviz kuruyla otomatik olarak belirlenen bir olay değil. Orada bir iradi çaba lazım. 2001'den sonra iç pazar da-raldığı için üretici ihracata yönelmek zorunda kaldı, o yüzden ihracat arttı. Dolayısıyla ihracat artıyor, demek ki döviz kuru aşırı değerli değil demek, inanılmaz bir aldatmaca.

Döviz kuru değerli mi, değersiz mi? Optimal seviyede mi, olması gereken yerde mi değil mi, bunu anlamak için dış ticaret açığına bakarsınız. Şimdi görüyorsunuz bakın Ocak 2000, birinci kur çapası, 57. Hükümet zamanı: 1 sene içinde 13 milyardan 27 milyar dolara geliyor dış ticaret açığı. Devalüasyonu yiyince aynen geri dönüyor. Malların fiyatı 2.5 katına çıkınca vatandaşın eli yanıyor ve dış ticaret açığı hızla kapanıyor ve geliyor 9 milyar dolar gibi cüzi bir rakama. Fakat Şubat 2002'de IMF'den 10 milyar dolar geliyor. Kurlar baş aşağı gitmeye başlıyor. Döviz kuru düştükçe dış ticaret açığı da büyüyor. Şu anda 41 milyar dolar. Bundan önce Türkiye tarihinin en yüksek dış ticaret açığı 27 milyar dolardır. Şubat 2001'de. Bakın geçen senenin Temmuzunda bu rekor kırıldı. 14 aydır, 12 aylık dış ticaret açığında her ay yeni rekor kırıyoruz. Sene sonu 45 milyar olur bu açık. Seneye döviz kurunda düzeltme olmazsa gelecek sene bu 60'a gider. Muazzam bir dış ticaret açığı bu...

IMF dış dengeyi bozdu

Şimdi tabii Türkiye'nin ihracat dışında birkaç döviz kalemi var. Birkaç milyar işçi döviz, turizm, bavul ticareti... Döviz dengesini belirleyen toplam cari işlemler dengesi. Cari işlem hesabı. Yani işçi dövizleri de var, turizm de var, mal ve hizmet alışverişleri, faiz gelir ve giderleri var. Kur çapası başladığında Türkiye'de ciddi bir cari açık yok. 2 milyar doların altında. Türkiye'nin dış denge sorunu yok. Ona rağmen IMF Türkiye'nin dış dengesini bozuyor kur çapasıyla. Devalüasyon ile cari denge pozitifte dönüyor. Fakat yine 2002'den itibaren dövizin gelmesiyle, döviz kurunun gerilemesiyle gördüğümüz gibi şu anda cari açık 21 milyar dolara yükselmiş durumda. Orada da son bir yıldır yeni bir rekor kırılıyor. Milli gelirin yüzde 6.3'ü. Sene sonu herhalde 24 milyar olur. Amerika ile beraber cari açıktaki dünya rekorunu kırıyor. Dış ticaret açığı ile reel kur grafiğini üst üste koyduğumuz zaman da görüyorsunuz işte TL aşırı değerlendikçe dış ticaret açığı artıyor. İstatistik yöntemlerle de bu ispatlanabilir.

Buradan da şu söyleme geçiyoruz: "Cari açık finanse edilebildiği sürece sorun değil." Bu son derece yanlış, bilim dışı bir yaklaşım. Büyük dış ticaret açığı yalnızca bir dış finansman ve döviz meselesi değil. Dış ticaret açığının büyümesi demek daha önce üretimin ve milli gelirin azalması demek. Türkiye 1999 yılında 14 milyar dış ticaret açığı veriyor, 5 sene önce nüfus şimdikinden yüzde 3-4 daha düşük, onu da üzerine koyalım, 14 milyar değil, 15 milyar dış ticaret açığı versin. 15 milyar dış ticaret açığı da ne yapar? İşte en fazla 4-5 milyarlık bir cari açık yapar, yapmaz bile. 1999'da Türkiye taş devrinde mi yaşıyordu yani, ihtiyaçlar karşılanmıyor muydu? 5 sene önce kullanmadığımız, bilmediğimiz, hayatımızı çok renksiz hale getiren bir şey mi vardı, eksiklik mi vardı? Hayır. Hatta Türkiye'de birçok malın tüketimi daha yüksek düzeydeydi kriz öncesinde. Bunu şimdi biz 41 milyar dolarlık dış ticaret açığı ile yapıyoruz, o zaman 14 milyarlık açık ile nasıl yapıyorduk? Gayet basit. Bu mallar Türkiye'de üretiliyordu. Şimdi bunlar üretilmiyor, fabrikalar kapandı, insanlar işten çıkarıldı. Bu mallar yurtdışından geliyor, örneğin tekstil. Şu anda tekstil tamamen fasonculuğa döndü. Bakın mesela pamuk üretimi. 1999 yılındaki pamuk üretimine bakın, bir de geçen senekine bakın. Türkiye geçen sene Amerika'dan 500 milyon dolarlık pamuk ithal etti. Yunanistan'dan bile pamuk ithal etti. Bu kadar basit. Yani Akdeniz Bölgesi'nde, Ege Bölgesi'nde pamuk üretimi kalmadı. Çukurova'da belki

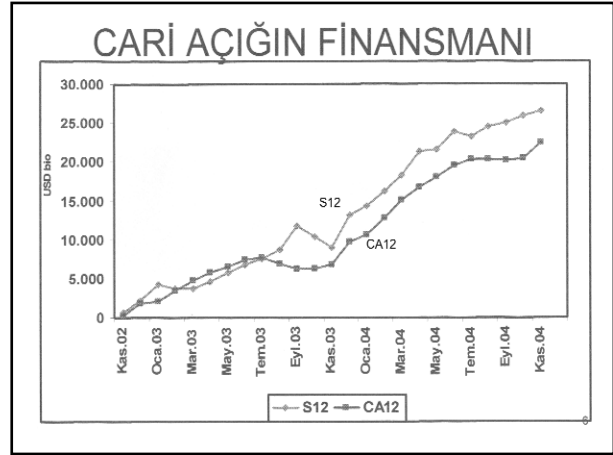
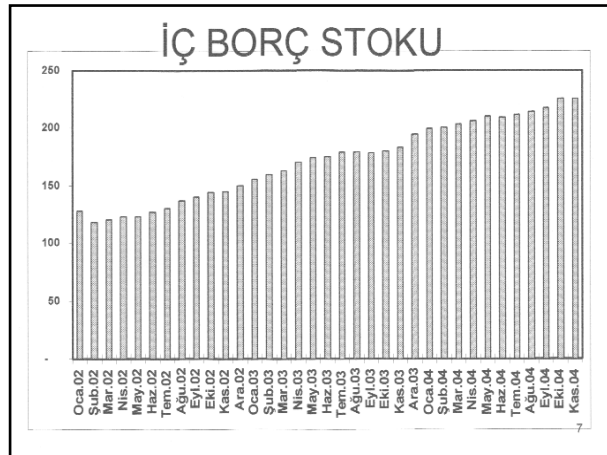
"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

üçte birine indi. Yani ne oluyor? Yapısal sebeplerden, Türkiye'de bulunmamasından dolayı değil. Döviz kurundan ötürü, ucuz olduğundan ithalata yöneldiğiniz vakit, ithalat arttığı ölçüde içerideki üretimi baltalyorsunuz, daraltıyorsunuz. Türkiye'deki katma değer üretimi ve istihdam gerilemiş oluyor, kendi ekmeğini yabancılara hediye etmiş oluyorsun. Esas mesele bu.

Bugün Türkiye'de sanayi üretiminde çalışanların toplam gelirine baktığımız zaman 2000 yılının yüzde 23-24 aşığınsında. Bu hesapları bir tek benim sitemde bulabilirsiniz. Halbuki DİE'nin verisi. Bütün bu resmi ağız-ların, malum medyanın çığırkanlıkları, abuk sabuk şeylerden bahsetmeleri tamamen bu çıplak gerçeği perdelemek, maskeleye yönelik. Bu durumdan kurtulmanın tek yolu da döviz kurunu kontrol altına almak. Teknik olarak bu son derece kolaydır. Bir gecelik iş Merkez Bankası'nda. Bunun karşısında ne doğabilir? Dış borçların ödenmesinde sıkıntı doğar mı? Doğmaz, şöyle doğmaz; bütün bu süreçlerde Türkiye ağır borç yükü altına sokuldu, IMF borcu. Ve bunlar verilirken, öyle bir geri ödeme takvimine bağlandı ki Türkiye'nin bu borçları takvime göre ödemesi mümkün değil. Hele bu kadar cari açıkla hiç mümkün değil. Bu maksatlı yapıldı. 3 sene sonra başlıyordu dış borç ödemeleri. Neden, 3 sene sonra Türkiye IMF boyun-duruğundan kurtulmasın.

Devalüasyon olursa dış borçta sorun yaşanmaz

Nitekim bu sene yeni stand-by yapıldı, bir 3 sene daha atıldı. 3 sene sonra bakacaksınız, bir senede 15 milyar dolar kamu dış borç ödemesi, mümkün değil ödemek. Gene IMF'nin kapısına gideceksiniz, yeni bir stand-by, yeni şartlar... Aynı Düyun-u Umumiye. Düyun-

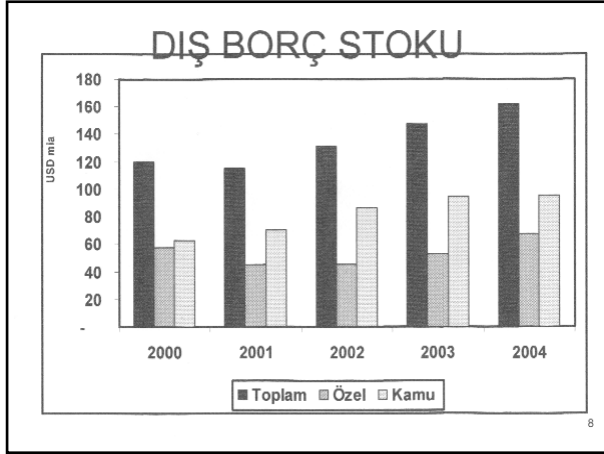

u Umumiye'nin hiç olmazsa 6 tane vergiye yetkisi münhasırdı. Tuz, balık, tütün, ipek, vs. Şimdi IMF Türkiye ekonomisinde her şeye karışıyor. Verilen IMF borçlarıyla da bu diktatöryanın devamı sağlanıyor. Türkiye'de devalüasyon yapılırsa dış borç konusunda büyük bir sorun yaşanmaz. Şu şartla. IMF'ye diyeceksiniz ki, IMF'ye olan borçlarımızı kendi istediğimiz şekilde erteleyeceğiz. Sen ticari bir kuruluş değilsin zaten. Ayrıca Türkiye'nin dış borç geri ödeme kapasitesini bile böyle bir geri ödeme takvimine bağlayarak bunu vermek kasıtlı. "Efendim siz kabul ettiniz..." Siz kabul ettiniz diye bir şey yok. Damat Ferit de Mondros'u kabul etti. Milli iktidar gelince kabul etmiyor. İyi günler diliyorum sana diyorsun, IMF tasımı tarağımı topluyor gidiyor Washington'a.

Deniyor ki, dış borçları ertelersek dünyadan dışlanırız... Bu da bir yalandır. Senin 160 milyar dolar dış ticaret hacmin var. Burada tüketen 72 milyon insan var. Satacağın mallar var, kimse seni dışlayamaz. Bakın 1982 yılında Arjantin, Brezilya, Meksika üçü birden morator-yum ilan etti. Citibank battı. Kimseye borçlarını ödemediler. Citibank'ı Amerikan Hazinesi kurtardı. Sonra ne oldu? 2 sene sonra tekrar sıraya girdiler, size borç verelim diye. Böyle bir şey yok, Türkiye'yi kimse dünyadan dışlayamaz. Bunu da bilmek lazım. Bu hep aynı oyundur, aynı şantajdır. Tanzimattan, yani İngiliz Elçisinin yazdığı, eline tutuşturduğu şeyi Padişaha kabul ettirip, işte memleketi kurtarıyorum diye ortaya çıkan Mustafa Reşit Paşa'dan ta Damat Feritler'e kadar, Türkiye'de, 1839'dan 1919'a kadar oynanan oyundur. 80 sene bu şekilde, "Onların dediğini yapmazsak, mahvoluruz, yok oluruz, haritadan siliniz" diye diye yok olma aşamasına geldik. Şimdi Türkiye 90'lardan beri tekrar aynı döngüye sokuldu.

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

Ama işte "Öyle yaparsak yanarız biteriz, biz hiçbir şey yapamayız, para yok bizde, borcumuz var, ne derlerse yapalım, ses çıkarmayalım, biraz idare edelim" dedikçe Türkiye gittikçe küçülüyor, güç-süzleşiyor, zayıflıyor. Bu rota üzerinde kalmaya devam edersek, millet olarak bu rotayı değiştirme iradesini göstermezsek, asıl o zaman Türkiye Cumhuriyeti yok olmaya doğru gidecek. Bu ekonomik programlar da bu oyunun bir parçası şüphesiz.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için.

SORU: Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkürler. İki sorum olacak. Bir tanesi enflasyonun düşüklüğü, sizin de belirttiğiniz gibi döviz kurunun çok düşük tutulmasından kaynaklanıyor. Türkiye'nin önünde AB'ye girmek gibi bir hedef var. Siyasi kriterleri sözüm ona yerine getirdikten sonra şimdi ekonomi kriterleri gündemde. Bunlardan bir tanesi de enflasyonun, AB'nin enflasyonu en düşük olan üç ülkesinin ortalamasının, artı eksi 1.5'inin üzerinde veya altında olması. Öyle bir tablo çiziliyor ki, enflasyonun düşüklüğü, Türkiye'ye döviz girişi, sanki bilerek, iyi niyetli olarak yapılmış gibi bir izlenim var. Sizin dediğiniz gibi bir ihanet politikasını açık açık yapmaları tabii insanın aklını durduruyor. Bunun altında böyle bir amaç olabilir mi size göre? Yani AB kriterlerinden ilkini yerine getirmek gibi.

İkincisi 1990'dan beri IMF ve Dünya Bankası Türkiye'ye sokuldu dediniz. O yıllar Sovyetler Birliği'nin çöküşüne tekabül ediyor. Sovyetler Birliği çökmeden önce Türkiye ikameye dayalı sanayi politikası ile her iki taraftan da yararlanıyor, 1970'lerde sanayisini, artı değerini geliştirebiliyordu. Şimdi ise Sovyetler

Birliği'nin çökmesinden sonra artık böyle bir imkanı yok. Tek bir güç hakim. Bu güce rağmen, bu politika nasıl sürdürülebilir? Bu konuda cevap verirsiniz sevinirim, teşekkür ederim.

S. SOMÇAĞ: Bu 1999 programı zaten AB'ye kendimizi hazırlayacağız gerekçesiyle temellendirilmişti. Çünkü normalde bir ülke, ödemeler dengesi krizi yaşadığı zaman IMF'ye müracaat eder. Halbuki Türkiye'nin çok küçük, 2 milyarın altında bir cari işlemler açığı vardı, 1999 sonunda. Herhangi bir döviz krizi ufukta görünmüyordu. Ona rağmen böyle ağır bir IMF konsültasyonuna ekonominin teslim edilmesine AB gerekçesi gösterildi. Ama görüyorsunuz işte 1999'da siz müracaat etmişsiniz adamlar ne dediler 3 Ekim'de, "2014'ten önce herhangi bir mali yardım yok." Yani 15 sene sonrasında en erken ciddiye kazanacak bir ihtimal için 15 sene önceden enflasyon düşürülmez. Kur çapası gibi son derece kısa vadeli, işin temeline inmeyen bir anlayış ve yöntemle de hiç düşürülmez. Dolayısıyla böyle bir gerekçe var, fakat bu gerekçe inandırıcı değil. Ve görüyorsunuz Türkiye yangın yerine döndü. Sene 2005. Ayrıca 17 Aralık Belgesi'ne bakarsanız, şimdi AB'ye Türkiye'nin üye olması da mümkün değil bana göre. Ama sizin gibi iyi niyetle bakalım üye olma ihtimali var gibi düşünelim. AB'nin iki yüzlü tavrını saf bir vatandaş olarak göz ardı edelim sadece resmi belgelerine bakalım. Ne diyor 17 Aralık Belgesi. Şimdi AB'ye üye olsak ne gelecek bize. "Dünya ile bütünleşeceğiz" edebiyatını bir kenara bırakalım. Zaten Gümrük Birliği var. Gümrüksüz ithalat ve ihracat mevcut, 1 Ocak 1996'dan beri. Bu anlamda bir şey değişmeyecek. Ne var, bir, serbest dolaşım temel taşlarından biri AB'nin. İki, yapısal uyum fonları. Belli birtakım altyapı tesislerimizi işte kanalizasyonuna kadar bölgesel farklılıkları gidermeye yönelik yine birtakım kriterler var. Bunlar için fakir ülkelere yapısal uyum fonları transfer ediliyor, belli bir süre. İspanya, Yunanistan, Portekiz bunlardan yararlanmış ülkeler. Üçüncüsü de tarımsal destekler. Geçen sene AB bütçesi 103 milyar Euro'ydü, bunun 47 milyarı da tarım sübvansiyonuydu. Başka da bir şey yok. AB'ye Türkiye üye olduğu zaman ne parası, Noel Baba kılığında Avrupalılar gelip de Christmas'ta herkesin cebine 500 dolar koymuyor.

17 Aralık Belgesi'nde ne diyor? Türkiye'ye tarım yapısal uyum fonları ve serbest dolaşım konusunda

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

kalıcı kısıtlamalar getirilebilir diyor, 23. paragrafında. Demek ki adamın onu vermeye niyeti yok. Yani seninle daha müzakereleri başlatırken sana bunu demiş mi, demiş. 3 Ekim Müzakere Çerçeve Belgesi'ne de bu aynen konmuş. Zaten 47 milyar dolar bütçe kendisine ağır geliyor, tarım bütçesi. Türkiye'nin tarım sektörünün boyu o kadar, fakirliği o kadar. Belki Türkiye'yi bugün o sisteme dahil etsen, bu 47 milyarın en az 60 milyara çıkması lazım. İngiltere, Hollanda Fransa ile kapıştı yazın. Niye? Biz bu Fransız, İspanyol çiftçisine para ödemekten bıktık diyorlar. İngiltere'nin tarım sektörü küçük. Adam Fransa'dan o parayı kıskanıyor. Şimdi gidecek İngiliz, Hollandalı vatandaşına "Biz sizden AB için 10 Euro alıyorduk, bu sene 12 alacağız." "Niye?" "İşte Türkiye'de pamuk üreticisine sübvansiyon vereceğiz." Bu mümkün mü? Mümkün değil.

Dolayısıyla şimdi bunları, oturduğumuz yerden, medyayı, interneti izleyerek biz görüyoruz, hesabını yapıyoruz. Türkiye'yi idare edenler bunu göremiyor mu? 1999'da göremedi, sene 2005. AB diyor ki "Ben seni almıyorum kardeşim, alırsam da hiçbir şey vermeyeceğim, sadece ben alacağım" diyor. Bakın bunlar temel metin. 17 Aralık Brüksel Zirvesi, 3 Ekim Müzakere Çerçeve Belgesi. Kalıcı derogasyonlar vaat ediliyor. Vermeyeceğim diyor zaten veremez, böyle bir para yok ortada. Dış ticaret bu hale gelmiş, kevgir olmuş, ne o, 2050 yılında AB'ye gireceğiz... Bu Nasrettin Hoca'nın eşeği; "Tam alıştıyordu arpasız yaşamaya, bahar gelmeden son dakikada nalları dikti, vah vah..." Durum bu.

Burası Kosta Rika değil. Evet Sovyetler Birliği'nin mevcudiyeti bizim için hayırlı oldu. Hem Milli Mücadele döneminde, hem daha sonra Rusya korkusundan ve Cumhuriyetin temelleri sağlam kurulmuş olduğundan çok fazla üzerimize gelemediler. Böylece Batının bize yönelik husumeti belli bir dönem rafa kalkmış oldu. Fakat 90'lardan itibaren artık duvar yıkılınca korkacak bir şey kalmadı düşüncesiyle tam bir saldırı boyutuna dönüştü Batının talepleri. Lozan'da rafa kaldırılan şeyler, tekrar raftan indirildi, sümen altından çıkarıldı. Ama bu arada Türkiye de tabii boş durmuş değil 80 sene. Türkiye'nin çok büyük bir ekonomik potansiyeli var, tarım potansiyeli var. Türkiye'nin ordusu dünyanın 6. büyük ordusu. 1923'teki gibi 10 milyon, işte yarısı sıtmalı, yarısı veremli, sabanına demir takamayan köylülerden ibaret bir ülke değil.. Yani Türkiye'nin bugün Sovyetler Birliği çökmüştür diye sanayileşme

konusunda, ekonomi konusunda Batıya boyun eğme gibi bir zorunluluğu yok. Ne yapacak yani, asker mi yollayacak? "Değiştiriyorum kardeşim kur politikasını, borçlarımı da erteliyorum, sana iyi günler..." Venezüella kadar itibarı yok mu Türkiye'nin? Ne kadar nüfus var Venezüella'da? Olumlu düşünelim, korkuyla düşünmeyelim. Cesur olalım, Sakarya Savaşı'nı hatırlayalım.

SORU: Sanayileşme konusunda neler yapılmalı?

S. SOMÇAĞ: Sanayileşme bir insanın büyümesine benzer. 5 yaşındaki çocuğa 18 yaşındaki çocukla güreş tutturabilir misiniz? Onun gibi ben sanayi kurmaya başladım ama rekabet olsun, rekabetçi gelişsin, hiçbir koruma ve devlet desteği, uzun vadeli kredi vs. olmasın... Böyle bir sanayileşme mümkün değil. Nitekim bakan 1989'dan beri, yani bütün bunların tasfiye edildiği tarih-ten beri Türkiye'de sanayileşme adına ne var? Türkiye'de son 14-15 senede hangi büyük sanayi tesisi kuruldu? Veya Türkiye kalkınan bir ülke, henüz giremediğimiz sanayi dalları var. Türkiye'nin 60'lar, 70'ler ve 80'lerin başında girdiği yeni teknoloji sahaları dışında ne var? Bir tek ASELSAN var, onu da asker yapıyor. Hükümetlerin elinde kalsa, o da olmazdı. Demek ki bir ülke yol geçen hanı gibi olursa sanayide bir yere gidemezsin. Belli bir boya gelirsin, o zaman tamam, dışa açılırsın.

Yalnız şimdi gümrük duvarlarıyla koruduğunuz zaman şu sıkıntı oluyor. Bunu özel sektör istismar edebilir. Nasılsa gümrük duvarından dolayı rekabet yok, o zaman kalitesiz mal üreteyim ben ve pahalıya satayım diyebilir. Türkiye'de 1970'lerde bu durum vardı. Mesela otomobil sektöründe bunu biliyoruz. Bu da biraz dışa açılma konusuna halkın destek vermesine yol açtı. Tabii vatandaş bu işin ülkeyi ne gibi bir borç yüküne ve ekonomik yıkıma sokacağını bilemez. Ne güzel, aynı fiyata daha iyi araba alınıyor, diye düşündü. Şimdi bunun aslında çözümü var. Mesela Güney Kore bunu çok iyi uygulayan bir ülke. Şunu da söyleyeyim Türkiye'de otomotiv endüstrisi montaj olarak 1971'de başladı. Güney Kore'de 1967'de. Şu anda Güney Kore bir dünya markası, Türkiye'de ise fasoncu oldu biliyorsunuz. Aslında Türkiye'de bağımsız bir otomotiv sektörü yok. Fransa ve İtalya, istedikleri şeyleri çok düşük karla, boğaz tokluğuna, buraya fason yaptırıyor. Fransa ve İtalya istemiyorum dediği anda Türkiye'de ne TOFAŞ

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

var, ne Renault. Tamamen bir sömürge sanayisi halinde. Şimdi Güney Kore'de şunun önemli olduğunu görüyoruz. Orada bir endüstri karlı olarak 5. seneye geldiği zaman, "Yüzde 10'unu ihraç edeceksin" diyor. Ve bu ihracat kotası giderek artıyor. "Ben içeride çok karlıyım, ihtiyacı karşıyorum", devlet hayır diyor, ihraç edeceksin. Para kazanmak değil orada amaç. Uluslararası rekabeti tutturabiliyor mu bu sektör? Bu iş böyle olur, başka türlü olmaz.

Dünya küreselleşti, birbirine yakınlaştı. Ne oldu yakınlaştıysa, yakınlaşması milli menfaatleri ortadan kaldırdı mı? Geçen gün Mümtaz Hoca çok güzel yazmış, "Yok dünya küreselleşiyor, ne oluyor küreselleşince, Berlusconi buraya geldiği zaman yanında İtalyan işadamları var. Madem milli devletler ortadan kalkıyor, İrlandalı veya Norveçli işadamı niye yanında yok?" diyor. Dünyada iletişim araçları büyük devrim yarattı. Ne oldu yani? Siyasi askeri, hukuki olarak ne değişti internet çıktı da? Gazete yerine internet, 5 saat önce görüyorsun haberi. Bu Türkiye'nin kendi milli ekonomi programı yapmasından vazgeçmesini gerektirir mi?

SORU: Kurtuluş Savaşı'ndan çıktığımız Osmanlı enkazını devraldığımız 10-15 yıl döneminde nasıl bir ekonomi modeli uygulandı ki, farklı bir dönem oldu Türkiye ekonomisinde?

S. SOMÇAĞ: Lozan ile kapitülasyonlar hemen tasfiye edilmedi. Kapitülasyonlar devam etti. Türkiye 1927'de dış ticaretini, gümrüklerini tam olarak kontrolüne aldı. Osmanlı borçlarının yükleri vardı. Dolayısıyla İzmir İktisat Kongresi'nde karışık bir model benimsendi. Yabancı sermayenin daha önce Osmanlı'da alışmış olduğu gibi kapitülasyon düzeni içinde değil de, daha adil şartlarla Türkiye'nin de menfaatlerini göz önüne almayı kabul ederek gelebileceği düşünülüyor. Fakat bunlar olmadı. Cumhuriyetin başından beri aynı rotada gidildiğini söyleyemeyiz. Zaten imkan yoktu. Merkez Bankası 1930'a kadar Osmanlı Bankası'nın elindeydi. Cumhuriyetin Merkez Bankası yoktu. Merkez Bankası faaliyetini ifa eden kurum İngiliz-Fransız şirketi idi. Fakat gerçek anlamda Cumhuriyetin karakterine uyan ve ekonomik başarıları sağlayan modeli Türkiye'ye bir yerde 1929 bunalımı getirdi, zorladı. Çünkü Türkiye o zaman bir emtia ihracatçısıydı. Kuru üzüm, fındık, incir, bunları satıyordu. Başka satacak malı yoktu, bununla döviz temin ediyordu. 1929 bunalımıyla dünyada emtia fiyatları çökünce Türkiye'nin

döviz gelirleri çok düştü. Dış borçların ödenmesi devam ediyordu.

Bakın gene malum çevrelerin, "Türkiye hiçbir zaman dış borçlarını ertelememiştir, çok sadıktır, şeref meselesi" diye bir söylemleri vardır. Adamın sana geri ödenemeyecek boyutta borçları, senin ekonomik krizde olmandan dolayı, buraya sömürge valisi yollatıp, sana imzalatması suç, kabahat değil, fakat senin bunları ertelemeyi teklif etmen adeta bir şerefsizlik. 1933'te biz Lozan'dan Osmanlı'dan kalan borçların ödenmesinde faizleri yarıya düşürdük ve zamana yaydık, ansiklopedilerden bakabilirsiniz, kimsenin de sesi çıkmadı. Türkiye borç ertelemesi yaptı 1933'te. Esas o modelin uygulanması 1930'dur yani. 1929'da kırsal kesimde büyük bir fakirlik ortaya çıktı çünkü. Benim ana hatlarıyla biraz çizdiğim planlı kalkınmacı model uygulandı. Sanayileşmeye dayanan, ekonominin devlet tarafından kontrolüne dayanan. Zaten o günkü şartlarda Türkiye'de çok zayıf bir sermaye birikimi vardı, Osmanlı'dan kalan. Bunlar da gayrimüslim ve yabancılara ait olduğu için bu servetin çoğu zaten milli mücadele ile kaçmıştı yurtdışına, yapılacak bir şey de yoktu. Tarımdan alınan vergilerle, Nazilli Basma, Sümerbank, Şeker fabrikaları derken bugünlere gelindi. O çabalar olmasaydı, Türkiye bugün ekonomik olarak Irak gibi bir ülke olacaktı...

SORU: Özelleştirme gelirlerinin kullanılma yönteminden bahsedebilir misiniz? Özelleştirilen fabrikalar, sanayi tesislerinden elde edilen gelir, bütçe açıklarını kapatmakta ve dış borç faizinde kullanılıyor mu?

S. SOMÇAĞ: Bu seneye kadar özelleştirmeden elde edilen paralarla özelleştirme idaresinin harcamaları aşağı yukarı başa baş. Şu ana kadar bir şey yok yani ortada. Bu sene ilk defa büyük özelleştirmeler yapıldı. Evet bunlar muhtemelen bütçeye yama olacak, dış ve iç borçlara gidecek. Fakat şunu da söyleyeyim, yine kamuoyundan gizlenen, fazla altı çizilmeyen bir husus: 15 milyar, 20 milyar, bu paralar defaten gelmiyor, bu paraların 5-6 seneden başlayıp, TÜPRAŞ, Galataport gibi 50-60 yıla kadar uzanan bir geri ödeme takvimi var. Zaten bizim devamlı "Özelleştirme bir talandır" dememizin sebebi bu. Mesela Petrol Ofisi'ni inceleyin, devletin kasasına net olarak ne girmiş? Ortaya çıkan nakit akışı, bu kuruluşların yarattığı karlardan doğacak nakit akışının altındadır. Şimdi "TÜPRAŞ satıldı para

"EKONOMİ GÜNDEMİ" KONFERANSI...

gelecek" deniyor. TÜPRAŞ Türkiye'nin en karlı sanayi kuruluşu. O kar düştü. Kamu gelirlerinden o kar çıktı. Petrol Ofisi'nde gördük, hükümetler değişiyor, bakanlar değişiyor, ödemeler alıcının lehine değiştiriliyor, Petrol Ofisi bedavaya gitti gibi bir şey. Biraz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı vergi mükellefleri üstlendi. Birazını da İş Bankası'nın mudileri yükledi. Bu işler böyledir. Aslında para gelmez bunlardan doğru düzgün, cüzi şeyler gelir.

SORU: Sayın hocam bu Gümrük Birliği konusunda, "Türkiye'ye sürecin sonunda net kaynak getirmiştir" diyenler de var, "Yok Türkiye sanayisini kendisi terbiye etmiştir" diyenler de var. Siz ne düşünüyorsunuz?

S. SOMÇAĞ: Türkiye'de sanayileşme, 1989'da tökezlemeye başladı, 1996'da durdu. İşte anlattık çocuk sanayi dedik, Türkiye'nin 10-15 yıllık sanayi kuruluşlarının, Avrupa'nın 200 yıllık sanayi kuruluşlarıyla aynı çuvala girmesinden güçlenmiş olarak çıkması mümkün mü? İki yaşındaki çocukla, 30 yaşındaki adamın. Tabi ki güçlenmedi, tasfiye oldu. Bir sürü şirket tasfiye oldu, yabancıların eline geçti. Yani çok azdır buradan güçlenerek çıkabilen, belki bir iki tane. Biz dış ticarete bakalım, Türkiye'nin Avrupa ile olan dış ticaretindeki açık Gümrük Birliği ile iki katına çıkmıştır. Bu son derece açık. Bundan yararlandı diyenler kim, siz bulun onlardan bir tane, beraber gelelim o şahısla tartışalım. Gümrük Birliği Türkiye için iyi olmadı.

Financial Times gazetesi, önceki krizlerin ödemeler dengesi ve fazla değerli liradan kaynaklandığını, şu andaki durumun da 1994 ve 2001 yıllarındakine benzediğine işaret etti...

(13 Kasım 2005 Pazar)

Türk ekonomisi ile ilgili olarak "fırtına uyarıları" yapıldığı bildirildi. Financial Times Gazetesi, Johns Hopkins Üniversitesi'nden Prof. Steve Hanke'nin Türk ekonomisine ilişkin uyarılarına dikkat çekerken, "Eğer Türkiye, kendi kendinin neden olduğu bir başka finansal çöküşü yaşayacak olursa, bunun hükümeti götürecektir ve ekonomik canlanmayı rayından çıkartacak siyasi bir kriz yaratacağı kesin gibidir" yorumunda bulundu.

Ekonomi gazetesi Financial Times, Türk ekonomisi konusunda yaptığı değerlendirmede, Türkiye'nin 1994 ve 2001 yıllarında yıkıcı finansal krizler geçirdiğini anımsatan gazete, bu krizlerin diğer bazı faktörlerin yanı sıra ödemeler dengesindeki sorunlar ve fazla değerli liradan kaynaklandığını kaydetti.

Halen Türk ekonomisinin iyi bir performans göstermesine ve yabancı yatırımların gelmeye başlamasına karşın ABD'deki Johns Hopkins Üniversitesi'nden Profesör Steve Hanke'nin ufukta yeni bir kriz belirebileceği görüşüne dikkat çeken gazete, Hanke'nin Türkiye'nin ödemeler dengesindeki durumun 1994 ve 2001 yıllarındakilere benzediğini söylediğine işaret etti.

Financial Times, Hanke'nin Türk Lirası'nın belki yüzde 50 fazla değerli olduğunu, Türkiye'nin potansiyel olarak yeni bir ödemeler krizi ile karşı karşıya kalabileceğini ifade ettiğini kaydederek, şunları yazdı: "Eğer Türkiye, kendi kendinin neden olduğu bir başka finansal çöküşü yaşayacak olursa, bunun hükümeti götürecektir ve ekonomik canlanmayı rayından çıkartacak siyasi bir kriz yaratacağı kesin gibidir. Aynı zamanda ülkenin Avrupa Birliği'ne katılma hedefi konusunda bir soru işareti oluşturabilir. Bu nedenle hükümet ve Türkler, daha genel olarak ülkenin canlanmasının oluşmasına yardımcı olan Uluslararası Para Fonu'nun(IMF) kısıtlamalarını kabul etmeye hazır görünüyorlar. Mevcut istikrar açık ki sonuç veriyor: Türk ekonomisi geçen yıl yüzde 8.9 oranında büyüdü."

14 Ekim 2005 günlü Kamu Personel Kanunu Tasarısı Üzerine

Prof. Dr.Birgül Ayman Güler*

Siyasal iktidar, Kamu Personel Kanunu Tasarısı Taslağı" başlıklı hazırlığını, Ekim 2005'te görüş almak üzere çeşitli kurumlara göndermiş bulunuyor. Taslak'ta ilk göze çarpan özellik, genel gerekçe ve madde gerekçelerinin ortada olmayışı ve taslak sonuna eklenmiş ek çizelgelerin içlerinin boş bırakılmış olmasıdır.

Taslak yurttaşların siyasi haklarından biriyle ilgilidir.

Günlük dilde bile, herhangi bir yerde çalışmaya başlamak "işe girmek"tir; ama kamu kesiminde çalışmaya başlamak "devlet hizmeti"ne girmektir. Bu söyleme tarzının felsefi ve anayasal bir derinliği vardır. Anayasa, herkesin

çalışma hakkı olduğunu, bu hakkın da yurttaş için "ekonomik ve toplumsal haklar"dan biri olduğunu söyler. Kamu hizmetine girmek ve kamuda çalışmak da yurttaşların haklarından biridir; ama çalışma hakkından farklı olarak seçme-seçilme hakkı gibi "siyasi hak"lardan biri olarak tanınmıştır. Bu nedenle, kamu personel sistemi üzerinde yapılan herhangi bir değişiklik, hiçbir koşulda basit bir iş-tihdam sistemi değişikliği değildir.

Kamu personelinin tabi olduğu sistemde bir değişiklik yapmak ise, siyasi rejimle ve dolayısıyla toplumsal temel dengelerle ilgili birşeyleri değiştirmek gibi derin sonuçlar yaratır. Günümüzde siyasi iktidarcı hazırlanmış Kamu Personel Yasa Tasarısı Taslağı, sistem değişikliği öngörmektedir. O yüzden de bu taslağa, yalnızca kamuda çalışanların bireysel çıkarları bakımından bakmak yeterli olmaz. Taslağın yaratabileceği tarihsel sonuçları da öngörebilmek gerekir.

Taslağın ilk pratik sonuçları

Taslak, ilk olarak, şu anda 2,5 milyon kişiden oluşan kamu personelinin 1,7 milyonluk kesimini oluşturan memurların çok büyük bölümünün sözleşmeli hale getirilmesine yol açacaktır. Taslağın memur ve sözleşmelileri gösteren ekleri kamuoyuna açılmadığı için kesin rakamlarla konuşmak mümkün olmuyor. Anlaşıldığı kadarıyla, kamuda 500 bin memur bırakılmak isteniyor. Geri kalan sözleşmeli ve geçici personel olarak çalıştırılacaktır.

Hizmete yeni alınacaklar sözleşmeli yapılacaktır. Şu anda memur olarak çalışmakta olan bazı personele ise, 1985'den bu yana KİT'lerde ve kamu bankalarında yapıldığı gibi, "sözleşmeli mi çalışmak istersin memur olarak mı" denerek, belki ilk ilde sözleşmelilik bazı küçük olanaklarla bezenerik seçme hakkı verilecek. Sözleşmeliliği seçenler, yeni sistemin içinde yürüyecek. Memur olarak kalmak isteyenler ise, emekli olduklarında kadroları iptal edilerek o hizmet memurluğa ebediyen kapatılacak. Ama, tasfiye sürecine girmiş olan memurluk, elbette statüsü, cazibesi, olanakları sürekli düşen ve gerileyen bir çalışma tarzı olacak. Erken emeklilik için her türlü nedeni sunacak. Sözleşmelilik ise iş güvencesiz; özel yargılanma hakkından yoksun; sosyal ücret yerine "işe ve kısmen performansına göre" eşit işe eşit ücretli; emekliliği ödediği prime endekslenmiş bir piyasa tipi istihdam türü olarak, yalnızca kamu çalışanını değil hizmetlerin sürekliliğini de sürekli tehdit edecek.

Kamu Personel Yasa Tasarısı Taslağı, kamudaki istihdam türlerini sözleşmelilikle sınırlı olarak mı düzenliyor? Başka bir özelliği yok mu?

Genel yönelimi sözleşmeli istihdam türünü asıl yapmak. Ama bunun yanı sıra, şimdiki durumda olduğu gibi,

TARİHSEL SOYAĞACI

Kamu personeli yasa taslağı yasalasırsa, bunu, yarım yüzyıllık ısrarlı bir takibin zafere ulaşması diye nitelenecek gerekecektir. Taslağın öngördüğü sistem, yine bir yasa taslağı olarak ülke gündemine 1956 yılında girmişti. Zamanın siyasi iktidarı, 1947'den itibaren Amerikalı uzman ve heyetlerce önerilen sistemi taslak haline getirmişti. Buna göre kamu personel sistemi (1) iş - kadro sınıflaması sistemine göre kurulacaktı; (2) mali sistem işe göre - eşit işe eşit ücret sistemine göre düzenlenecekti; (3) ücretler işteki "ehliyet ve başarıya göre" artırılacaktı; (4) merkezi personel dairesi kurulacaktı. O tarihlerde Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu şöyle diyordu:

"...hükümlerin gerek edası gerek muhtevası, tasarının Birleşik Amerika'da tatbik edilmekte olan ... sınıflandırma telakkisini kabul etmiş bulunduğu şüphe bırakmamaktadır. Çünkü, ücretlerde teadül sağlamak maksadıyla, memuriyetleri ödev, yetki ve sorumluluklarına göre ve yukarıda sayılan objektif esaslara dayanarak sınıflandırma usulü, modern personel idaresinin birçok unsurlarını ihtiva etmekle beraber, Amerika'ya has, farklı bir amme hizmeti görüşüne dayanan ve gerek Avrupa memleketlerine, gerek diğer memleketlere oldukça yabancı bulunan bir usuldür."

Demokrat Parti, süreci tamamlamayı başaramamıştır. Ama 1960'tan sonra proje yürümüş, dördüncü madde Devlet Personel Dairesi kurularak yaşama geçmiştir. Diğer hükümler ise, 1965 yılında kabul edilen 657 sayılı yasada Avrupalı ve Amerikalı sistemlerin bir karması olarak yer almıştır. 1970 yılında yapılan değişikliklerle Amerikan modeli ağır basmış, ama yürürlükte ancak dört yıla yakın bir süre kalabilmiştir. 1970 hükümleri, genel kadro uygulaması hariç, 1974 değişiklikleriyle büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. 657'nin bu çatışmalı tarihsel yapısı, onun en çok değişikliğe uğrayan yasa unvanı kazanmasına neden olmuştur denebilir. Ama bu unvan yasaya, "iş bilmezlik ürünü olduğu için" değil, ülkenin tüm yönetimini doğrudan yönlendirmek üzere hareket eden güçler çatışmasının şiddetini gösterdiği için verilmiştir. Günümüzdeki taslak, sürecin sonunda Amerikan modelinin ağırlık kazandığını göstermektedir.

*Ankara Üniversitesi, SBF Öğretim Üyesi

Kamu Personel Kanunu Tasarısı Üzerine

"geçici personel" ile "işçi" istihdamı da mümkün kınıyor. Şimdiki durumda olmayan yeni bir istihdam türü ise, uygulamada gördüğümüz, kamu işlerini ihale yoluyla gören taşeron şirket ve bunlar aracılığıyla insan çalıştırma. Yeni düzenleme, istihdam türlerini saydığı maddede bu çalıştırma türünü de bir paragraf olarak eklemiştir. Böylece, kamuda (1) memur, (2) sözleşmeli personel, (3) geçici personel, (4) işçi, ve (5) taşeron ile işçileri olmak üzere beş istihdam türü öngörülüyor. Özelleştirme taşeronlaşma, personel sisteminin tam ortasına taşıyor. Şimdi uygulamada yardımcı hizmetler ve sağlık hizmetleri için görülen bu süreç, tüm hizmet alanları için mümkün hale getirilmiş oluyor.

Geçici personel de sözleşmeli, sözleşmeli personel de... Neden ayrı türler olarak öngörülüyor?

Geçici personel bir yıldan az sözleşmeyle çalışıyor, gördüğü işlerin de mevsimlik olduğu düşünülüyor. Sözleşmeli ise en az bir yıl sözleşmeli. Sözleşmeli personel alınacak işlerin de geçici olduğu yazıyor şimdiki yasada. Ama yeni düzenleme bu türü kamu istihdamının temeli haline getirdiği için bu özellik ortadan kalkmış oluyor.

Aslında geçici personel, en az sözleşmelilik kadar önemli. Çünkü, bu tür sayesinde, kamu personelinin hakları iyice "piyasa düzeyi"ne indiriliyor. Örneğin, bu personelin ayda en çok bir gün izin hakkı var; bir yıllık sürede toplam 10 gün eder; memur ve sözleşmeliinin yarısı kadar. Doktor raporu olmak şartıyla, her dört ay içinde en çok 2 gün ücretli hastalık izni kullanabilirler. Doktor raporu olsa bile daha fazla izinlerde ücret alamazlar.... Devlet memuru için suç sayılan eylem ve harekette bulunmaları sözleşmelerin feshedilmesiyle sonuçlanır ve sözleşmesi feshedilince ne ihbar ne kıdem tazminatı alabilir... Bu hiç de eski bir düzenleme değil; 2 Temmuz 2005 günlü sağlık kurumlarında çalıştırılacak geçici personelle ilgili 2005/8957 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesinin hükümleri.

Kamu kesiminde bu koşullarda çalışan insanların sayısı ne kadar?

Devlet Personel Başkanlığı verilerinde geçici personel ayrıca gösterilmiyor... Tam sayıyı bilmek için, Bakanlar Kurulu'nca her kurum için ayrı ayrı çıkarılan kararnamelere bakmak gerek. Çünkü 657'nin 4-C maddesi gereğince, Bakanlar Kurulu her kararda kaç kişinin çalıştırılabileceğini belirliyor. Örneğin, az önceki sağlık kurumlarıyla ilgili kararname 159 kişi için. Milli Eğitim Bakanlığı için bu sayı 9.000, Devlet İstatistik Enstitüsü için 2.000 civarında. Kabaca 10 bin denebilir. Ama büyük bir hızla büyüdüğünü, önümüzdeki dönemlerde daha da büyük bir hızla genişleyeceğini söyleyebiliriz. Çünkü, 2001 yılında TRT, bu istihdamı bir kurumsal yönetmelikle yaratmıştı; bu düzenleme bir Bakanlar Kurulu kararnamesi değil, TRT'nin bağlı olduğu Devlet Bakanlığının bir yönetmeliğiydi.

Sözleşmeli personel sayısı, 2004 yılı rakamlarıyla 130.000 civarında. Bunun yaklaşık 25 bini KİT dışında, 100 binden fazlası KİT'lerde çalışıyor.

Kamu personel sistemi, kendi içinde "istisnai" olan bu istihdam tarzını şimdi karşısında ana istihdam tarzı olarak bulacak.

Sözleşmelilik sistemi olmasa da, "eşit işe eşit ücret ilkesi"nin uygulamaya girmesi, bugün görülen pekçok ücret adaletsizliği ve dengesini ortadan kaldırır diye düşünülebilir...

Bir personel sistemi olarak "eşit işe eşit ücret", çoğumuzun kulağına ve aklına çok iyi geliyor; sorunların çözümü ve ileri bir adım! Oysa bu önemli bir yanlış. Yanlışın nedeni, bu sistemin, dünyanın her yerinde kadınlara erkek işçilerden, Amerikan sisteminde zenci yada göçmen işçilere beyazlardan daha düşük ücret ödenmesi karşısında yükseltilecek haklı isteklerle karıştırılması.

Personel sistemlerinde "eşit işe eşit ücret ilkesi" bu değil. Bu, Amerikan ücretlendirme sistemidir; özel sektörde uygulandığı görülen, özellikle büyük şirketlerin yada tekel-lerin hoşlandıkları bir sistemdir. Türkiye'de en çok, özellikle 1980'li yılların başında MESS tarafından savunulmuştur. AKP'nin acil Eylem Planı'nda da açık hedef olarak yazılmıştır.

Bu, ücretlendirmenin "işe göre" yapılması demektir. Tek ölçü "iş"tir; bu işin niteliği, gerektirdiği yetenekler, belli bir sitede üretilen iş birimi ölçümü yapılır ve buna belli bir fiyat biçilir. Siz ister sekiz çocuklu ister çocuksuz olun, ister bakıma muhtaç yakınlarınız olsun ister olmasın, bunlar göz önünde bulundurulmadan işe göre belirlenmiş olan ücreti alırsınız. Toplumsal geçim koşullarınız ve sosyal ihtiyaçlarınız değerlendirme dışıdır. Dolayısıyla, işe gelip gidip harcamalarınız -işyeri servisi hizmeti-, dinlenme ihtiyaçlarınız -dinlenme tesislerinden yararlanma-, çocuğunuzun kreş ihtiyacı, vb... giderleriniz ücretlendirme sisteminde kendine yer bulmaz. Kısaca "eşit işe eşit ücret", işe göre ücret demektir ve ihtiyaca göre kurulan sosyal ücret sisteminin karşıtını oluşturur.

Aslında bu sistem baştan sona yanıltıcıdır; gerçekte ne işler ne de işgücü, kendi başlarına ele alınarak fiyatlandırılabilir unsurlardır. Ama "muş gibi" yapılarak, işveren işgücüne sözde nesnel bir fiyat öder görünür. İşin değeri o kadarsa, sizin işgücünüzün fiyatı da, yani ücretiniz de odur; beğenirseniz işe girersiniz beğenmezseniz girmez yada girmişseniz çıkarsınız. Tabii işveren de siz "iş tanımı"nın gereklerini yerine getiremiyorsanız sizi işten çıkarabilir. Bunun için de bu sistem, ancak "sözleşme" yada "hizmet akdi" ile işleyebilir.

Öte yandan bu sistem, "o anda yapılan iş" ölçümüne dayanır; dolayısıyla ilerleme-yükselme odaklı bir ölçme ve değerlendirme içermez. Bir başka deyişle iş güvencesi gibi "kariyer sistemi" de, bu ücretlendirme sistemiyle kan uyumsuzluğu gösterir. Yani kariyer sistemiyle, yaşamboyu meslek olarak kurulan memurluk sistemiyle güvence altına alınan kamu hizmetlerinin sürekliliği, bu ücretleme sisteminin görüş alanında yer almaz.

Kamu Personel Kanunu Tasarısı Üzerine

Ama tembelle çalışkanı ayırır...

Hayır ayırmaz. Bu katı bir sistemdir. Bunda her şey, iş tanımında belirlenmiş işleri yapıp yapmadığınıza bağlıdır. Yönetim sizden başka bir şey isteyemez, siz de ücretin karşılığıdır diye tanımlanmış iş dışında çöp kaldırmazsınız. Yetenekleriniz, tanımlanmış iş çerçevesine sıkıştırılır. Tanımdakinden farklı bir yaratıcılık sergilemenizi önler. Zaten bu yüzden, bu sistemin savunucusu özel sektör tekel-leri ve bunlarla aynı düşünce sistemindeki kamu işveren-leri, artık yalnızca bunu savunmuyorlar. Şu tembelle çalışkanı ayırmak" sorununu çözmek için, işe göre ücret vermeyi yetersiz görüyorlar; bunu "personelin verimliliğine göre" yani performansla göre ücret ilkesiyle donatmaya çalışıyorlar. AKP'nin 2002 programı da öyle yapacağını söylüyor. Sistem "işe göre" kurulacak, üzerine "perfor-mansa göre" ödeme bindirilecek.

Peki, "işe göre belirlenen ve performansla bezenen" bu sisteme tabi olmanın, çalışan kişi açısından bireysel sonuçları nelerdir?

Birincisi, iş güvencesi yoktur, bir - üç - en çok beş yıl süreli sözleşmelidir. Bu süre içinde sözleşmesi feshedilebilir. Oysa memurluk sistemi, "statü güvencesi", "görev güvencesi", "görev yeri güvencesi", "özel yargılanma güvencesi", "yasallık güvencesi" ile donatılmıştır; çalışmanı yaşamboyu meslek olarak kariyer sisteminin sürekli ilerleme ve yükselmeye açık bir çalışma düzeni içine alır. Yönetimin birini memurluktan çıkarma yetkisi çok sınırlıdır; oysa sözleşme feshetme çok geniş bir takdir yetkisi içindedir.

İkincisi, memurluk Türkiye'de rahatsız edici çok sayıda kısıtlaması olmasına karşın sendikal örgütlenme hakkını kullanmaya uygun bir zemindir. Sözleşmelilik ise, bu olanakları sunmaz. Sözleşmelilere bu hak tanınsa bile, işverenin herhangi bir ima yada işareti, sözleşmelinin bu hakkı kullanmasını kolayca engelleyebilir. Aynı, özel sektörlerdeki işçilerin sendikalaşma bakımından içinde buldukları durum gibi.

Üçüncüsü, sözleşmelilik, kitabi olarak söylendiği gibi, kamu kesiminde "iki taraflı iradeyle" gerçekleşen bir iş ilişkisi değildir. Şimdi sözleşmeli çalışanlar bilirler; bugüne dek hangi sözleşmeli, sözleşmeyi imzalamadan önce idareyle çalışma koşullarına ilişkin olarak işverenle karşılıklı oturup isteklerini sıralamıştır? Kamuda sözleşmelilik, aynı memurluk gibi "tek taraflı irade" mahsulü bir çalıştırmadır; sözleşmeli, işveren yönetimin iradesi karşısında memurdan çok daha fazla zayıftır; hatta yoktur.

Dördüncüsü, sözleşmelilik "yasa ile" değil, Bakanlar Kurulu kararlarıyla düzenlenir. Yani, çalışmanın tüm koşulları siyasal iktidarın tercihlerine göre değişmeye her zaman açıktır. Bu, kamu istihdamında 19. yüzyılda terk edilmiş olan "kayıma sistemi"ne, "ganimet, yağma, patro-naj" diye bilinen uygulamalara geri dönüş demektir.

Bugün sözleşmeli çalışanların durumları nasıl?

Şimdiye kadar ve şimdi de, sözleşmelilik zorunlu durumlarda ve geçici olarak çalıştırma için öngörülmüş sistemdir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 1965 yılında çıkmıştı; hala yürürlüktedir. Bunun Madde 4'ünde B fıkrası, kamuda sözleşmeli çalıştırılabilir der; memurların bağlı olacakları kurallar yasayla düzenlenir derken sözleşmeliler için düzenleme yapma yetkisini Bakanlar Kurulu'na verir. Bakanlar Kurulu bu yetkisini 1978 yılında kullandı. Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar adlı bir karar aldı. Bu hala yürürlükte. Bu kararnameye göre, kamudaki sözleşmeli personele verilen haklar memurlarınkinden çok geriydi. Örneğin, doğum yapan memur, doğumdan önce 3, doğumdan sonra 6 hafta izin hakkına sahipti; sözleşmeli personel ise, doğum durumunda 30 gün ücretli rapor dışında izin hakkına sahip değildi. 2004 yılında bu hak memurlar için doğum öncesi ve sonrasında 8'er hafta oldu; sözleşmeli personelin durumu ancak bundan sonra, çok yakın tarihte, bu yıl Nisan ayı sonlarında çıkarılan Bakanlar Kurulu kararnameyle memura denk hale getirildi. Babalık izni ile evlenme izni gibi haklar bakımından da sözleşmeliler memurdan daha kısa izin hakları kullanıyorlardı; bu haklar da yakın bir tarihte memur hakları düzeyine getirildi.

Sözleşmeli ücretlerine gelince, memur ücretlerine göre yüksek ücret beklentisi, şimdiki uygulamalardan da görülebileceği gibi, gerçek dışıdır. Örneğin 2004 yılı ikinci yarısında, 40 saatlik çalışma karşılığında toplam brüt tavan ücret olarak, bir sözleşmeli pratisyen hekime toplam brüt 1,1 milyar, iki dil bilen öğretmene 620 milyon, beş yıldan fazla deneyimi olan yüksekokul mezunu arşiv uzmanına 644 milyon, beş yıldan çok deneyimi olan fakülte mezunu 'uzman'a 833 milyon TL ödenmesi öngörülmüştür. Bu ücret düzeyleri, sözleşmelilikle birlikte kamuda çalışanların bol-luk içinde yüzeceklerini beklemek pek kolay değildir.

Kaldı ki, ülke bütçesinin dörtte birinden daha azı personel harcamalarına ödenmesine karşın, IMF "disiplini", her yıl gayri safi milli hasılanın yüzde 6,5'u kadar fazı dışı fazla ayrılmasını giderek daha büyüyen bir şiddetle istiyor. Sözleşmelilik, IMF politikalarının gereğini yerine getirmeyi kolaylaştırmak için istenen bir araçtır; ve bütçede personele yüksek ödemeler yapacak kaynak ayırma iradesi de olanağı da yoktur.

Sözleşmelilik, ne "tembeli çalışkandan ayırma"ya ne de "çalışkanın ve yeteneklinin iyi para kazanması"na hizmet edecektir. Bu beklentide olan memur varsa, onları büyük bir hayal kırıklığı bekliyor. Sözleşmelilik kayırma, yönetimde siyasallaşma, hizmetlerde sürekliliğin aksamaması, ciddi bir güvensizlik ve işyeri barışında kırılma getirecektir.

Sözleşmeli istihdam ve işe göre - performansla göre ücretlendirme, kısaca Türkiye'de kurulmak istenen yeni sistem, başka ülkelerde de uygulamaya girmiş olsa gerek. Başka ülkelerdeki uygulamalar, yarattığı sonuçlar neler?

Türkiye'de kurulmak istenen sistem 1985-88'den başlayarak İngiltere, Yeni Zelanda, Kanada gibi ülkelerde ortaya

Kamu Personel Kanunu Tasarısı Üzerine

çıkı, yeni yeni Fransa'da pilot uygulamaları yapıyor. OECD bu reformların başdanışmanı, teşvikçisi, izleyicisi. Bu örgütün yeni bir raporu var. Mayıs 2005 tarihli bu rapora göre, kamu kesiminde bireysel performansa dayanan sözleşmelilik sistemi başarısızlıkla sonuçlanmış. Raporda deniyor ki, bu sistem memurlarda ve sözleşme sistemine göre çalışanlarda erken emekliliği, hizmetten bir an önce çıkmayı çok hızlandırdı. Bu açıdan amaca erişildi; personel sayısı eritildi. Ama, hizmetleri sürdürme bakımından karşılaşılan sorunlar arttı, çeşitlendi ve şiddetlendi. Bireysel istihdam ve bireysel performans sistemi, kamuya uygun değil. Bu açığa çıktı. Özellikle İngiltere, "acaba performans ölçülerini bireysel değil de kurumsal belirlemek daha iyi mi olur?" sorusu çevresinde arayışlara başlamış. OECD raporu "evet" diyor, "öyle yapmalı"... Ama bu arada, bu işleyişin "devlet reformu" için hedeflenen genel amaçlara ulaşmayı sağladığını söylüyor. Bu yüzden rapor açıkça, performans sisteminin getireceği ilan edilen amaçlara, yani etkinlik, verimlilik, iç-dış müşteri mutluluğu hedeflerine erişilemeyeceğini; ama bu yöntemin sosyal devlete tasfiye etmeye yaradığını, bu yüzden de uygulamadan bu açıdan yararlanılması gerektiğini söylüyor. Bu konuda bir de İngilizlerin Lordlar Kamarasında 1998 başında hazırlanmış bir rapor var. "Kamu hizmeti çöktü, bürokrasi iş göremez hale geldi, durdurun şu piyasa acarlığını böyle olmaz" yollu uyarılarda bulunuyor. (Her iki kaynak da internetten bulunabilir. İlgilenenler için künyeleri şöyle: OECD, Paying for Performance: Policies for Government Employees; House of Lords, Public Service Committee Report, 19 January 1998.)

Bu durumda Türkiye için ne önerilebilir?

Öncelikle, şimdi ortaya çıkmış olan taslağın geri çekilmesi önerilir. Sonra, Türkiye'de ve aslında tüm dünyada halkların ve ülkelerin genel çıkarlarına uygun bir sistem üzerine çalışmak, bunu uygulamaya koymak... Şimdi gündemdeki proje, halkların ve ülkelerin değil, tek tek ülkelerde tekellerin ve dünya genelinde en büyük tekellerin özel çıkarlarına hizmet etme özelliği taşıyor.

Halkın ve ülkenin genel yararına olan kamu personel sisteminin basıl olması gerektiği açıktır. Birkaç maddeyle şöyle sıralayabiliriz:

Türkiye'nin İhtiyacı Olan Sistem:

KARİYER SİSTEMİ

MEMURİYET

İHTİYACA GÖRE ÜCRET : SOSYAL ÜCRET

BİRLİK ve DENKLİK : YARATICILIĞA GÖRE ÜCRET ARTIŞI

GREVLİ, TOPLU SÖZLEŞMELİ ÖRGÜTLENME

SAĞLIK-EMEKLİLİK BÜTÜNLEŞİK SANDIK SİSTEMİ

KAMUSAL SİGORTA SİSTEMİ

(1) Amerikan tipi norm-kadro, yani iş sınıflandırması sistemine geçiş terk edilmeli, personel sistemi "kariyer esası"na göre inşa edilmelidir.

(2) Sözleşmeli istihdamın esas hala getirilmesine son verilmeli, kamu personelinin tümü, işgüvenceli ve kariyere dayalı memuriyet sistemi genişletilerek istihdam edilmelidir.

(3) Yaratılan korumasız istihdam düzenine son verilmeli; memur, hem üçüncü kişilerin özel çıkarlarını maksimize etme isteğinden kaynaklanan baskılara, hem de siyasal iktidarların kimi toplumsal zümreler adına yaratabilecekleri baskılarına karşı koruma ve güvence altına alınmalıdır.

Öngörülen Sistemin Ana Özellikleri:

İŞ -KADRO SINIFLANDIRMASI

SÖZLEŞMELİLİK

İŞE GÖRE ÜCRET : EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET

PERFORMANSA GÖRE ÜCRET ARTIŞI

ÖRGÜTSÜZLÜK

SAĞLIK ve EMEKLİLİK SİGORTASI AYIRIMI

ÖZEL SAĞLIK - ÖZEL EMEKLİLİK

(4) Kamu personelinin örgütlenme haklarını fiilen ortadan kaldıran politikalara son verilmeli; kamu personelinin mesleki çıkarlarını koruyup geliştirebileceği örgütlenme hakkını tanıyan ve toplu sözleşme-grev hakkıyla tamamlanmış bir düzen kurulmalıdır. Öyle ileri sürüldüğü gibi, bu haklar memurluk sistemiyle bağdaşmaz değildir. Çok yinelenen şu "memur idarenin tek taraflı iradesiyle istihdam edilen kişidir" sözü pek de gerçekleri yansıtmaz. 1789 İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nden beri bireyler "eşit ve özgür yurttaşlar" olduklarına göre, bu sözü tarih dışı saymak gerek. Eksiksiz örgütlenme hakkının, devletin demokratikleştirilmesi için gerekli en temel mekanizmalardan biri olduğunu artık kabul etmek gerekir.

(5) Mali haklar sistemi, "işe göre ve performansla bezenmiş" eşit işe eşit ücret sistemiyle değil, "ihtiyaca göre" ilkesi temelinde, "sosyal ücret sistemi"ne göre kurulmalıdır. Sistemin iç dengesi, yapılan işi ve yetenekleri de değerlendirerek, "birlik ve denklik ilkesi"yle sağlanmalıdır.

(6) Bunlara bir de emeklilik konusunu eklemek gerekir. Gündemde olan Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı ülkenin ihtiyaçlarına uygun çözümler içermiyor. Emeklilik fonlarını, küresel piyasa aktörlerinin egemen olduğu özel sigortacılığa doğru akmaya hazırlıyor. Üstüne üstlük, memur emekli haklarını işçi ve hatta esnafın geri, pahalı, yetersiz emekli hakları düzeyine doğru geriletiyor. Bunun yerine emeklilik hakları düzeyini yükseltmek, fonları kamu sistemi içinde değerlendirecek bambaşka ve yeni bir düzen kurmak seçeneği üzerinde durmak gerekiyor.

Yasa tasarılarına web sitemizden ulaşabilirsiniz

ZMO ARAŞTIRMASI : I

BİYODİZEL :

“KURTULUŞ REÇETESİ” DIŞA BAĞIMLILIK ARACI MI OLUYOR?

Türkiye'nin petrol ihtiyacının sadece yüzde 9'unun yerli kaynaklardan karşılanabilmesi, alternatif enerji kaynakları arayışını gündeme getirirken, Türkiye AB direktifleri doğrultusunda biyoyakıt üretimi konusunda şaşkırtacak hızda yol alıyor. Türkiye'de biyodizel üretim kapasitesi 970 bin tona ulaşırken, bir dağıtım şirketi de "yurtsever benzin" sloganıyla kurşunsuz biyobenzin satmaya başladı. Ancak ucuz fiyatıyla umut haline gelmesine karşın, yasal boşluk nedeniyle merdivenaltı üretimi giderek yaygınlaşan biyodizel, ülke tarımını kalkındırmak bir yana yağlı tohum ürünleri ithalatının kısa sürede büyük boyutlara ulaşması sonucunu doğurdu. Hükümetin, bu alandaki sorunları gidermek üzere başlattığı mevzuat oluşturma çalışmaları ise halen sürüyor.

Biyoyakıt kapsamında bulunan Biyobenzin ve Biyodizel birbirinden kimyasal olarak ayrılıyor. Biyobenzin, arpa, buğday, mısır, şekerpancarının fermantasyonu ile elde edilen biyoetanolden üretiliyor. Yatırım maliyeti 40-50 milyon dolar civarında. Biyodizel ise kanola (kolza), ayçiçeği, soya, aspir gibi yağlı tohum bitkilerinden elde edilen yağların veya hayvansal yağların bir katalizatör eşliğinde kısa zincirli bir alkol ile (metanol ve ya etanol) reaksiyonu sonucunda ortaya çıkıyor. Evsel kızartma yağları da biyodizel hammaddesi olarak kullanılabilir. Yağ teknolojisi ile üretim yapılabilirdiği ve fazla yatırım gerekemediği için, hammadde sorununun çözümü halinde, Türkiye'nin yıllık üretiminin, çok kısa sürede 1 milyon tonun üzerine çıkabileceği belirtiliyor.

Biyodizel AB'de şimdilik yüzde 2 oranında benzine katılarak kullanılıyor. Yıllar itibarıyla katkı oranının artırılarak, 2010'da yüzde 5.75, 2012'de de yüzde 18'e yükseltilmesi hedefleniyor.

Biyodizelde Almanya'da şu anda 1.8 milyon tonluk üretim söz konusu iken, Türkiye yıllık üretimini yaklaşık 970 bin tona çıkararak, üretim açısından Avrupa'da 3. sıraya yükseldi. Bu arada Türkiye'de bir firmanın "tarım ürünlerinden elde edilen etanol ile harmanlanmış" biyobenzin satışına başlaması yanında, 90'a yakın firmanın biyodizel üretimine geçtiği belirtiliyor.

Mevzuat tam olarak kapsamıyor

Türkiye'nin mevzuatında, halen biyobenzin ve biyodizel konusunu tam olarak kapsayan bir düzenleme bulunmuyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Petrol Piyasası Kanunu'na eklenecek bir madde ile biyodizel üretimini lisansa bağlayarak, biyodizelin, üretim maliyeti, maliyetin öngöreceği vergi ve karla piyasada

satılmasını öngörüyor. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca hazırlanan "Enerji Verimliliği Kanun Taslağı"nda da biyoyakıt kullanımının yaygınlaştırılması için "yerli tarım ürünlerinden üretilen biyoyakıtlar için, rafinerici ve dağıtıcılara yıllık yüzde 2 alım yükümlülüğü, biyoyakıt üreticilerinin tarım birlik ve kooperatiflerine ve serbest tüketicilere doğrudan satış yapabilmeleri, yerli tarım ürünlerinden üretilen ve çiftçinin kendi araçlarında kullanılan biyodizel için KDV iadesi, biyoyakıt üreticilerinin EPDK'dan bedelsiz lisans alınabilmesi"ne yönelik önlemler planlanıyor.

Ancak, mevzuat konusunda sektörde faaliyet gösteren firmalar ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) arasında anlaşmazlık yaşanıyor.

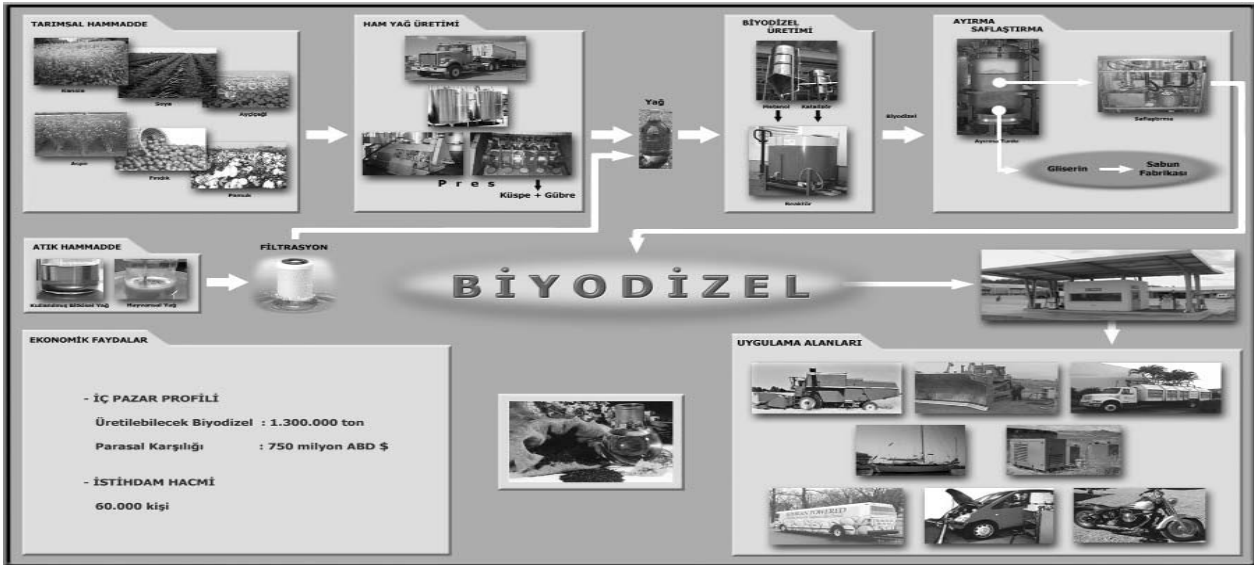
Hızla gelişen sektörde faaliyet gösteren firmalar, 2005 Haziran ayında Alternatif Enerji ve Biyodizel Üreticileri Birliği'ni (ALBİYOBİR) kurdu. Biyodizel üreticileri, petrol ürünü değil, bitkisel ürün olduğu için konunun EPDK'nın yetki alanında olmadığını öne sürüyor. Petrole dayalı akaryakıtların devletlerin en önemli gelir kaynağı olduğunu, Türkiye'de akaryakıtın maliyetininin 4 katı vergi uygulandığını anlatan yetkililer, biyodizel ve biyobenzinde ise ÖTV olmadığı gibi tüketimin teşvik edildiğini, yani devletin gelir kaynağı olamayacağını, dolayısıyla akaryakıttan ayrı bir prosedüre tabi tutulması gerektiğini savunuyorlar. ALBİYOBİR, çevrenin korunması açısından tüketimi teşvik edilen biyodizel ve biyobenzine ÖTV uygulanmasını istemiyor.

Akaryakıt şirketleri dağıtmak zorunda

Dağıtım ile ilgili yönetmeliklerde, biyodizel ve biyobenzinin akaryakıt dağıtım şirketleri tarafından dağıtılması öngörülüyor. Üretici firmalar ise dağıtımın petrol şirketlerine bırakılmasına karşı çıkıyorlar. Çünkü dağıtım şirketleri biyodizeli neredeyse maliyetine alıyor. Akaryakıt dağıtım lisansı almak için yıllık 60 bin ton dağıtım şartı olduğuna işaret eden yetkililer, bu rakamın biyodizel üreticileri için daha düşük ölçüklere indirilmesi, firmalar ve üretici birliklerinin kendi ürettikleri biyodizeli dağıtabilmesi gerektiğini ifade ediyorlar.

AB'de biyodizel üretimi yaygın olarak tarımsal üretici birlikleri, kooperatifler tarafından yapılıyor. Üreticiler, birliklere ya da kooperatiflere yağlı tohum teslim ederek, ihtiyaçları olan bitkisel yağ ve biyodizeli alıyorlar. Sistem, "getir tohumu-götür mazotu" adı altında işliyor. AB'de, orman alanları ve kapalı su havzalarındaki işletmelerde biyodizel kullanımının mecburi

BİYODİZEL :KURTULUŞ REÇETESİ, DIŞA BAĞIMLILIK ARACI MI OLUYOR?*

olduğu belirtiliyor. 2006'da mevzuat tamamlanırsa, Türkiye'nin, AB'nin biyodizel açığını karşılayabilecek önemli bir üretici haline gelebileceği, biyodizelin AB'ye en önemli ihracat kalemleri arasında yer alacağı ifade ediliyor. Bu nedenle biyodizel "kurtuluş reçetesi" olarak da adlandırılıyor. Firmalar, en kaliteli biyodizelin elde edildiği kanola üretiminin Türkiye'de teşviki için, bu yıl üretilen tüm kanolayı, uluslararası fiyatların üzerinde fiyatla satın almış, gelecek yılki üretimi alma konusunda da söz vermiş bulunuyorlar. Sindirilebilirlik oranı yüzde 99 olan kanoladan elde edilen biyodizelin "içilebilir nitelikte" olduğu vurgulanıyor.

Litre satış fiyatı 1.2-1.4 YTL+Yüzde 18 KDV

Hammaddeye bağlı olarak litre maliyeti 70-85 cent arasında değişen biyodizelin litresi, 1.2-1.4 YTL+ yüzde 18 KDV ile satılıyor. Birçok firma kendi tüketimi için üretiyor. Bunun dışında büyük inşaat şirketleri ve firmalar, üretici birlikleri, tarım kooperatifleri alıyor. Yıllık 50 bin ton üretim için, teknoloji farkına göre 1-10 milyon dolar yatırım gerekiyor. Yağ ustaları bile üretiyor ya da yağ fabrikaları biyodizel üretimine dönüştürülebilir. Türkiye'de yıllık 35 milyon ton olan petrol tüketiminin yüzde 2'sinin biyodizel ile karşılanması halinde, 700 bin ton bitkisel veya hayvansal yağ gerekiyor. Bu nedenle yağ bitkilerinin üretiminin artırılması büyük önem taşıyor.

Türkiye'de 350 bin ton bitkisel atık yağ olduğu tahmin ediliyor. Mevzuat gereği bunların çevreye atılmaması, toplam imha edilmesi gerekiyor. İmha olayı bile çevreyi kirletiyor. Oysa bu yağlar biyodizel yapımında kullanılabilir. Böylece hem çevre kirlenmiyor hem de ekonomik katkı sağlanıyor. Ancak halen atık yağların en fazla 50 bin tonunun toplanabildiği tahmin ediliyor.

Biyodizel, kalorifer yakıtı olarak veya çim makineleri, su pompaları, testereler, vb. dizelin kullanıldığı her

yerde kullanılabilir. Makinalara hiç bir olumsuz etkisi yok. Çevreye olumsuz etkisinin ise hemen hemen olmadığı, atıkların yüzde 99 düzeyinde çözüldüğü belirtiliyor. Yeni bir sektör yaratan biyodizelin, enerjide dışa bağımlılığı azaltacağı gibi çevre kirliliğini de önleyeceği vurgulanıyor.

Yerli hammadde ile üretilmeli

Türkiye'nin tüm akaryakıt ihtiyacının biyodizel ya da biyobenzin ile karşılanması mümkün olmasa da, bu ürünlerin üretiminin, sözleşmeli çiftçiliğin yaygınlaştırılması, tarım-sanayi entegrasyonu ve tarım ürünlerinin daha yüksek katma değerle değerlendirilmesi açısından önem taşıdığı belirtiliyor. İthal hammadde ile üretim yapılması halinde döviz ve vergi kaybı yaşanacağına dikkat çekilerek, üretimin mutlaka yerli hammadde ile gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanıyor. Ancak her yıl 1 milyar dolarlık yağ ithalatı yapan Türkiye'nin biyodizel üretiminde başarılı olabilmesi için yağlı tohum bitkisinin yeterince üretilmesi gerekiyor. GAP'ın tamamlanmasıyla toplam 1 milyon 800 bin hektar alanın sulanmaya başlanacağı, bu bölgede yağlı tohum bitkisi üretiminin verimli biçimde yapılabileceğini bildiriliyor.

Üretilen malın standartlara uygun olmadığı, uygunluk analizlerini yapacak laboratuvar da bulunmadığı belirtiliyor. Bu nedenle otomotiv firmaları biyodizel kullanımına sınırlı garanti veriyor. Yasal boşluk giderilmeden bi-yodizel üretimi ve kontrolsüz satışının artması da beraberinde birçok sorun getiriyor. "Merdivenaltı" diye tanımlanan üretim alanları çoğalırken, atıl tesislere sahip kişilerin bile biyodizel üretimine başladığı belirtiliyor. Yerli tarım ürünleri dışında atık yağlar ve ithal yağlar gibi maddeler kullanılarak biyodizel hazırlanması da tarım sektörünün bu alanda gelişmesini önüyor. Biyodizel üretiminde kullanılan yağlı tohum ürünlerinin ithalatının önemli boyutlara

BİYODİZEL : 'KURTULUŞ REÇETESİ', DIŞA BAĞIMLILIK ARACI MI OLUYOR?*

ulaştığı bildiriliyor. Sürecin bu şekilde devam etmesi halinde Türkiye'nin daha çok dışa bağımlı hale geleceği vurgulanıyor. Hükümet de bu sorunları gidermek için mevzuat hazırlama çalışmalarını sürdürüyor.

Biyodizel standardı

Türk Standardları Enstitüsü, AB'nin biyodizel standardı EN 14214'ü aynen kabul etti. Bu karara üreticiler büyük tepki gösterdi. Kanola dikkate alınarak hazırlanan AB biyodizel standardında iyot indisi (sayısı) maksimum 120 olarak öngörülüyor. İyot indisi, yağdaki doymamışlığın (karbon-karbon çift bağı) ölçüsü anlamına geliyor. Pamuk, soya, ayçiçeği, mısır gibi ürünlerden elde edilen biyodizelde ise iyot indisinin 140'm üzerine çıkabildiği belirtiliyor. Yerli üreticiler, standardın zorunlu olarak uygulamaya girmesi halinde, Türkiye'de kanola üretiminin çok düşük olması nedeniyle, yerli ürünler olan pamuk, soya, ayçiçeği ve mısırdan biyodizel üretmelerinin mümkün olmayacağını belirterek, iyot indisinin 140'a çıkarılmasını istiyordu. Ancak TSE de, iyot indisinin yükselmesi halinde motorların bu üründen olumsuz etkilenme olasılığının bulunduğunu belirtiyor. Türkiye'nin ihtiyacı olan biyodizelin tamamının kanoladan karşılanması için 5 yıllık bir süre gerektiği vurgulanıyor.

ÇUKOBİRLİK ve TARIŞ'ten teşvik

ÇUKOBİRLİK, artan akaryakıt fiyatları karşısında girdi maliyetlerini düşürmek amacıyla teknik altyapı çalışmalarını büyük ölçüde tamamlanan iki yağ fabrikasında biyodizel üretimine geçeceğini duyurdu. ÇUKOBİRLİK, biyodizelin en önemli hammaddesi olan kanolayı faaliyet gösterdikleri alanlarda ekilmesi için de teşvik etmeye başladı.

TARIŞ Pamuk ve Yağlı Tohumlar Birliği de, biyodizel yakıt için İzmir'in Bergama, Aydın'ın Koçarlı, Nazilli ve Söke ilçelerinde pamuk üreticisine "kanola tohumu" dağıtarak, deneme üretimine başladı. Üretilen kanolanın Aydın'da kurulan Pamukyağı Kombinasyonu'nda işlenerek biyodizel yakıtı çevrileceği belirtildi.

ABD'nin hedefi de biyodizel

ABD Başkanı George W. Bush, 29 Nisan 2005 tarihinde düzenlediği basın toplantısında, yükselen benzin fiyatlarına değinmişti. Bush'un, yabancı enerji kaynaklarına bağımlılığı azaltmak için saydığı öneriler arasında, biyodizel gibi yeni kaynakların geliştirilmesi de vardı. Geçen Mayıs ayında da ABD'li bir şirketin Yozgat'ta biyodizel tesisi kurmak için araştırma yaptığı haberleri basında yer buldu.

* Araştırma yapılırken basında çıkan haberlerden de yararlanılmıştır.

Biyodizel Konusunda Dünyadaki Teşvik ve Destek Uygulamaları *

Dünyadaki pek çok ülke özellikle gelişmiş ülkeler enerji politikaları gereği yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması için teşvik ve destek programlarını yasalarla belirlemiş durumda. Örneğin, Avusturya, Fransa, Almanya, İtalya, İrlanda, Norveç, İsveç, Polonya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti'nde, biyodizel yasal olarak vergiden muaf tutuluyor. Biyodizel konusunda bazı dünya uygulamaları şöyle:

ABD: Değişik programlarla biyodizel üretimi ve tüketimi desteklenmektedir. Teşvikler üretim maliyetlerini düşürmeyi amaçlamaktadır. Teşvik uygulamalarından bazıları biyoenerji tüketici kredi programı, hava kalitesi geliştirme programı ve temiz yakıt altyapısı için vergi indirimi programıdır. Bunun için teşvikler uygulanmaktadır. Biyodizel teşvikleri ABD'de eyaletler bazında da değişmektedir. Yasal olarak taşıt filolarının alternatif yakıtlarla çalışması için düzenlemeler mevcuttur.

Almanya: Yasal olarak %100 biyodizel kullanımı mümkündür. Biyodizel tüketim vergilerinden muafır. Biyodizel için vergi kredileri uygulanmaktadır. Bu muafiyet saf biyodizel ve karışım biyodizel için de geçerlidir.

Fransa: Biyodizel için litre başına 0,35 Euro vergi teşviği uygulanmaktadır. Petrol rafinerilerinde % 5'e kadar karışımlara izin verilmektedir.

İtalya: 125.000 tona kadar yıllık kapasitesi olan tesislere belirli süreler için vergi muafiyetleri uygulanmaktadır. Biyodizel genelde ev ısıtma yakıtı olarak kullanılmaktadır.

Belçika: %100 kullanımına izin verilmiştir. Bazı deneysel projeler için vergi teşviği uygulanmaktadır.

Finlandiya: Vergi teşviği uygulanmaktadır.

Yunanistan ve Bulgaristan: Biyodizelden vergi alınmamakta ve teşvik verilmemektedir.

İspanya: Deneysel projelerde kullanılan biyodizel vergi indirimi yapılmaktadır ancak finansal destek verilmemektedir.

Avusturya: Yenilenebilir ham maddelerden vergi alınmamaktadır. %100 biyodizel kullanımına izin verilmiştir ve vergi muafiyeti vardır.

İngiltere: Bazı bölgeleri hariç vergiden muafır.

BİYOYAKITLARIN TÜRKİYE TARIM ÜRÜNLERİ PİYASALARINA OLASI ETKİLERİ BİYOBENZİN - ETANOL

Dr. Kemalettin TAŞDAN*

Dünyada petrol rezervlerinin giderek azalmasına karşın, başta teknolojik gelişme ve nüfus artışı olmak üzere birçok faktöre bağlı olarak petrol ürünlerine olan talep giderek artmaktadır. Bu gelişimle birlikte, önemli derecede artan petrol fiyatları, alternatif enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Günümüzde, Brezilya, ABD, Hindistan ve AB başta olmak üzere birçok ülkede kullanımı giderek artan, hatta zorunlu hale gelen ve "Biyoyakıtlar" olarak adlandırılan "Biyobenzin" ile "Biyodizel" bu çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir.

Her iki ürün de akaryakıt olarak kullanılabilmesine karşın, gerek elde edilme yöntemleri ve kimyasal özellikleri, gerekse kullanım şekilleri itibarıyla birbirinden farklıdır. Biyobenzin, petrol türevi olan benzine, katkı maddesi olarak, mısır, buğday, şekerpancarı, sorgum, patates vb. nişasta ve şeker içeren tarımsal ürünlerden elde edilen ve alkol türevi olan "Etanol"ün karıştırılması ile elde edilmektedir (13)(6). Diğer bir deyişle, biyobenzin basit olarak benzin ve etanolün karıştırılması ile elde edilmektedir. Dolayısıyla, biyobenzin için ayrı bir üretim süreci söz konusu değildir.

Biyodizel ise kanola, ayçiçek, soya, aspir gibi yağlı tohum bitkilerinden elde edilen yağların, alkol türevi olan etanol veya metanol ile reaksiyona sokulması yöntemiyle üretilmektedir (7). Bitkisel yağların yanısıra hayvansal yağlar da biyodizel üretiminde kullanılabilir (11). Üretim aşamasının ardından biyodizel, dizel motorlarda yakıt olarak doğrudan kullanılabilir gibi motorin ile karıştırılarak da kullanılabilir. Dolayısıyla biyodizel, biyobenzinden tamamen farklı olarak, bir üretim süreci sonucunda elde edilen ve yerine kullanılabilirdiği motorinden de kimyasal olarak farklı olan alternatif bir yakıt türüdür.

Biyobenzin üretiminde katkı olarak kullanılan etanolün, 2004 yılı itibarıyla dünya üretimi, yaklaşık 30 milyar litredir (8). Üretimde en fazla paya sahip olan ülkeler, Brezilya (% 37), ABD (% 33), Çin (% 9) ve Hindistan (% 4) iken, Fransa dünya üretiminden aldığı % 2'lik pay ile AB ülkeleri arasındaki en önemli üretici ülkedir. Dünya etanol üretiminin büyük bölümü mısır ve şeker kamışı ya da şekerpancarı kökenli şekerden elde edilmekle birlikte, etanol üretiminde kullanılan tarım ürünleri, ülkeler arasında farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, Brezilya'da şeker kamışı kullanılırken, ABD'de mısır, Çin'de mısır ve buğday, Hindistan'da şeker kamışı, Fransa'da şekerpancarı, mısır ve buğday, Tayland'da ise cassava ve pirinç kullanılmaktadır (12).

Etanol ve biyobenzinin, petrol ve akaryakıt piyasasına önemli derecede etkisi bulunmaktadır. Bu etkiyi belirleyebilecek en önemli kriter ise ülkeden ülkeye farklılık gösteren, benzin ve etanolün karışım oranıdır. Örneğin, en büyük etanol üreticisi olan Brezilya'da araçların, % 40'ı sadece etanolle çalışırken, diğer araçlar tarafından kullanılan benzinde de % 20 civarında etanol katkısı bulunmaktadır (2). ABD'de ise benzine katılan etanol oranı 1970'lerde % 10 iken, 1990'larda % 85'e kadar çıkmıştır (1). AB'de ise % 2 olan bu oranın, 2010 yılında % 5,75'e yükseltilmesi he-deflenmiştir (10).

Türkiye'de de son yıllarda biyoyakıt üretimine yönelik çalışmalara başlanması ve petrol fiyatlarındaki artışla birlikte biyodizel üretimi (özellikle tarım sektöründe, işletmelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile yaptıkları üretim) ve kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Buna karşın, biyobenzinin kullanımı ise oldukça yenidir ve günümüzde satışı sadece Petrol Ofisi (PO) tarafından yapılmaktadır. Ancak gelecekte diğer akaryakıt üreticilerinin de biyobenzin üretimine başlamaları beklenmektedir. Nitekim, üyelik müzakerelerine başlamak üzere olduğumuz AB'de biyoyakıtların kullanımı zorunluluk haline gelmektedir.

Türkiye'de etanol üretimi, yüksek kapasiteli yatırımlar bulunmasına rağmen, talep yetersizliğinden dolayı henüz düşük seviyededir. Mevcut koşullarda üretim sadece, tesisleri Bursa'da bulunan, Tarkim tarafından yapılmaktadır. Tarkim'den alınan bilgilere göre etanolün üretiminde ağırlıklı olarak buğday kullanılmaktadır. Elde edilen etanolün tamamı da PO tarafından kurşunsuz benzinde (95 oktan) katkı maddesi olarak kullanılmaktadır

---

*Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü 01330 Adana
Tel:0.322.338 65 50 (Direk Hat), 0.322.338 64 41 (Bölüm Sekreterliği)
e-posta: ktasdan@mail.cu.edu.tr , ktasdan@mailzf.cu.edu.tr

BİYOBENZİN - ETANOL

(15). Türkiye'de etanol ve benzinin karışım oranı yasal olarak % 5 ile sınırlandırılmakla birlikte, PO tarafından satışı yapılan biyoben-zinde % 2 oranında etanol katkısı bulunmaktadır. Oranın düşük tutulmasının nedeni, Maliye Bakanlığı tarafından yapılan düzenleme ile benzine katılan biyoetanol için tanınan Özel Tüketim Vergisi muafiyetinin, % 2 ile sınırlandırılmış olmasıdır.

Yapılan bazı tahminlere göre, mevcut koşullarda Türkiye'de etanol katkılı benzin ile yılda 25 milyon dolar, biyodizel kullanımı ile de 150 milyon dolar ya da daha fazla döviz tasarrufu sağlanabileceği, bu yakıtların kullanımının artması ile birlikte de bu rakamların daha artabileceği öne sürülmektedir (5) (9).

Etanolün Türkiye'de benzin katkı maddesi olarak kullanımının tarım ürünleri piyasalarında da etkili olacağı ve yeni bir pazar yaratacağı açıktır. Ancak, bu pazarın boyutlarının ya da etkilerinin ne büyüklükte olabileceği biyobenzinin kullanımının gelişimine, dolayısıyla da etanol üretimine bağlıdır. Yine de mevcut koşullarda oluşabilecek pazarın büyüklüğü şu şekilde tespit edilebilir,

PO'dan edinilen bilgilere göre, firmanın kurşunsuz benzin (95 oktan) satışı yaklaşık olarak 600.000 m³/yıl civarındadır ve bu benzinin tamamı (Batman hariç) biyobenzindir. PO tarafından biyobenzin üretimi için mevcut koşullarda ihtiyaç duyulan etanol miktarı ise 12-13 bin m³/yıl civarındadır. Bu miktardaki etanolün üretilmesi için kullanılması gereken tarım ürünü miktarı ise şu şekilde hesaplanabilir,

1 m³ etanol üretebilmek için ortalama olarak 2,60 ton buğday veya 2,68 ton mısır ya da 10,30 ton şekerpancarı kullanılması gerekmektedir (4). Bu durumda, PO'nun ortalama 12.500 m³/yıl civarındaki etanol ihtiyacının karşılanabilmesi için yaklaşık olarak,

2,60 ton x 12.500 m³ = 32.500 ton buğday veya buna alternatif olarak,

2,68 ton x 12.500 m³ = 33.500 ton mısır ya da

10,30 ton x 12.500 m³ = 128.750 ton şekerpancarı kullanılması gereklidir. (Hesaplanan bu miktarlar etanolün tek çeşit hammaddeden üretilmesi koşulu gözönüne alınarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla hammaddelerin kullanım oranına göre bu miktarlar da değişebilir.)

Türkiye'nin buğday üretimi 2003 yılı itibarıyla 19 milyon ton, mısır üretimi 2,8 milyon ton, şekerpancarı üretimi ise 13 milyon ton civarındadır (3). Bu durum gözönüne alındığında, etanol üretimi amacıyla kullanılacak ürün miktarlarının, üretime oranının oldukça küçük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla etanol üretiminin tarımsal ürün piyasalarını oldukça düşük seviyede etkileyebileceği düşünülebilir. Ancak, mevcut koşullarda piyasada tek üretici ve tek kullanıcı bulunmaktadır. Gelecekte biyobenzin kullanımının artması ile birlikte etanol üretiminin, dolayısıyla da tarımsal hammadde ihtiyacının artması beklenebilir. Nitekim, Pankobirlik, Tarış, Karadenizbirlik ve Trakyabirlik gibi kuruluşlar, etanol ve biyoyakıt üretimine yönelik çalışmalarının bulunduğunu açıklamışlardır (16). Diğer yandan, Türkiye'nin yine 2003 yılındaki toplam kurşunsuz benzin tüketimi 1,7 milyon ton, süper benzin kullanımını ise 1,1 milyon ton civarındadır (14). Bu rakamların günümüzde de değişmediği varsayımıyla birlikte, tüm benzinlerin bi-yobenzin niteliğinde olması durumunda, etanol ihtiyacı yaklaşık 56 bin ton/yıl civarında olabilecektir. Dolayısıyla da etanol üretimi amacıyla, 150 bin ton civarında buğdaya veya mısıra ya da yaklaşık 600 bin ton şekerpancarına ihtiyaç duyulabilecektir.

Buğday açısından bakıldığında oluşabilecek bu ek talep oldukça küçüktür. Ancak, Türkiye'de özellikle kalite sorunları nedeniyle gıda sanayiinde kullanılmayan buğdayların etanol üretiminde kullanılabilmesi mümkün olabilirse, bu tür buğday için önemli bir talep artışı yaratılabilir. Mısır ve şekerpancarı açısından bakıldığında da etanol üretimi önemli bir fırsat yaratmaktadır. Nitekim, geçmiş yıllarda net mısır ithalatçısı olan Türkiye'de, 2005 yılı itibarıyla üretim fazlası beklenmektedir. Şekerpancarında ise talep fazlası üretim uzun yıllar büyük bir sorun olarak görülmüş, hatta bu durum Şeker Yasası'nın değiştirilmesindeki en önemli etkenlerden bir tanesi olmuştur. Bunlarla birlikte, tüm dünyada artan tüketim trendi nedeniyle etanolün ihraç edilebilme olanağı da mevcuttur.

Biyoyakıtların ve etanolün tarım ürünleri piyasalarındaki etkisini artırabilecek en önemli faktör ise biyodizel kullanımının gelişimidir. Bu gelişimi hızlandırabilecek temel faktör de biyodizelin akaryakıt istasyonlarında pompa satışının yapılabilir hale gelmesidir. Çünkü, mevcut koşullarda biyodizel, yasal düzenlemeler henüz yapılmadığından ancak variller içerisinde satılabilmektedir. 2003 yılındaki dizel yakıt kullanımının 9,2 milyon ton

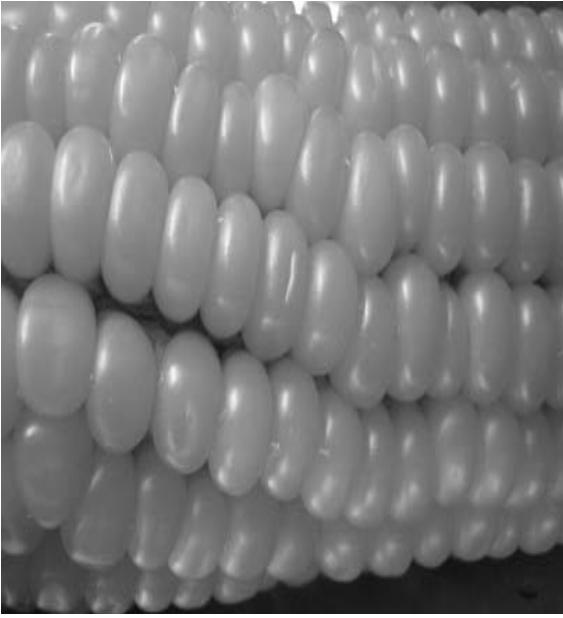
BİYOBENZİN - ETANOL

olduğu düşünülürse, biyodizelin yaygın kullanımı ile birlikte de etanol ve yağlı tohum bitkileri ihtiyacının önemli derecede artabileceği ve bu durumun tarım ürünleri talebinde de önemli bir gelişime neden olabileceği söylenebilir. Ancak, Türkiye'nin yağlı tohum üretiminin, tüketiminin neredeyse yarısı kadar olması, bu gelişimin önündeki en önemli sorundur.

Sonuç olarak, Türkiye'de biyoyakıtların üretiminin ve kullanımının artması, bu artışla aynı oranda olmak üzere, petrol ithalat giderini azaltabilecek, tarım ürünlerinden daha fazla katma değer yaratılmasını sağlayabilecek ve ek istihdam yaratabilecektir. Diğer yandan, gelecekte ihracat yapma olanağı da ortaya çıkabilecektir. Tüm bu gelişimler, gelecekte tarım ürünleri piyasalarında da önemli bir talep artışına yol açabilecektir. Ancak bu gelişim, etanolün ve biyodizelin üretim artışına bağlı olduğu kadar, başta buğday olmak üzere bu ürünlerin hammaddesi olan mısır, şekerpancarı ve yağlı tohumların üretiminin de gelişimine bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında özellikle yağlı tohumların üretim artışının sağlanabilmesi oldukça önemlidir. Üretici birliklerinin biyoyakıt ve etanol üretimine yönelmeleri ise önemli bir gelişim olmakla birlikte, sözleşmeli üretimin de yaygınlaşması üreticilere oldukça önemli avantajlar sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- (1) Anonim 2005. Ethanol Blended Fuels, <http://www.ethanol.org/pdfs/EthanolCurriculum.pdf>
- (2) CCEC, 2005. CCEC Joins Effort To Make America More Energy Independent, <http://www.kwh.com/news/ethanol.shtml>
- (3) DİE, 2005. Tarım İstatistikleri Özeti 1984-2003, Ankara.
- (4) DSD, 2005. Feasibility Study Of An Effective And Sustainable Bio-Ethanol Production Program, By Least Developed Countries As An Alternative To Cane Sugar Export, Dutch Sustainable Development Group, http://www.platformsuiker.nl/images/rapport_versie_a.pdf
- (5) Dünya Gazetesi, 15.08.2005. "Yurtsever Benzin" PO'nun Satış Payını Artırdı.
- (6) EİE, 2005 a. Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü Kayıtları.
- (7) EİE 2005 b. Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi, http://www.eie.gov.tr/biyodizel/index_biyodizel.html
- (8) FO. LICHT, 2005. FO. Licht's World Ethanol & Biofuels Report, Biofuels And The International Development Agenda, 11 July 2005, Vol: 3 No: 21, <http://www.energyfuturecoalition.org/pubs/Biofuels%20Seminar%20FOLichts.pdf>
- (9) Hürriyet Gazetesi, 27.07.2005. Petrol Ofisi'nden Yurtsever Benzin, Oto Yaşam Eki.
- (10) IFP, 2005. Biofuels In Europe, http://www.ifp.fr/IFP/en/files/cinfo/IFP-Panorama04_12-BiocarburantVA.pdf
- (11) Karaosmanoğlu, F., 2004. Biyomotorin ve Türkiye, <http://www.biyomotorin-biodiesel.com/biomoto.html>
- (12) Murray, D., 2005. Ethanol's Potential: Looking Beyond Corn, June 29, 2005-5, Earth Policy Institute, <http://www.earth-policy.org/Updates/2005/Update49.htm>
- (13) Petrol Ofisi, 2005. Yurtsever Benzin Biyobenzin, Petrol Ofisi İnternet Sitesi, <http://www.poa.com.tr/www/html/benzin.asp>
- (14) PİGM, 2005. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü Kayıtları.
- (15) Uras, G., 2005. Tarım Ürünü Katkılı Yakıtlar: "Bio-benzin", "Biodizel", Milliyet Gazetesi, 08.09.2005.
- (16) Yıldıırım, A.E., 2005. Biyoyakıt Üretiminde Çiftçi Ayağı Unutulmasın, Dünya Gazetesi, 07.09.2005.

ZMO ARAŞTIRMASI : II

ŞEKERDE TARTIŞMA BİTMİYOR

Uluslararası platformda stratejik ürün olarak kabul edilen şeker alanında bir dünya gücü olan Türkiye'de sektör bir türlü durulmuyor. Bazı firmalara yasalara aykırı olarak tanınan ayrıcalıklar, keyfi uygulamalar, kaçak şeker ve özelleştirmeler, sorunları daha da karmaşık hale getirirken, sektörün önünde bekleyen AB sürecine hazırlanması gecikiyor. AB'nin üretilen şeker maliyetini düşürmek ve Nişasta Bazlı Şeker (NBS) üretimini artırmayı amaçlayan reform hazırlığının, gerekli çalışmalar yapılmaz ve önlem alınmazsa Türkiye'deki şeker pancarı tarımını sona erdireceği belirtiliyor.

Türkiye şeker sektöründe halen 11 şirket bünyesinde 37 fabrika bulunuyor. Biri kamuya ait 6 şirkete ait 31 fabrikada pancar şekeri, 5 firmaya ait 6 fabrikada da nişasta bazlı şeker (NBS) üretiliyor.

Şeker Sektörünün Durumu, Yaşanan Kavganın Perde Arkası ve Sektörün Geleceği...

Şeker Kurumu ve Kurulu Başkanı Abdurrahman ÖZENBAŞ'ın, 14 Kasım 2005'te düzenlediği basın toplantısında verdiği bilgiye göre, 2004/2005 pazarlama döneminde sektörün büyüklüğü 4 milyar YTL'ye (3 milyar dolar) ulaştı. 2 milyon 107 bin ton pancar şekeri

(yüzde 50 kota artışı dahil), 351 bin ton da NBS olmak üzere toplam 2 milyon 348 bin tonluk A kotası tahsis edildi. 1 milyon 940 bin ton pancar şekeri, 433 bin ton NBS olmak üzere 2 milyon 373 bin ton üretim yapılırken, 2003/2004 dönemine göre pancar şekeri üretimi yüzde 10 arttı. Ancak satışlar 2 milyon 341 bin tonluk kotanın altında kaldı. 1 milyon 700 bin tonu pancar şekeri, 360 bin tonu NBS olmak üzere 2.9 milyar YTL değerinde toplam 2 milyon 60 bin ton şeker yurtiçinde satıldı. Bu dönemde, 84 milyon dolar karşılığında, 61 bin tonu NBS, 178 bin tonu da pancar şekeri olmak üzere 239 bin ton şeker ihraç edildi.

Sektördeki stoklar, 2003/2004 pazarlama dönemine göre yüzde 16 artarak, 416 bin tondan 481 bin tona çıktı. Devir stoğunun 319 bin tonu A, 42 bin tonu B ve 120 bin tonu C şekerine ait bulunuyor.

2004-2005 pazarlama döneminde, KDV hariç pancar şekerinin kg fiyatı ortalama 1.56 YTL, NBS'nin fiyatı ise 0.96 YTL oldu. 2004 Haziran'dan itibaren pancar şekeri fiyatları hiç artmadı, geriledi. Ancak Türkiye'deki şeker fiyatları, uluslararası piyasanın oldukça üzerinde gerçekleşti. Londra Borsası'nda kristal şekerin kg fiyatı 0.27 dolar iken, perakende satış fiyatı, Suriye'de 0.50, Güney Afrika'da 0.78, Sudan'da 0.79, İtalya'da 1.19, Almanya'da 1.22, Türkiye'de ise 1.48 dolar.

2004/2005 pazarlama yılında fiyatlar, kuru madde bazında, KDV dahil pancar şekerinde 1246 dolar/ton, NBS'de ise 1.127 dolar/ton düzeyinde oldu. NBS'nin Türkiye'deki satış fiyatı, Suriye'den yüzde 58, İtalya'dan yüzde 45, ABD'den ise yüzde 132 daha pahalı.

Sentetik tatlandırıcılar ithalatı arttı

Sentetik tatlandırıcı ithalatı, 5 yıl öncesine oranla, şeker eşdeğeri olarak 12 kat arttı. Bu yılın 9 aylık döneminde sentetik tatlandırıcı ithalatı, şeker eşdeğeri olarak 200 bin tona ulaşırken, geçen yılın tamamında ithal edilen miktarın yüzde 14 üzerine çıktı. Şeker Kurumu ve Kurulu Başkanı Abdurrahman ÖZENBAŞ, sektörün bu potansiyel tehditten olumsuz etkilenmemesi için Dış Ticaret Müsteşarlığı ile ortak çalışma yapıldığını, sağlık ve mevzuatın izin verdiği alanlar dışında gıda sektöründe tatlandırıcı kullanımının önlenmesinin hedeflendiğini belirtti. Özenbaş, şekerli madde üreticilerinin glikozun NBS kotası dışına çıkarılması yönündeki taleplerinin hatırlatılması üzerine, "glikoz talebinin fazla olduğu söyleniyor ama rakamlar bunu göstermiyor. 351 bin tonluk NBS kotası kapsamında 99 bin ton glikoz, 252 bin ton fruktoz satılıyor. Glikoza fazla talep olsa, satış rakamı daha yüksek olurdu" dedi.

Sektöre 132.4 milyon YTL ceza

Şeker Kurumu'nun faaliyetlerinin son verilmesine ilişkin 2004 yılı sonunda çıkarılan Bakanlar Kurulu kararı aleyhine Şeker-İş tarafından açılan dava konusunda Danıştay'ın Haziran ayında yürütmeyi durdurma kararı vermesinin ardından, Kurum ve Kurul bir bütün olarak, Ağustos'tan bu yana çalışmalarını sürdürüyor. Ancak Şeker Kurumu'nun kapalı kaldığı dönemde denetim boşluğu yaşanırken, bazı fabrikalar "piyasaya düzenleyecek bir

ZMO ARAŞTIRMASI : II

kurum olmadığı" yorumuyla hareket etti. 2004 yılında kurul tarafından 25 inceleme ve denetim yapılırken, kapatma kararı nedeniyle bu yıl şimdiye kadar, 2'si Sanayi ve Ticaret Bakanlığı müfettişleri tarafından olmak üzere toplam 6 denetim ve inceleme gerçekleştirilebildi.

Şeker Kurumu ve Kurulu Başkanı Abdurrahman ÖZENBAŞ, kurumun faaliyete geçtiği tarihten itibaren yurtdışına satılması gereken 92 bin ton C şekerinin yurtdışında satılması ve kota aşımı nedenleriyle; 4 şeker üreticisi şirkete 131,8 milyon YTL ve 35 firmaya toplam 582 bin YTL olmak üzere, toplam 132,4 milyon YTL tutarında idari para cezası verildiğini bildirdi. Buna göre, 2004/2005 pazarlama döneminde 3'ü şeker üreticisi şirket olmak üzere, 15 firmaya toplam 130,6 milyon YTL idari para cezası uygulandı. Önceki pazarlama döneminde ihraç edilen şekeri tekrar ithal ederek yurtdışında sattığı gerekçesiyle Amylum Nişasta'ya verilen 11 milyon 878 bin YTL'lik ceza ile birlikte bu dönemde toplam 11 milyon 965 bin YTL'lik ceza tahsilatı yapıldı. İhraç amaçlı üretilen C şekerini yurtdışında sattığı belirlenen Kayseri ve Amasya şeker fabrikalarına da toplam 118,4 milyon YTL idari para cezası verildi.

Özelleştirme hazırlığı sürüyor

Öte yandan Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali COŞKUN, Eylül 2005'te 5 fabrikanın özelleştirilmek üzere Özelleştirme İdaresi'ne devredildiğini yakında ihaleye çıkılacağını açıkladı. Türk Şeker Fabrikaları'ndan karlı olan Bor, Ereğli ve Iğın fabrikalarının satışının düşünüldüğü ileri sürülüyor. Ancak düşük maliyetle üretim yapan bu fabrikaların satışı durumunda geride kalan tesislerin yaşam şansının kalmayacağı belirtiliyor. Bu nedenle karlı 3 tesisin satışı halinde en az 5 fabrikanın kapanabileceği vurgulanıyor.

Bu yıl özel şeker fabrikalarının piyasaya verdikleri şekerin fiyatını yüzde 12 indirmeleri üzerine Türk Şeker de yüzde 8'lik indirim yaptı. Ancak yüksek maliyet nedeniyle özel fabrikalar ile yarışamayan Türk Şeker'in depolarında da şeker stokları büyüdü. Bu stoklar da her yıl ekilecek pancar kotasını ve şeker üretimini düşürüyor.

Buna karşın Şeker Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 13'ü 2004/2005 pazarlama yılında olmak üzere 16 firma fabrika kurma ve kota talebinde bulundu. Ancak yurtiçi üretim kapasitesinin tüketimin çok üzerinde olması nedeniyle yeni fabrika kurulması izni verilmedi.

Ek kota baskısı

Öte yandan pancardan şeker üreten fabrikalar ile nişasta bazlı şeker üreticileri arasında her yıl ortaya çıkan kota kavgasında galip tarafın yine nişastacılar olduğu belirtiliyor. Bu yıl mısır üretiminin 4 milyon tona yaklaşması ve fi-yatların geçen yıla oranla 100 bin lira aşağıya düşmesi, ek kota için baskı yapan sanayicilerin yanına mısır üreticilerinin de katılmasına yol açtı. Toplam şeker üretiminin yüzde 10'u kadar üretim yapma hakkı bulunan ve her yıl Bakanlar Kurulu kararı ile yüzde 50'lik bir kota artışı sağlayarak bu rakamı yüzde 15'e çıkaran nişasta bazlı şeker üreticilerine izin veren Bakanlar Kurulu kararının hazırlandığı kaydedildi. Kota artışından en büyük zararı elinde 500 bin ton şeker stoğu bulunan Şeker Fabrikalarının göreceği belirtildi.

Kota artışına olumsuz bakan Şeker Kurumu'nun, Başbakan'ın devreye girmesi üzerine izin verdiği iddia ediliyor. Yaklaşık 235 bin ton kotası olan nişasta üreticileri, böylece bu rakamı 350 bin tona çıkarabilecek. Fakat bu sırada mısır bazlı şeker üretiminin üçte birinin glikoz olarak üretilmesi şartı getirildiği ileri sürülüyor. Buna göre, daha önce tamamı kola üreticisine satılan mısır bazlı şeker üretiminin üçte birinin bisküvicilere verilmesi gerekiyor. Bu durumda kolacılardan eksik kalan yerde pancar şekeri kullanmak zorunda kalacağı, bunun da maliyetlerini artıracığı vurgulanıyor.

Şeker-İş Sendikası, AB'ye uyum çerçevesinde nişasta bazlı şeker üretiminin yüzde 2'lerde olması gerektiğini belirtiyor. Şu anda nişasta bazlı şeker üretim tesislerinin kapasitesi yaklaşık 1 milyon ton düzeyinde. Ancak kota nedeniyle bu kapasitesinin üçte birini kullanarak yılda yaklaşık 350 bin ton üretim yapıyorlar.

Kaçak şeker sorunu

Şeker sektörünün en büyük sıkıntılarında biri de kaçak şeker sorunu. Dünyada şeker üretiminin yüzde 70'i kamıştan elde ediliyor. Bu yolla şekerin ton fiyatı 300 dolar civarında. Pancardan üretilen şekerde ise fiyat 750-850 dolar arasında değişiyor. AB ülkeleri ve Türkiye pancardan üretilen şekeri kullanıyor. Pancardan elde edilerek tüketime sunulan şeker ile nişasta bazlı şeker üretiminin toplamı yaklaşık 2 milyon ton olmasına karşın, Türkiye'nin şeker tüketimi 2 milyon 300 bin ton düzeyinde. Bu da, sektörde 300-400 ton civarında fazla şeker bulunduğunu gösteriyor. Türkiye'nin özellikle doğusundaki ülkelerin 300 dolara ithal ettiği şekerin fiyatı, Türkiye'ye girince 700-800 dolara çıkıyor. Kar yüksek olunca kaçakçılık da giderek artıyor. Kota dışı alınan C şekerinin piyasaya sürülmesi ya da merdiven altı tatlandırıcı üretimi yoluyla da piyasaya kayıt dışı şeker sürülüyor.

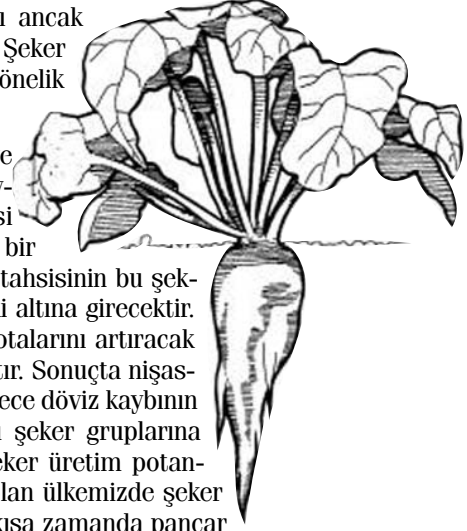

ZMO ARAŞTIRMASI : II

Şeker Kanunu Tasarısı

Hükümetin, şeker sektörünü düzenlemek gerekçesiyle hazırladığı ancak yaşanan sorunları daha da karmaşık bir hale getireceği ortaya çıkan Şeker Kanunu Tasarısı da halen TBMM'de bekliyor. Şeker-İş'in yasaya yönelik değerlendirmesi şöyle:

"Şeker Kurumu tamamen kaldırılmakta, Şeker Kurulu ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde varlığını sürdürmektedir. Kurumun görevlerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yerine getirilmesi öngörülmektedir. Yasa değişikliğinin bu şekilde yapılması halinde bir anlamda Şeker Kurulu'nun özerk yapısı tamamen kaybolacak ve kota tahsisinin bu şekilde Bakanlık emrinde olması ile gelecekte sistem tamamen siyasi etki altına girecektir. Böyle bir durumda bu yeni yapılaşma, çok yönlü lobi faaliyetleri ile kotalarını artıracak olan çok uluslu nişasta bazlı şeker şirketlerinin çıkarlarına alet olacaktır. Sonuçta nişasta bazlı şekerlerin kullanıldığı transgenik mısır ithalatı patlayacak, böylece döviz kaybının yanı sıra pancar şekeri kotasının önemli bir kısmı da nişasta bazlı şeker gruplarına devredilmiş olacaktır. Tasarının yasallaşması halinde 6 milyon ton şeker üretim potansiyeli bulunan, 3 milyon ton kurulu şeker üretim kapasitesine sahip olan ülkemizde şeker üretimi 500-600 bin tonlara kadar düşecektir. Başka bir ifade ile çok kısa zamanda pancar şekeri sektörü hemen hemen bitecektir."

Kolacıların kavgası

Türkiye'de halen pancar üreticisini korumak için nişasta bazlı şeker (tatlandırıcı) üretiminde kota uygulanıyor. Nişasta bazlı tatlandırıcı kotası Cargill ve Amylum'un da aralarında bulunduğu 5 şirkete veriliyor. Şirketler, nişasta bazlı tatlandırıcıyı ihtiyacı olanlara kota çerçevesinde satıyor. Kolacıların yaklaşık 1 yıldır süren kavgası da buna dayanıyor. Coca-Cola ve Pepsi Cola, Ülker Grubu'nun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin almadan kurduğu tesiste nişasta bazlı şeker ürettiğini, hükümetin Cargill ve Ülker'i koruduğunu iddia etmişti. Ülker Grubu ise yaptığı açıklamada, "Yasanın bu konuda izin almaları gerektiğini söylemediğini" savunmuştu.

Ancak Şeker Kurumu Başkanı Abdurrahman ÖZENBAŞ, 14 Kasım 2005'te düzenlediği basın toplantısında, Ülker firmasının nişasta bazlı şeker üretmesi ile ilgili soru üzerine, kota sahibi olmayan firmaların kendi tüketimleri için bile olsa şeker üretimi için tesis kurarak üretim yapmasının yasaya aykırı olduğunu, Kurul'un bu nedenle nişasta sütü satışlarını da izlediğini söyledi. Özenbaş, "Kota rejiminin ihlaline yönelik bu tür üretim de yasaya aykırı. Bu her şirket için geçerli. Sonuçta üretilen şeker, ürünlerle birlikte piyasaya veriliyor, gerçek üretici şirketlerin pazarı da-ralıyor" dedi.

15 milyon dolarlık haksız rekabet

Ülker firmasına yönelik iddialar hakkında müfettişlerin halen çalıştığı bildirildi. Ancak üretim tesisinin yaklaşık 1 yıldır faaliyette olması ve Ülker'in bu yolla yıllık 15 milyon dolarlık haksız rekabet imkanına kavuştuğu öne sürülmesine karşın hiçbir işlem yapılmaması, Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın da bir dönem dağıtım şirketlerine ortak olduğu Ülker Grubu'nun korunduğu iddialarının güçlenmesine yol açıyor.

Hürriyet Gazetesi Yazarı Erdal SAĞLAM, konuyla ilgili olarak 18 Ekim 2005 tarihli köşesinde şu görüşleri dile getirdi: "Kurulun yasadışı üretim saptamasının hemen ardından Başbakan Erdoğan, Ülker grubunun distribütörlüğünü yapan şirketindeki hisseleri başkasına devretmiş, bu arada Bakanlar Kurulu, kurumu lağveden kararı almıştı. O dönemde hazırlanan Şeker Kanunu taslağında bu tür yasa dışı üretim yapan kuruluşlara sonradan kota hakkı ve-rilmesi gündeme gelmiş, tepkiler üzerine bu madde Başbakanlıkta tasarımdan çıkarılmıştı."

Cargill'i savunan sözler

Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali COŞKUN'un 19 Kasım 2005 tarihli Akşam Gazetesi'nde yayınlanan açıklamasında, yasa dışı biçimde tarım arazisine kurduğu tesislerine af getirilen nişasta bazlı tatlandırıcı üreticisi Cargill Şirketi'ni savunan ifadeler yer alması dikkat çekti. Cargill'in önemli bir yabancı sermaye olduğunu anlatan COŞKUN, açıklamasında şöyle dedi:

"Cargill, fabrikasını kapatıp gitse, Türkiye bu yarayı kolay kolay temizleyemez. Kişisel olarak karşı olabiliriz, cola da içmeyebiliriz ama kurulmuş tesisler, ülke ekonomisi bakımından, şahsi görüş değil, devlet politikası önemli. Haklı davalarına destek verdik, hakları olan konuları dinleriz. Sadece Cargill için yapılan bir şey yok. Sayın

ZMO ARAŞTIRMASI : II

Başbakan'ın, bize Cargill ile ilişkili olan bir başka şirketle ortaklığı var. Hepsini müfettişlerimize incelettik. Ülker hakkındaki iddialar hakkında da müfettişler çalışmaktadır. Sayın Başbakan şahsıma herhangi bir zorlama ve ricada bulunmamıştır. 'Adaletle hareket edelim, ülkede sanayiye ürkütmeylem' demiştir. Ancak zaman zaman bazı yanlışlıklar istemesek de olabiliyor."

Amerikan Forbes Dergisi, en büyük limited şirket ilan ettiği Cargill'in geliri yıllık geliri 66.67 milyar dolara ulaşıyor. Cargill, toplam 59 ülkedeki binden fazla üretim tesisi arasından yaptığı değerlendirme sonucunda, Orhangazi Mısır İşleme Tesisi'ni en iyi 4 fabrikadan birisi seçmişti.

Dünyadaki gelişmeler ve AB süreci

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda şekerden etanol ve biyoyakıt üretimi, şeker, ekonomik ve politik açıdan giderek daha karmaşık bir ürün haline getiriyor. Biyolojik yakıtların üretimi ve kullanımına bağlı olarak gelecek 10 yılda şeker fiyatlarının ve üretiminin büyük değişiklikler gösterebileceği, genel olarak da şeker üretiminde artış öngörüldüğü belirtiliyor. Halen 148 milyon ton düzeyinde olan dünya şeker üretiminin, her yıl ortalama yüzde 2.5 artarak 2010'da 165-170 milyon tona ulaşması bekleniyor.

AB'nin üretilen şeker maliyetini düşürmek ve Nişasta Bazlı Şeker üretimini artırmayı amaçlayan reform hazırlığının da Türk üreticileri olumsuz etkileyeceği belirtiliyor. AB, 2006/2007 pazarlama yılından itibaren yapmayı düşündüğü reform kapsamında, üretim maliyetini 600 Eurodan 350 Euroya indirmeyi planlıyor. Türkiye'de şeker üretim maliyeti ise 800 Euro. Yani AB'den 200 Euro daha fazla. Şeker fabrikalarının eksik kapasite ile çalıştırılması ve tatlandırıcıların kotasının sürekli artırılması gibi uygulamalar sonucu zaten olumsuz etkilenen sektörün, AB reform süreci ile yeni bir darbe alacağı belirtiliyor.

Reform sürecinde Türkiye AB'ye uyum sağlayamazsa, AB'nin daha az maliyetle ürettiği şekerin pazarı olma riski ile karşı karşıya bulunuyor. Bu olasılığın gerçekleşmesi halinde her türlü destekten mahrum bırakılan ülke üreticisinin AB'nin öngördüğü maliyette üretimi gerçekleştiremeyeceği ve halen 2 milyon kişinin geçim kaynağı olan pancar tarımının sona ereceği belirtiliyor. AB ile rekabet için üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve verimin artırılması gerektiği vurgulanıyor.

2004/2005 PAZARLAMA YILI DAR PARA CEZALARI					
Ceza Nedeni	Firma Adı	Firma (Adet)	Miktar (Ton)	Ceza Tutar (Bin YTL)	Tahsilat (Bin YTL)
Çekirdeğin Yurti İnceleme	Beker Üretimi	3	90.267	130.316	11.878
	Beker Ticareti	4	194	209	21
Dünya B'ne kayden alınan Çekirdeğin yurti İnceleme	Yalıtıcı Yıracıcı	8	56	89	55
TOPLAM		15	90.517	130.614	11.954

EKER KURUMU'NUN BUGÜNE KADAR VERDİĞİ DAR PARA CEZALARI					
Ceza Nedeni	Firma Adı	Firma (Adet)	Miktar (Ton)	Ceza Tutar (Bin YTL)	Tahsilat (Bin YTL)
Kota Aşımı	Eker Üretimi	1	1.611	1.486	-
Çekirdeğin Yurti İnceleme	Eker Üretimi	3	90.267	130.316	11.878
	Eker Ticareti	6	197	214	21
Dünya B'ne kayden alınan Çekirdeğin yurti İnceleme	Makine Harat	29	234	368	66
TOPLAM		39	92.309	132.383	11.965

* Tablolar Eker Kurumu'nun web adresinden alınmıştır.

AB TARIM MÜZAKERELERİ BAŞLIYOR !..

6 Aralık 2005

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile tarım alanında yürüteceği müzakere süreci, Brüksel'de, 5 Aralık 2005 tarihinde başlamıştır. Müzakereler, 3 Ekim 2005 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi tarafından açıklanan "Çerçeve Belge" hükümleri uyarınca yürütülecektir.

Çerçeve Belge'nin 3 no'lu eki, görüşmelere konu olacak 35 müzakere başlığına ilişkin bir liste vermektedir. Buna göre; "tarım ve kırsal kalkınma", "gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı" ile "balıkçılık" olmak üzere üç müzakere başlığı, tarım sektörünü doğrudan ilgilendiren konular olarak öne çıkmaktadır.

Bunun yanında; "malların" - "hizmetlerin" - "sermayenin" ve "işgücünün serbest dolaşımı", "sosyal politikalar ve istihdam", "bölgesel politikalar ve yapısal araçların uyumlaştırılması", "çevre", "tüketici ve sağlığın korunması" ile

"gümrük birliği" olmak üzere dokuz müzakere başlığında, tarım sektörüne ilişkin çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Öncelikle ve önemle belirtilmelidir ki, yaşanacak olan, günlük kullanım dilinde geçerli olan ve tarafların karşılıklı rızalarının uyumlaştırılmasına yönelik bir uzlaşma arayan "müzakere süreci" değildir. Tarım sektöründe görüşülecek olan, AB'nin tüzük (regulations), karar (decision), görüş (opinion) ve tavsiye (advice) hiyerarşisinde bağlayıcılığa sahip mevzuatının Türkiye'ye aktarılmasına yönelik zaman ve finansman planlamasıdır.

Türkiye gibi, 39 milyon hektar ile 25 üyeli AB'nin toplam tarım alanının % 23'ü oranında tarım alanına sahip, toplam istihdamının % 33'ü tarımda çalışan büyük bir ülkede, yukarıda ifade edilen işin gerçekleştirilebilmesi, hem Türkiye'nin etkili ve doğru politikalar izlemesi hem de Topluluğun, tıpkı diğer aday ülkelerde olduğu gibi, sektörel sorunları giderip farklı yapıların uyumlaştırılmasına yönelik irade ortaya koyması, buna yönelik yönetsel ve finansal araçları devreye sokması ile olanaklıdır.

Oysa görülmektedir ki, AB bu anlamda tam tersi bir tutum izlemektedir. Müzakere Çerçeve Belgesi, tıpkı 17 Aralık 2004 tarihli Konsey Kararı'nda olduğu gibi, tarım sektörü, yapısal politikalar ve kişilerin serbest dolaşımına yönelik "uzun geçiş dönemleri", "derogasyonlar", "özel düzenlemeler" ve "kalıcı koruma hükümleri" getirilebileceğini; serbest dolaşım alanında üye devletlere azami rol verileceğini ifade etmektedir.

Buna karşılık Türkiye'nin talep edebileceği geçici tedbirler bağlamında; geçiş dönemleri kısa ve az sayıda olacak, Birliğin kural ya da politikalarına bir değişiklik getirmeyecek, bunların sağlıklı işleyişini bozmayacak ve rekabete büyük ölçüde zarar vermeyecektir.

Bu bağlamda, Türkiye tarım sektörünün Topluluğa getireceği yük ve sorunlardan uzak kalma konusunda açık bir çaba sergileyen ve bu alanda bir sorumluluk almaktan kaçınan AB, mali alanda da benzer bir tutum sergilemektedir.

"2000 - 2006 yılı AB 25 Finansal Çerçevesi"nin de ortaya koyduğu üzere, AB tarım ve kırsal kalkınma önlemlerine halen yılda 42 milyar Euro düzeyinde harcama yapmaktadır. Oysa, genişleme öncesi tarım yardımı düzeyi, yılda 520 milyon Euro ile sınırlandırılmıştır. Genişlemeden tarıma aktarılan fon miktarı ise,

BASIN AÇIKLAMASI

en çok 3.4 milyar euro / yıl ile sınırlı kalmıştır.

"Bütçe dengeleyiciler" politikaları çerçevesinde, ileriye yönelik olarak, genişleme politikalarının Birliğe maliyetini sürekli olarak kontrol etme ve indirgeme eğilimi içinde olan AB'nin, ne bugün ne de 3 Ekim 2005 tarihli Müzakere Çerçeve Belgesi'nde sözü edilen ve 2014'ten itibaren başlayacak olan döneme ilişkin olarak oluşturulacak Mali Çerçeve'de, Türkiye'nin tarım müktesebatına yönelik olarak ortaya çıkacak maliyeti karşılamaya istekli olmadığı açıktır.

Nitekim, 6 Ekim 2004 tarihli İlerleme Raporu ve Etki Değerlendirme Raporu'nda, halen AB'de uygulanan OTP'nin Türkiye'de uygulanması halinde, Doğrudan Gelir Desteği için 8 milyar Euro, Pazar önlemleri için 1 milyar Euro, Kırsal Kalkınma önlemleri için de 2.3 milyar euro olmak üzere toplam 11.3 milyar Euro kaynak gerektiği ifade edilmekte, geçiş süresinin 2025'i aşması durumunda, hesabın değişeceği de ayrıca ifade edilmektedir.

Buna karşılık Türkiye, ancak 3.3 katrilyon TL düzeyinde bütçesinden tarıma transfer yapabilmekte, başka bir deyişle AB düzeyinin 1/6'sı kadar kaynağı tarımına özgülüyebilmektedir.

Batı kaynaklı hesaplamalar, Türk tarımının AB'ye uyumunun, yılda 20 milyar Euro'nun üzerinde bir kaynağa gereksinim duyduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık, böyle bir kaynağın tarıma ayrılması konusunda ne AB ne de mevcut Hükümet'in bir planının olmadığı açıktır.

Yukarıda açıklanmaya çalışılan gerçeklerin ortaya koyduğu tablo, sürecin Türkiye için sorunlu bir geleceğe işaret ettiğini ortaya koymaktadır. Şöyle ki;

Gerekli mali yardım yapılmadan gerçekleştirilebilecek olası bir üyelikte, tarıma yönelik kalıcı derogasyonların kaldırılması halinde; AB Ortak Tarım Politikası'nın üç temel ilkesinden "Mali Dayanışma" dışında kalan diğer ikisi olan "Pazar Birliği" ve "Topluluk Tercihii" nin işlemeyle; "Etki Değerlendirme Raporu" nda da belirtildiği gibi, yalnızca yaş meyve ve sebze, fındık, koyun eti ve bakliyat alt sektörlerinin rekabetçi olabileceğini, diğer alanlarda ise AB tarımsal ürünlerinin Türkiye pazarını dolduracağını öngörmek zor değildir...

Bunun yanında, DİE rakamları ile ortaya konulan kırsal yoksulluk verileri, mutlak yoksul oranını % 9.3, göreceli yoksul oranını % 21.8 olarak belirlemektedir. Böyle bir ortamda, iç ticaret hadlerinin sürekli tarım aleyhine gelişimi, kırsal alanda yaşayanların büyük bir kopuşla kentlerin varoşlarına doğru yönelmesi sonucunu doğuracaktır.

Türkiye'de sivil istihdamın % 33'ü olan 7.2 milyon işgücününün tarım sektöründe konumlandığı, bunların aileleri ile birlikte 25 milyona yakın nüfusu oluşturdukları, sanayi ve hizmetler sektörünün, sırasıyla 4 ve 11 milyonluk istihdam kapasiteleri ile yeni istihdam çağırmadıkları, Türkiye'deki işsizlik oranının % 9 ila % 10 arasında değiştiği bilinmektedir.

İşte bu ortamda, işsizlik ortalaması % 8 olan AB, kişilerin serbest dolaşımına kalıcı derogasyon getirerek, bu alanda üye devletlere azami bireysel rol tanıyarak, tarımdan kopacak 6 milyon işgücününün, aileleri ile birlikte doğuracağı sorunları Anadolu coğrafyasına hapsedmek istemektedir.

Bu bağlamda, tarım yanında serbest dolaşıma ve yapısal politikalara getirilebileceği ifade edilen kalıcı derogasyonlar ve ilk kez bir aday ülkeye uygulanan "Birliğin hazmetme kapasitesi", tarım sektöründen dolaymlanan konulardır. Bu durum, "Kopenhag kriterlerinin yerini tarım kriterleri aldı" yolundaki görüşümüzün gerekçesini oluşturmaktadır.

Yine aday ülkelerden yalnızca Türkiye'ye uygulanan bir başka yaptırım, her müzakere başlığının açılmasında ve kapatılmasında, üye ülkelerin onaylarının zorunlu tutulmasıdır. Bu durum, "tarım ve kırsal kalkınma", "gıda güvenliği, hayvan ve bitki sağlığı" ile "balıkçılık" olmak üzere tarımla ilgili üç müzakere başlığında, 25 üye ülkeden toplam 150 onayın gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Teknik çalışmaların ötesinde, siyasi değerlendirmelerin öne çıktığı ortamda, bu onayların alınmasında

BASIN AÇIKLAMASI

oluşabilecek zorlukları öngörmek zor değildir...

Kaldı ki, ilgili AB belgelerinde sözü edilen; "müktesebatı üstlenme kapasitesini tam olarak yerine getirememesi durumunda, mümkün olan en kuvvetli bağla Topluluk yapılarına demirlemesi sağlanacaktır" ibaresi, Avusturya'nın 3 Ekim sürecinde gösterdiği çabaların maddi temelinin kurgulandığına ilişkin açık bir gösterge niteliğindedir.

Tüm bu açıklamalardan sonra, sürecin "teknik kısmına" ilişkin değerlendirmelerimizi de kamuoyu ile paylaşmayı gerekli görüyoruz...

5 Aralık 2005 tarihi itibarıyla, tarım alanında "müzakerelerin" başlayacağı; ilk iki aşamanın "tanıtıcı" ve "ayrıntılı tarama" süreci olacağı ifade edilmektedir.

Öncelikle, 1999 Helsinki Zirvesi'ni izleyen süreçte, tarım mevzuatına ilişkin pre - screening ve screening süreçlerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş, belirli alt sektörlerde tarama işlemi tamamlanmıştır. Şimdi, bu çalışmaların tekrarlanacağı anlaşılıyor...

Bilindiği üzere, Katılım Ortaklığı Belgesi ni takiben yayımlanan ve revize edilen Ulusal Program, tarım sektörüne ilişkin altı alt başlık taşımaktadır: "Yatay Konulara İlişkin Düzenlemelere Uyum", "Veterinerlik Mevzuatına Uyum", "Bitki Sağlığı Mevzuatına Uyum", "Ulusal Kırsal Kalkınma ve Ormancılık Stratejilerinin Oluşturulması", "Gıda Güvenliği ve Kontrolü", "Ortak Piyasa Düzenleri".

Sözü edilen alanlarda, geçen süreye karşın, son derecede sınırlı düzeyde çalışma gerçekleştirilebildiği açıktır. Bunda, Tarım Bakanlığı'nın yönetim yapısının yetersizlikleri yanında, AB tarafının tutumu da önemli rol oynamıştır.

Sözgelimi, Türkiye'nin net dışalımçı olmaya aday olduğu "veterinerlik mevzuatına uyum" alanında AB birçok projeyi desteklemiş ve mevzuat uyumunda mesafe alınmıştır.

Buna karşılık; "Hububat ve çeltik", "Sığır ve dana eti", "Süt ve süt ürünleri", "Taze meyve ve sebze", "İşlenmiş meyve ve sebze", "Zeytinyağı", "Şarap", "Şeker", "Tütün" alt başlıklarından oluşan ve önemli oranda mali kaynak gerektiren Ortak Piyasa Düzenleri alanında, Türkiye'nin ivedi gereksinimine yönelik olarak gerçekleştirilen mevzuat uyumu çalışmaları ve müdahale kurumu (intervention agency) kurulması çalışmaları, kaynak gerektirmesi ve AB tarafından desteklenmemesi-onaylanmaması nedeniyle sonuçsuz kalmıştır.

Bu durum, AB ile ilişkilerin, iddia edildiği gibi "ev ödevini eksiksiz yapma" temelinden çok öte anlamlar taşıdığını açıkça göstermektedir.

Süreç, bilgiyle donanmış, dünya ve Türkiye tarım politikalarını çok iyi bilen, dikkatli, inatçı, kendine güvenli, ulusal yararları koruma konusunda aktif tutum alabilecek bir ekibin, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı çatısı altında kurulmasını gerekli kılmaktadır. Bu ekipte, ziraat mühendisi ve veteriner hekimlerden oluşacak tarım uzmanları yanında; hukukçu - iktisatçı ve çevirmenlerin etkili bir işbirliği gerekmektedir.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın mevcut yapısının, kimi özverili tutumlara karşın, yukarıda çerçevesi çizilen yapıdan nitelik ve nicelik olarak uzak olduğu açıktır. Bu bağlamda, Bakanlığın kadrolarını takviye etmesi, çalışanlarını etkili bir hizmet içi eğitime tabi tutması yanında, meslek kuruluşları ve ilgili sektör temsilcileri ile gerçek anlamda bir işbirliği sürecine açık, katılımcı ve saydam bir tutum izlemesi gerekmektedir.

Ancak, tüm bunlara karşın, AB sürecinin siyasi - sosyal ve ekonomik içeriğinden uzak, "salt teknik" bir çalışma sürecinin, Türkiye'nin orta dönem çıkarlarına aykırı bir politika seçimi olacağı bilinmelidir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur...

Gökhan GÜNAYDIN

Başkan

(Yönetim Kurulu adına)

AVRUPA BİRLİĞİ MÜZAKERE SÜRECİ'NDE TÜRKİYE HAYVANCILIĞI'NIN EKONOMİ-POLİTİĞİ NE OLMALI?

Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI

Önümüzdeki aylardan itibaren Türkiye, Avrupa Birliği ile müzakerelere başlayacak. Müzakerelerde, en önemli konunun, Tarım ve Balıkçılık müktesebatı olduğu biliniyor. Türkiye tarımının üretimden pazarlamaya kadar bir çok sorunu var. Ancak tarım içinde hayvansal üretim sorunlarının, bitkisel üretime oranla daha karmaşık, karmaşık olduğu kadar daha derinde olduğu görülüyor.

Hayvancılığın genel görünümü ana başlıklar altında şöyle özetlenebilir;

-Türkiye'de hayvan sayısında son yıllarda önemli düşüşler olmuştur. Hayvan sayılarında azalmayla birlikte, verimlilikte sığırın dışında artış olmadığı için Türkiye'nin ürettiği toplam süt, et ve deri gibi önemli ürünlerinde vahim düşüşler vardır. Bu düşüş son 15 yıl içinde ette %18, sütte %12 ve deride %38 dolaylarındadır. Nüfus artışı da dikkate alındığında halkın hayvansal protein tüketimi, dünya ortalamasının bile çok gerisine düşmüştür.

-Tarımsal işletmelerimiz, genel olarak küçük ve aile işletmeleridir. Buna bağlı olarak işletme başına düşen hayvan sayısı da Avrupa Birliği ortalamasının çok altındadır. Bu durum çağdaş bilgi ve teknoloji kullanımını engelleyen önemli bir etmen olarak karşımızdadır.

-Hayvansal ürünlerin fiyatları giderek tekel konumuna gelmiş unsurlar tarafından belirlenir durumuna gelmiştir. Bu tekeller arasına, örneğin sütte, son yıllarda yabancı tekeller de girmiştir. Tekelleşme, üreticiler kadar tüketiciler açısından da önemlidir. Örneğin üreticiden alınan süt, Türkiye'de 5-6 katı fiyatla tüketiciye sunulmaktadır. Avrupa Birliği'nde bu katsayı yaklaşık 2'dir.

-Üretici lehine fiyatı düzenleyen bütün kurumlar (SEK) yok bedeline özelleştirilmişlerdir.

-Türkiye'de hayvancılığa sağlanan krediler bitkisel üretime oranla çok düşük olduğu kadar diğer desteklemeler de yok denecek düzeydedir. Örneğin, hayvancılık sektörüne yapılan desteklemeler, işletme başına Avrupa Birliği'nde 8-9 bin ABD \$, Türkiye'de 50 ABD \$ dolayındadır.

-Türkiye'de yetiştiricilerin örgütlenmesi yok düzeydedir. Teknik örgütlenme düzeyinde başlayan çalışmalar şimdilik, sığırdaki umut verici gelişmeler olmakla birlikte başlangıç aşamasındadır. Ekonomik örgütlenme, bir başka değişle tarımsal amaçlı kooperatifler şeklinde örgütlenme en alt düzeydedir. Örneğin Türkiye'de pazarlanabilen süt içinde kooperatiflerin payı %3-4 civarındadır. Oysa, girilmesi amaçlanan Avrupa Birliği ülkelerinde bu oran %50-100 arasında değişim gösterir.

Görülebileceği üzere Avrupa Birliği'nde üreticiler aynı zamanda sanayicidir. Türkiye'de ise üreticilerin sanayici olması gerektiği fikri bile yadırgatıcı bir görüş olarak kabul edilir.

-Türkiye'de yakın geçmişte, iç pazarda geçici olarak yükselen hayvansal ürün fiyatlarını düşürmek, bir başka değişle terbiye etmek amacıyla, özellikle Avrupa Birliği Ülkelerinden ağırlıklı hayvansal ürün dışalıkları olmuştur. Daha sonra bunları üreten sığırlar, gebe düve olarak Türkiye'ye girmiştir. Dışalımı yapılan düvelere, teknik ve ekonomik gerekli alt yapı sağlamadığı için, neredeyse yarısı kasaba gitmiştir. Ancak, sonucunda Avrupa Birliği elindeki hayvansal ürün ve sığır stokunun eritilmesine hizmet edilmiş ve sonuçta zengin Avrupalıya fakir Türk'ten kaynak aktarılmıştır.

Hayvancılığımızın bu olumsuz görünümünü değiştirmek olanaklı mı? Elbette olanaklı. Ancak konu, ekonomi - politika konusunda düğümlenmektedir. Ekonomi - politikayı dikkate almayan, ihmal eden bütün yaklaşımların, eskilerin

TÜRKİYE HAYVANCILIĞI'NIN EKONOMİ-POLİTİĞİ

de-yişiyle kıymeti harbiyesi olmaz, olmayacaktır.

Öncelikle üretim politikaları konusunda neler yapılmalıdır? Kısa dönemde, hayvansal ürünlerin fiyat oluşumunda gerekli desteklemelerin yapılması zorunludur. Desteklemeler, Avrupa Birliği'nde uygulandığı üzere ortak piyasa düzeni işleyişine uygun olarak yapılabilir. Bilindiği üzere ortak piyasa düzeni içinde fiyat sistemi, temel fiyat, haftalık fiyat gibi değişik fiyatlar, müdahale önlemleri, maksimum ortalama garanti miktarı, çeşitli pirim miktarları (binek , koyun, keçi, dana, oğlak, kuzu), özel depolama yardımları, üçüncü ülkelerde ticarete gümrük vergileri, dış satım iadesi gibi çeşitli araçlarla sağlanmaktadır. Bu araçlarla yetiştirici ve tüketici kadar ulusal ekonomileri de koruma altına alınmakta, ancak daha önemlisi gıda güvenliği sağlanmaktadır.

Üretim politikasıyla bütünleşen pazarlama politikaları da önemlidir. Burada, tıpkı Avrupa Birliği'nde olduğu üzere, hayvansal ürünlerin pazarlamasında, üretimden tüketiciye ulaşmasına kadar geçen zincir içinde, yatay ve özellikle dikey bütünleşmeye dayalı bir örgütlenme modeli tek yol olmalıdır.

Burada en uygun örgütlenme modeli; tarımsal amaçlı kooperatiflerdir. Sırası gelmişken bir noktayı belirtmekte yarar var. Türkiye'de kurulan yetiştirici birlikleri ile kooperatifler sanki rakip olarak gösterilmek isteniyor ve yetiştirici birliklerine teknik örgütlenme yanında ekonomik görevlerde yükleniyor. Avrupa Birliği'nde yetiştirici birliklerinin temel görevi, teknik örgütlenmedir ve çalışmalarının önceliğini islahatın örgütlenmesi oluşturur. Bu nedenle birlikler kooperatiflere bağlı olarak iş görürler.

Pazarlama politikalarında dikkatle üzerinde durulması gereken bir nokta da, dış ticaret ile ilgili olarak dışalım ve dışsatım rejimleri düzenlemelerinde, üretimi olumsuz olarak yönlendirecek uygulamalardan kaçınmak olmalıdır.

Özetle, Türkiye tarımı, hayvan yetiştiriciliğinde de üretim ve pazarlama politikalarını, serbest piyasa düzeninin dalgalanmalarına bırakmamalıdır.

Neden bırakmamalıdır? Temel nedeni şudur; hayvansal üretimin beslenme, giyim, tarımsal işletme, hayvancılık sanayisi iç ve dış ticarete yaşamsal önemi vardır ve hayvansal ürünlerde talep esnekliği yumuşak değildir. Bir kere dengeden çıkarsa düzeltilmesi olanaksız olabilir.

Bu temel nedene bağlı olarak, bütün zengin ülkelerde olduğu gibi Avrupa Birliği'nde de sanıldığı gibi, daha doğrusu medya aracılığıyla özellikle kentlerin inandırıldığı gibi, hayvancılıkta serbest piyasa koşulları egemen değildir.

Avrupa Birliği, tarım sektörünü korumak için çok ciddi bir fona sahiptir. Örneğin 2004 yılında Avrupa Birliği Ortak Bütçesi'nin yarısını (bu miktar neredeyse 50 milyar EURO' dur) tarımı desteklemeye ayırmıştır. Buna karşılık Türkiye ise yine 2004 yılı tarıma ayrılan kaynak en iyimser rakama göre 2 milyar EURO'yu bulmuyor idi.

Avrupa Birliği müzakere sürecinde ortaya çıkan ve çıkacak en önemli noktanın Tarımsal desteklemeler olacağı açık. Avrupa Birliği, şimdiki değin, Amerika Birleşik Devletleri ile denetlediği Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu aracılığıyla Türkiye' de bu üretim dalını piyasa koşullarının işleyişine bırakılmasını istiyor. İyi niyet mektuplarıyla ve hazırlatılan sözde Tarım reformu paketleriyle tarımsal desteklemelerin giderek kaldırılması doğrultusunda uygulamalar devreye sokuluyor. Açıkça, daha doğrusu halk deyişiyle; Türkiye'ye talkını verirken, kendileri salkımı yutmak istemi-yorlar mı?

Acaba hedefleri nedir? Onlar ortak, Türkiye pazar mı olunsun isteniyor? İstenmesi bir yana bu süreç başlamadı mı? Müzakere süreci bu nedenle uzun, hatta bitmeyecek gibi görünüyor. Uzatmalar Avrupa Birliği'nin işine gelecek. Aksi durumda Türkiye'ye ciddi miktarlarda kaynak aktarmaları gerekecek. Belki de uzun sürdürülecek müzakereler bittiğinde kaynak kalmadı diyecekler. Bu süreç içinde stoklarındaki hayvansal ürünlerini eritmek, Avrupa şirketlerinin karlarını artırmak ve Türkiye'yi pazar durumuna getirmek için sağlık standartlarımızı bahane ederek, örneğin yeniden süt tozu, et, gebe düve satmaya kalkacaklar.

Sonuç olarak; Avrupa Birliği müzakere sürecinde gerekli önlemler alınmazsa, hayvancılıkta da Türkiye büyük ölçüde üretimin dışına itilecek ve dışalığa daha açık bir duruma düşecektir. Daha doğrusu, gıda güvenliğini yitirecek bir ülke olarak, yaşadığımız dönemden daha vahim olmak üzere Avrupa Birliği' ne prangayla bağlanmış üçüncü sınıf bir ülke durumuna gelecektir. 03 Ekim 2005'de Avrupa Birliği'nde bu doğrultuda bir senaryo yazılmadı mı? Kimi ülkeler kötü, kimileri iyi polis rolüne çıkmadı mı?

Bu nedenle tarımda önümüzdeki tek seçenek, Avrupa Birliği'nde varolan bütün kurumların, düzenlemelerinin ve uygulamaların Türkiye'de de geçerli kılınmasıdır. Burada ortaya sürülecek iddia, Türkiye'nin tarıma ayrılacak kaynağının Avrupa Birliği düzeyinde olmadığıdır. Bu iddia, geçersiz bir iddiadır, Türkiye'nin kaynağı vardır. Sorun uygulanacak ekonomi - politika tercihten kaynaklanmaktadır.

ZMO ARAŞTIRMASI : III KAMUDA ÜCRET UÇURUMU BÜYÜYOR

EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET İSTİYORUZ!..

**AKP Hükümeti,
ücret dengesizliğini gidermek bir
yana, kamu görevlilerinin
maaşları arasında daha büyük
farklılıklar yarattı...**

AKP Hükümeti, 3 yıllık icraat döneminde vaat ettiği gibi kamuda benzer statüde çalışanlar arasındaki ücret çarpıklığını ortadan kaldırmak yerine, getirdiği ek ödemeler ile kamu görevlilerinin maaşları arasında daha da büyük uçurumlar yarattı. TBMM'de kabul edilen düzenlemelerle yaklaşık 33 bin kişinin ek ödemelerden yararlanması sağlanırken, diğer kamu görevlileri mağdur edildi. Meslektaşlarımız, ODA'mızın yıllardır savunduğu "eşit işe eşit ücret" ilkesinin bir an önce yaşama geçirilmesini ve bu adaletsizliğe son verilmesini bekliyor.

Yapılan araştırmalara göre; farklı bakanlıklarda çalışan kamu görevlilerinin maaşları arasında büyük farklılıklar bulunuyor..

Buna göre, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı personeli ile Başbakanlık müfettiş ve müfettiş yardımcıları, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kültür ve turizm uzman ve yardımcıları ile Döner Sermaye İşletme Merkez Müdürü, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın çevre ve orman uzman ve yardımcıları, değişik adlar altında ek ödemelerden yararlanmaya başladı. Bu ödemelerden, yaklaşık 33 bin personelin yararlandığı belirtildi. Söz konusu dönemde ayrıca, Sağlık Bakanlığı'nın taşra teşkilatında görev yapan 275 bin personelin, döner sermayeden aldığı ücretlerde artış sağlandı.

Ek ödemeler nedeniyle aynı statüde ancak farklı kurumlarda çalışan görevlilerin maaşları arasındaki fark ise katlanarak arttı. Örneğin Temmuz 2002'de Bayındırlık ve İskan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sanayi ve Ticaret, İçişleri, Milli Eğitim, Tarım ve Köyişleri ve Sağlık Bakanlıklarında 1/4 derecesinde

BAZI KURUMLARDAKİ ÜBE M D R , M HENDİS VE MEMUR UNVANLI KADROLARDAKİ PERSONELİN NET GİRİŞ AYLIKLARI						
Kurum Adı	ube M d r 1/4		M hendis 1/4 (B ro)		Memur 8/1	
	Temmuz 2002 (TL)	Temmuz 2005 (YTL)	Temmuz 2002 (TL)	Temmuz 2005 (YTL)	Temmuz 2002 (TL)	Temmuz 2005 (YTL)
Başbakanlık	761.630.000	1.135	749.450.000	1.117	387.780.000	661
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	653.730.000	997	641.550.000	979	310.710.000	563
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	653.730.000	1.488	641.550.000	1.451	310.710.000	896
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	653.730.000	997	641.550.000	979	310.710.000	563
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	653.730.000	1.528	641.550.000	1.372	310.710.000	838
İçişleri Bakanlığı	1.491.000.000	2.061	641.550.000	979	310.710.000	563
Milli Eğitim Bakanlığı	819.069.000	1.208	641.550.000	979	310.710.000	563
Sağlık Bakanlığı	653.730.000	1.567	641.550.000	1.411	310.710.000	877
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	653.730.000	997	641.550.000	979	310.710.000	563
DPT Müsteşarlığı	1.159.030.000	1.975			387.780.000	661
Hazine Müsteşarlığı	1.453.270.000	2.349	866.600.000	1.372	461.780.000	838
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	653.730.000	997	641.550.000	979	310.710.000	563
Diyanet İşleri Başkanlığı	1.031.660.000	1.780	647.050.000	985	314.460.000	566

KAMUDA ÜCRET UÇURUMU BÜYÜYOR

çalışan bir mühendisin maaşı 641.5 YTL idi. Temmuz 2005'te Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda aynı derecede bir mühendisin maaşı 1.451 YTL, Sağlık Bakanlığı'nda 1.411 YTL, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nda da 1.372 YTL'ye yükselirken; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nda bu rakam 979 YTL düzeyinde kaldı. Aynı derecedeki mühendis Başbakanlık'ta 1.117 YTL, Hazine Müsteşarlığı'nda 1.372 YTL, Diyanet İşleri Başkanlığı'nda ise 985 YTL maaş alı-yor.

Yoksulluk sınırı altında yaşıyorlar

Bir ülkenin kalkınması ve gelişmesinin planlanması, projelendirilmesi, projelerin uygulanması ve denetiminde vazgeçilmez bir unsur olan ve ekonomik yaşamın tüm noktalarında etkili olarak yer alan mühendisler, ücret politikası nedeniyle ne yazık ki yoksulluk sınırının altında yaşamaya itiliyor. Türk-İş, 28 Kasım 2005'te, aylık sınırının 530 YTL'ye, yoksulluk sınırının da 1.610 YTL'ye yükseldiğini bildirdi. Buna göre, insan onuruna yaraşır bir yaşantı sürdürebilmek için aylık asgari 1,610,30 YTL; sağlıklı ve dengeli beslenebilmek için de 529,79 YTL harcama yapılması gerekiyor. Ancak kamuda çalışan tüm mühendisler yoksulluk sınırının altında ücret alıyor.

	Kasım 2004	Aralık 2004	Ekim 2005	Kasım 2005
Yeti kin i	136,08	140,56	144,24	145,76
Yeti kin Kadın	113,33	117,66	120,78	122,03
15-19 Ya Grubu 'ocuk	145,98	150,15	154,45	155,39
4-6 Ya Grubu 'ocuk	101,08	105,56	106,23	106,61
A l k S n r	496,47	513,93	525,71	529,79
Yoksulluk S n r	1.509,03	1.562,10	1.597,90	1.610,30

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Gıda Harcaması (YTL/Ay)

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Uygulanan ekonomik istikrar politikalarıyla birlikte geçim koşullarındaki olumsuzluğun sürmesi, alt ve orta gelir gruplarında yoksulluğu yaygınlaştırırken, kamuda çalışan mühendisler de "işsizlik mi, yoksulluk ücreti mi" kısır döngüsüne sıkışmış durumdadır. Siyasi iktidarın söz verdiği gibi, "eşit işe, eşit ücret" ilkesini yaşama geçirmemesine tepki gösteren mühendisler, ekonomik ve özlük hakları ile çalışma koşullarına ilişkin koşulların iyileştirilmesini, yıllardır verilmeyen haklarının verilmesini istiyorlar.

TMMOB'dan imza kampanyası

TMMOB da, Kasım 2005'te, "Mühendislerin, Mimarların, Şehir Plancılarının İstemlerini Ülke Gündeminde Tutmak" amacıyla imza kampanyası gerçekleştirdi. Toplanan imzaların TBMM'ye iletileceği kampanya kapsamında dile getirilen bazı istemler şöyle:

"Üretimden ve sanayileşmeden hızla uzaklaştırılan ülkemizin yeniden üretim, yatırım, istihdam ve hakça bölüşüm temelinde politikalarla yönetilmesi, Ülke yönetiminde halkımızın söz, yetki ve karar sahibi olması, Ranta, faize ve borç ödemelerine odaklanan değil, halkın gereksinimlerini gözetken bir bütçe oluşturulması, Ülkemizin kaynaklarını, kamusal ve toplumsal hizmet alanlarını ticarileştirerek küresel sermayeye birer kar alanı olarak açan bütün uluslararası anlaşmaların iptal edilmesi, Sosyal Devlet ve Sosyal Adalet ilkelerinin yaşama geçirilmesi, Özelleştirmelerin durdurulması ve özelleştirilen kurumların satışının iptal edilmesi, Grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların sağlanması, Kamu hizmetlerinin paralı hale getirilmesi uygulamalarının terk edilmesi, Eğitim ve sağlık gibi en temel insan hakkı olan hizmetlerin herkes için ulaşılabilir, nitelikli ve parasız olması, Asgari ücretin yoksulluk sınırının üzerine çekilmesi, Kamuda ve özel sektörde çalışan meslektaşlarımızın ücretlerinin insanca yaşanacak düzeye çıkarılması, Haksız rekabet ortamı yaratan ücret dengesizliği sorununun derhal çözülmesi, Baskı, sürgün, kıyım ve siyasi kadrolaşma uygulamalarına derhal son verilmesi, Üniversitelerin demokratik, özerk ve bilimsel olması, Kamu Personel Rejimi Yasası Tasarısının derhal gündemden çıkarılması."

TARIM BAKANLIĞI PERSONELİ YENİDEN İKİ KAT DÖNER SERMAYE ALABİLECEK

969 Sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 867 ve 170 Sayılı Kanunlara Tabi İşletmeler Dışında Kalan Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun'da, "Elde edilen kârdan, kârın elde edilmesinde emeği geçen personele katkıları oranında asgari ücretin yıllık brüt tutarının iki katını geçmemek üzere üretimi teşvik primi ödenmesi" öngörülüyor. Ancak 2005 yılı Bütçe Kanunu'nda, söz konusu yasadaki, "iki katını geçmemek" ifadesinin, "bir katını geçmemek" olarak değiştirilmesi sonucu, personele ödenen döner sermaye miktarı kısıtlanmıştı.

Anayasa Mahkemesi, 29 Kasım 2005 tarih ve E: 2005/6, K: 2005/93 sayılı kararı ile bu kısıtlamayı iptal etti. Anayasa Mahkemesi'nin kararı şöyle:

"5277 sayılı "2005 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun, 37. maddesinin (h) fıkrasında yer alan "bir katını geçmemek üzere" ibaresi, 21.12.1967 günlü, 969 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 867 ve 170 Sayılı Kanunlara Tabi İşletmeler Dışında Kalan Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun ve 24.5.1983 günlü, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu yönünden, 29.11.2005 günlü, E. 2005/6, K. 2005/93 sayılı kararlar iptal edildiğinden, bu kuralların uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA.."

2006 Yılı Bütçe Kanunu'nda geçen yılki gibi bir düzenleme yapılmadığı için ve Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı doğrultusunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı personeli yeniden asgari ücretin yıllık brüt tutarının iki katını geçmemek üzere döner sermaye alabilecek.

İlgili kanun maddeleri ektedir:

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 867 VE 170 SAYILI KANUNLARA TABİ İŞLETMELER DIŞINDA KALAN TAŞRA KURULUŞLARINA DÖNER SERMAYE VERİLMESİ HAKKINDA KANUN

Madde 3 - (Değişik : 8/3/2000 - 4549/3 md.)...Elde edilen kârdan, kârın elde edilmesinde emeği geçen personele katkıları oranında asgari ücretin yıllık brüt tutarının iki katını geçmemek üzere üretimi teşvik primi ödenir. Üretimi teşvik primi dağıtımı işletme bünyesi ile sınırlıdır. İşletmenin zararı, izleyen yılların karlarından mahsup edilir. (1)

2005 yılı Bütçe Kanununun 37/h maddesi: 2004 yılına ilişkin elde edilen kârlardan 2005 yılında dağıtılacak üretimi teşvik primi ödemelerinde, 21.12.1967 tarihli ve 969 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin son fıkrasında, 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin onbirinci fıkrasında, 9.5.1985 ta-rihli ve 3202 sayılı Kanununun 44 üncü maddesinin onuncu fıkrasında yer alan "iki katını geçmemek üzere" ibareleri "bir katını geçmemek üzere" şeklinde uygulanır ve 29.5.1926 tarihli ve 867 sayılı Kanun kapsamındaki döner sermaye işletmelerinde 2004 yılına ilişkin elde edilen kârlardan, kârın elde edilmesinde emeği geçen 657 sayılı Kanuna tâbi çalışan personele, asgari ücretin yıllık brüt tutarını geçmemek üzere 969 sayılı Kanun uyarınca çıkarılmış olan Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde teşvik primi ödenebilir.

ZMO ARAŞTIRMASI : IV

PROJE KAPSAMINDA ÇALIŞAN ZİRAAT MÜHENDİSLERİ KADERLERİYLE BAŞBAŞA KALDI

Hükümetin, görkemli törenlerle tanıttığı ve büyük vaatlerle yürürlüğe koyduğu "Köy Merkezli Tarımsal Üretim Destek Projesi", Türkiye'nin gerçekleriyle tam olarak örtüşmemesi ve uygulamada yapılan yanlışlıklar nedeniyle hedeflerine ulaşamadı. Projenin ikinci yılı geride bırakılmış olmasına karşın, ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm getirilmeyen tarım danışmanları, köylerde kaderlerine terk edilmiş gibi görünürken, bu sorunlu yapının üzerine yeni tarım danışmanları alma çalışmaları da soru işaretlerine yol açıyor.

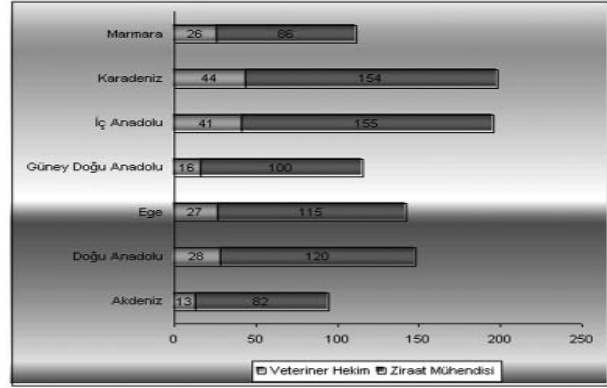
"Bin Köye Bin Tarımcı" sloganıyla başlatılan proje için 25 Eylül 2003 tarihinde büyük bir tanıtım töreni düzenlenmiş ve bu törene siyasiler, Türk-İş, Hak-İş, TİM, TOBB, ATO, ASO, TZOB ve sektördeki çok sayıda derneğin başkanları, Beşiktaş ve FB spor kulüpleri başkanları, sanatçılar, sporcular ve çok sayıda sivil toplum örgütü temsilcisi katılmıştı. 3 yıllık tahmini maliyeti 50 trilyon lira olarak belirlenen proje için çeşitli kuruluşlardan sağlanan destek ve katkı nedeniyle "devlet bütçesinden harcama yapılmayacağı" duyurulmuştu. Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN, "Böylesine önemli bir proje için genel bütçemizden tek bir kuruş bile çıkmayacaktır" açıklamasını yapmıştı.

"Toprağa bilgi ekmek" ekseninde biçimlendirilen "Köy Merkezli Tarımsal Üretim Destek Projesi"nin amaçlarından bazıları şöyleydi:

-Danışmanların üretim desenlerinin değişmesine, çiftçilerin gelir getirici diğer ürünlere yönelmelerine aracı olması.

-Köylere hizmet götürülmesi konusunda ilgili kuruluşların danışmanlar tarafından harekete geçirilmesi.

-Danışmanların görevli oldukları köylerde toprak tahlil-

leri yaparak doğru gübre, tohum ve ilaç kullanımı sağlaması. Böylece verimin artırılması.

-Doğrudan gelir desteği ve çiftçi kayıt sistemi uygulamalarının daha sağlıklı yürütülmesi.

-Danışmanlar tarafından üretim planlamasına dönük çalışmalar yapılması.

-Tarımsal kredilendirmede gerçekçi bilgilere ulaşılmasının kolaylaştırılması.

-Olası hastalıklara süratle müdahale edilmesi.

-Tarıma dayalı teknolojik gelişmelerin yaygınlaştırılması.

-Danışmanların yörede üretilen tarımsal ürünlerin pazarlanmasında etkin rol oynaması.

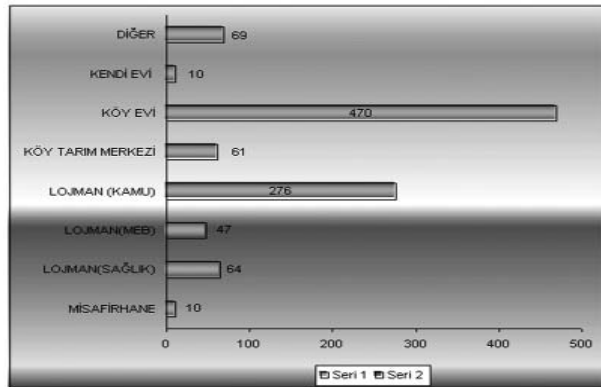
-Bakanlığın tarımsal yayım faaliyetlerinin köylerde etkin olarak yürütülmesi.

Proje başlangıçta olumlu karşılandıysa da, yaklaşık 75 bin köyün bulunduğu Türkiye'de yalnızca 1000 köye danışman gönderilmesi, danışmanların seçileceği sınav sisteminin ve maaşların pazarlık usulüyle belirlenmesi kararının sağlıklı olmaması ve proje bedelinin yüzde 25'inin TOBB tarafından üstlenilmesine karşın geriye kalan bölüm için kaynak gösterilmemesi soru işaretlerine yol açmıştı.

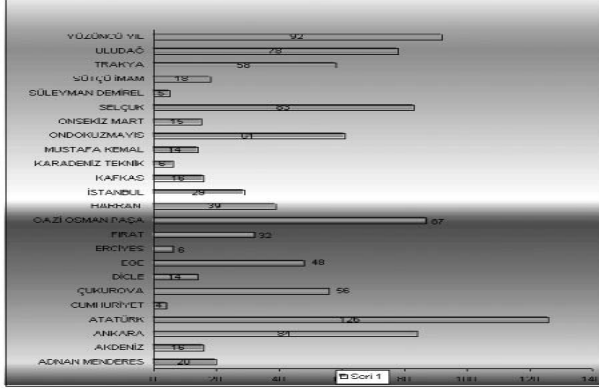
8 bin başvuru

Tarım Danışmanlığı için ülke genelinden 8 bin başvuru yapıldı. Sınav ve mülakatın ardından seçilen 1000 danışman Ocak 2004'te adaptasyon eğitimine alındı. Bunun ardından dörtte biri kadınlardan oluşan 1000 tarım danışmanı göreve başladı.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, 2004 Ocak ayında finans-

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

man konusunda sıkıntı kalmadığını, 1000 tarım danışmanının daha üzerinde danışmanı istihdam edecek bir kaynak düzeyine ulaşıldığını açıkladı.

Ancak birkaç ay sonra il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri dışında destek sağlayan kurum ve kuruluşların sayısının istenen düzeye ulaşmadığı ortaya çıktı. Anadolu Ajansı'nın 7 Nisan 2004 tarihli haberine göre, pilot olarak seçilen köylerde görevlendirilen gönüllü danışmanların sayısı, taleplere ve sağlanan ek finansman olanaklarına paralel 1023'e çıkarken, yalnızca 421 gönüllü danışmanın finansmanını, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri dışındaki kurum ve şirketler üstlendi. Bu kuruluş ve şirketler şöyle sıralandı:

"TOBB (250 kişi), Ziraat Bankası (100 kişi), TZOB (6 ay süresince 62 kişi), İzmir Ticaret Borsası (2), EBSO (1 yıl için her ay 1 milyarlık destek, 1 danışmanın ücretine denk geliyor), Antalya Ticaret ve Sanayi Odası (1), Antalya Ticaret Borsası (1) ve Antalya 4 özel tohum ve tarım firması (4)"

Bazı yörelerde başarılı sonuçlar alındı

Ziraat mühendisi ve veteriner hekimlerden oluşan tarım danışmanları, Doğu ve Güneydoğu illerine "ilçe sayısı + 2", GAP illerine "ilçe sayısı + 4", diğer illere ise "ilçe sayısı + 1" biçiminde dağıtıldı. Köylerde ikamet eden ve mesai sınırlaması olmaksızın hizmet veren danışmanlarla köylere hizmet götürme birlikleri arasında hizmet alımı sözleşmesi imzalandı. Buna göre, Bağ-Kur'a tabi olan danışmanlar ile ellerine net 650 milyon lira geçecek şekilde, brüt 1 milyar 100 milyon lira civarında ücretle sözleşme yapıldı. Bu ücretin çok fazla olmamakla birlikte illere ve finansman durumuna göre değiştiği belirtildi.

Danışmanlar ile birer yıllık sözleşme yapılırken, kaynak bulunmasına bağlı olarak projenin genişletilebileceği duyuruldu. Projede görev alan danışmanların özverili tutum ve çalışmaları ile kimi yörelerde başarılı sonuçlar ortaya çıktı.

İş güvencesi sağlanmadı

Ancak işsizliğin kol gezdiği ülkemizde projeye iş sahibi olan danışmanların gelecek kaygısı giderilemedi. Yaşadıkları kentleri bırakarak köylerde yeni bir hayat kuran danışmanların, projenin 3 yıllık süresi bittiğinde ne olacaklarına dair bir açıklık sağlanmadı, iş güvencesi ve daha iyi hizmet sunabilmeleri için gereken ekipman ve-tilmedi. Danışmanlar, Bağ-Kur primlerini ve gelir vergilerini ödemek için muhasebeci tutmak zorunda kaldı. Böylece zaten düşük olan ve zamanında ödenmeyen maaşlarından, vergi ve prim dışında bir de "muhasebeci ücreti" ödemek durumunda bırakıldılar.

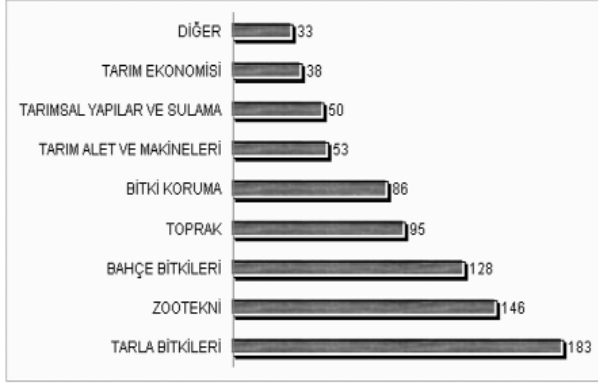
Bütün bu olumsuzların üstüne, geçim sıkıntısı içinde olan köylerin, ikinci yıl için yüzde 5, üçüncü yıl için de yüzde 10 katkı paylarını ödeyememeleri üzerine çoğu danışman katkı payını da kendi cebinden ödedi. Bu durum, birçok bölgede danışmanların kazanımlarının asgari ücretin de altına düşmesine neden oldu.

2005 Şubat ayında Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 1000 ya da 2000 yeni tarım danışmanı alınacağı duyuruldu. Ancak geçen zaman diliminde konuyla ilgili hiçbir gelişme olmaması, Sami GÜÇLÜ'nün ardından M. Mehdi EKER'in görev başına geldiği Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın projeye bakış açısında "bazı değişimler olduğu" mesajını verdi. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın sorunların çözümüne yönelik çalışma yapamaması da, sorunlar yumağının giderek daha da karmaşık bir hal almasına ve projede görevli danışmanların zamanlarının önemli bir bölümünü "yararsız işler" yaparak geçirmesine yol açtı.

Yaşanan olumsuzluklar nedeniyle süreç içinde birçok danışman görevinden istifa etmek zorunda kalırken, çalışmaya devam eden danışmanlar da köylerde, ekonomik ve sosyal sıkıntılarıyla baş başa bırakıldı. Alınan bilgiye göre, bugüne dek 104 danışman istifa etti. İstifa nedenleri arasında ilk sırada, "başka iş bulma" gelirken, 29 danışman da Proje Yürütme Kurulu'nca görevden alındı.

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

Yeni tarım danışmanları çalışması sürüyor"

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı uzun süre sessiz kalmasının ardından geçtiğimiz günlerde konuyla ilgili bir açıklama yaptı. CHP İzmir Milletvekili Hakkı ÜLKÜ'nün konuyla ilgili soru önergesini yanıtlayan Bakan Mehdi EKER, proje kapsamında 802 ziraat mühendisi ve 199 veteriner hekim olmak üzere toplam 1001 tarım danışmanının görev aldığını ve bunlardan 669'unun köylerde, 332'sinin de beldelerde hizmet verdiğini kaydetti. Proje ile bugüne kadar 321 proje hazırlanarak çeşitli kurum ve kuruluşlara teklif edildiğini

ni bildiren EKER, proje sonuçlarının bakanlık bünyesinde oluşturulan Proje Merkez Koordinasyon biriminde illerden gelen faaliyet raporları ile izlendiğini belirtti. EKER, "Tarım danışmanlarının hizmet verdikleri bölgelerde yeni tarım tekniklerinin ve tarımsal yayım faaliyetlerinin uygulanması, sertifikalı tohumluk kullanımı, alternatif ürün yetiştiriciliği, karantina, hayvan hasatlık ve zararlıları ile mücadele uygulamaları sonucunda tarımsal üretimde gözle görülür bir artış sağlandı" dedi.

EKER, projenin devamı niteliğinde Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri'ne hizmet vermek üzere yeni tarım danışmanları alımı konusunda da çalışmalarının sürdüğünü bildirdi.

Söz konusu soru önergesi ve Bakan EKER'in yanıtı şöyle:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Köy İşleri Bakanı Sayın Mehdi Eker tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

HAKKI ÜLKÜ

CHP İZMİR MİLLETVEKİLİ

Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi ya da kamuoyuna "1000 Köye 1000 Tarımcı " sloganıyla tanıtılan "Tarım Gönüllüleri Proje'sinin kendi kaderine terk edileceği yönünde basında haberler yer almaktadır.

Türkiye'nin son yıllarda tarım alanında yürüttüğü en sağlıklı ve yararlı proje olarak görülen çalışma kapsamında 697'si köy ve 305'i belde olmak üzere, 81 ilde toplam 1002 tarım danışmanı hizmet vermekte; 807 ziraat mühendisi ve 195 veteriner, yıllarca kimsenin uğramadığı köylerimizde bilimsel yöntemlerle tarım uygulamaları yürütmektedir. Ayrıca bu gençlerimizin yüzde 25'i kadındır. Yani, köylerde aynı zamanda kadınların bilinçlenmesinde de önemli bir rol üstlenmektedirler.

Bu görüşler ve bilgiler ışığında;

1. Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi kapsamında projenin başlangıcından günümüze kadar yapılan çalışmalar ve yürütülen projeler nelerdir?
2. Tarım Gönüllüleri'nin şu anda çalışma yaptıkları köy ve beldelerin tam olarak sayısı nedir?
3. "Tarım Gönüllüleri"nin çalışma yaptıkları köylerde önceki dönemlere göre bir üretim artışı gerçekleşmiş midir?
4. Bakanlık olarak bu projenin yaygınlaştırılması ve hem işsiz ziraat mühendisi ve veteriner gençlerimize istihdam sağlayacak hem de tarımda verimlilik artıracak şekilde geliştirilmesi düşünülmekte midir?

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI

Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı: B.12.0APK.0.07-211/5953

Konu: Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

31 EKİM 2005

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 07.10.2005 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.02-13882 sayılı yazı.

İlgi yazı ekinde alınan, Antalya Milletvekili Feridun F. BALOĞLU'na ait 6/1574, Balıkesir Milletvekili Sedat PEKEL'e ait 6/1577 esas nolu sözlü soru önergeleri ile Kırklareli Milletvekili Mehmet S. KESİMOĞLU'na ait 7/8155-8158, İstanbul Milletvekili Kemal KILIÇDAROĞLU'na ait 7/8156, Manisa Milletvekili Ufuk ÖZKAN'a ait 7/8157, Diyarbakır Milletvekili Muhsin KOÇYİĞİT'e ait 7/8159, İzmir Milletvekili Hakkı ÜLKÜ'ye ait 7/8160-8167, Iğdır Milletvekili Dursun AKDEMİR'e ait 7/8161, Denizli Milletvekili Mehmet U. NEŞŞAR'a ait 7/8162, Hatay Milletvekili Mehmet ERASLAN'a ait 7/8163-8176, Tekirdağ Milletvekili Enis TÜTÜNCÜ'ye ait 7/8164, Ardahan Milletvekili Ensar ÖĞÜT'e ait 7/8165, Bursa Milletvekili Kemal DEMİREL'e ait 7/8166, İzmir Milletvekili Türkan MİÇOOĞULLARI'na ait 7/8168-8180, Aydın Milletvekili Özlem ÇERÇİOĞLU'na ait 7/8169-8173, Denizli Milletvekili Ümmet KANDOGAN'a ait 7/8170-8171-8172-8175-8178, Mersin Milletvekili Vahit ÇEKMEZ'e ait 7/8174, Konya Milletvekili Atilla KART'a ait 7/8177, Antalya Milletvekili Feridun Fikret BALOĞLU'na ait 7/8179 esas nolu yazılı soru önergelerine ilişkin Bakanlığımız görüşleri ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER

Bakan

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : Hakkı ÜLKÜ

İzmir Milletvekili

Esas No : 7/8160

EKİM 2005

Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi ya da kamuoyuna "1000 Köye 1000 Tarımcı" sloganıyla tanıtılan "Tarım Gönüllüleri Proje"sinin kendi kaderine terk edileceği yönünde basında haberler yer almaktadır.

Türkiye'nin son yıllarda tarım alanında yürüttüğü en sağlıklı ve yararlı proje olarak görülen çalışma kapsamında 697'si köy ve 305'i belde olmak üzere, 81 ilde toplam 1002 tarım danışmanı hizmet vermekte; 807 ziraat mühendisi ve 195 veteriner, yıllarca kimsenin uğramadığı köylerimizde bilimsel yöntemlerle tarım uygulamaları yürütmektedir. Ayrıca bu gençlerimizin yüzde 25'i kadındır. Yani, köylerde aynı zamanda kadınların bilinçlenmesinde de önemli bir rol üstlenmektedirler.

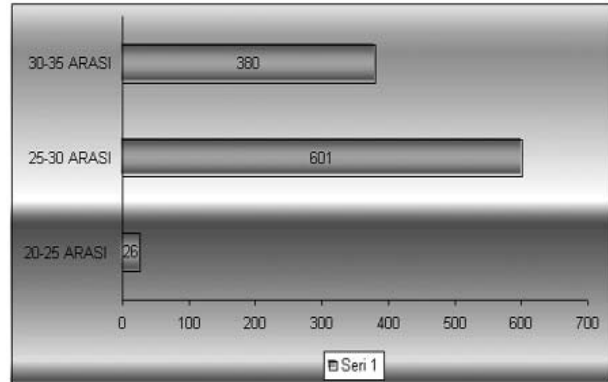
Bu görüşler ve bilgiler ışığında;

SORU 1) Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi kapsamında projenin başlangıcından günümüze kadar yapılan çalışmalar ve yürütülen projeler nelerdir?

CEVAP 1) Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi kapsamında tarım danışmanları tarafından yapılan projeler; Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi kapsamında tarım danışmanları ile Tarım İl Müdürlükleri tarafından birlikte hazırlanan çeşitli tarımsal konularda toplam 1321 adet proje çeşitli Kurum ve Kuruluşlara teklif edilmiştir.

SORU 2) Tarım Gönüllüleri'nin şu anda çalışma yaptıkları köy ve beldelerin tam olarak sayısı nedir?

CEVAP 2) Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi kapsamında, 802 Ziraat Mühendisi ve 199 Veteriner Hekim olmak üzere toplam 1001 tarım danışmanından 669'u köyde 332'si belde hizmet vermektedir.

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

SORU 3) "Tarım Gönüllülerinin çalışma yaptıkları köylerde önceki dönemlere göre bir üretim artışı gerçekleşmiş midir?"

CEVAP 3) Bakanlığımız Proje Merkez Koordinasyon birimine illerden gelen faaliyet raporları izlenerek değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirmelerde, tarım danışmanlarının hizmet verdikleri bölgelerde yeni tarım tekniklerinin ve tarımsal yayım faaliyetlerinin uygulanması, sertifikalı tohumluk kullanımı, alternatif ürün yetiştiriciliği, karantina ve hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele uygulamaları neticesinde tarımsal üretimde gözle görülür bir artış sağlanmıştır.

SORU 4) Bakanlık olarak bu projenin yaygınlaştırılması ve hem işsiz ziraat mühendisi ve "veteriner gençlerimize istihdam sağlayacak, hem de tarımda verimlilik artıracak şekilde geliştirilmesi düşünülmekte midir?"

CEVAP 4) Köy Merkezli Tarımsal Üretim Destek Projesi'nin ülke tarımının geliştirilmesi ve üretim artışında önemli rol oynadığı kaçınılmazdır. Bu bağlamda hem işsiz ziraat mühendisi ve veteriner hekimlere iş olanağı sağlanmış hem de tarımsal üretime katkı yapılmıştır. Projenin başlangıcından bugüne kadar tarım danışmanları tarafından yapılan faaliyetler izlenerek değerlendirilmiş ve tarımsal üretime önemli katkı sağlandığı gözlenmiştir. Bu bağlamda, Projenin devamı niteliğinde Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerine hizmet vermek üzere yeni tarım danışmanları alımı konusunda çalışmalar devam etmektedir.

DYP Denizli Milletvekili Ümmet KANDOĞAN'ın "1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi" ile ilgili soru önergesi ve Tarım ve Köyişleri Bakanı'nın önergeye verdiği yanıt da şöyle:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

04.02.2005

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Köyişleri Bakanı Sami GÜÇLÜ tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda gereğini arz ederim.

Ümmet KANDOĞAN

DYP Denizli Milletvekili

1 - 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi kapsamında halen 2004 yılındaki maaşlarını alamayan kaç tarım danışmanı bulunmaktadır?

2 - 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile istihdam edilen danışmanların aldıkları net ve brüt maaş tutarları nedir?

3 - 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile asgari ücretin altında eline maaş geçen kaç gönüllü danışman bulunmaktadır?

4 - Bu danışmanların maaşlarının yüzde kaçını merkezden, yüzde kaçını da İl Özel İdare ve Köylere Hizmet Götürme Bütçesinden karşılanmaktadır?

5 - Başbakan 19 Ocak 2005 tarihinde en az 1000 tane daha yeni danışman istihdam edileceğini ifade etmiştir. İlave 2000 danışmanın maaşı hangi kaynaktan karşılanacaktır?

6 - Bu danışmanlar ile ilgili Bakanlık tarafından oluşturulmuş Proje İzleme Değerlendirme Sistemi oluşturulmuş mudur? Oluşturuldu ise bu danışmanların çalıştıkları köyde üretim ve üretim değeri, çiftçi gelirlerinde, üretim deseninde, alternatif gelir kaynaklarında nasıl bir artış ve değişim sağlanmıştır? Bu konuda köy bazında ayrıntılı

2004 YILI 'ER S NDE TARIM DANI MANLARI TARAFINDAN Y R T LM OLAN ' FT' E— T M VE YAYIM FAAL YETLER *	
ÇYFTÇYTOPLANTILARI	6552
GEZÝ	165
KURS	152
DEMONSTRASYONLAR	971

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

dökümanlar mevcut mudur?

7 - Danışmanların çalışacağı köyler hangi kriterlere göre seçilmiştir?

8 - 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile standart bir eylem planı hazırlanmış mıdır?

9 - Türk tarımının yapısal sorunlarını bu danışmanlar çözebilecek midir? Çözebileceklerse tarım danışmanı olmayan 34 bin köyün durumu ne olacaktır?

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi: Ümmet KANDOĞAN

Denizli Milletvekili

Esas No: 7/4854

SORU 1) 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi kapsamında halen 2004 yılındaki maaşlarını alamayan kaç tarım danışmanı bulunmaktadır?

CEVAP 1) 2004 yılında tüm tarım danışmanlarının ücretleri ödenmiş olup, maaşlarını alamayan tarım danışmanı bulunmamaktadır.

SORU 2) 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile istihdam edilen danışmanların aldıkları net ve brüt maaş tutarları nedir?

CEVAP 2) Türkiye genelinde en düşük KDV dahil (brüt) ücret 1.003.000.000 TL'dir. En düşük ücret alan tarım danışmanının eline yasal kesintiler çıktıktan sonra 593.000.000 TL geçmektedir. En yüksek tarım danışmanı maaşı ise KDV dahil (brüt) 1.593.000.000 TL'dir. Yasal kesintiler çıktıktan sonra tarım danışmanının eline geçen 1.022.000.000 TL'dir.

SORU 3) 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile asgari ücretin altında eline maaş geçen kaç gönüllü danışman bulunmaktadır?

CEVAP 3) Asgari ücretin altında maaş alan tarım danışmanı bulunmamaktadır.

SORU 4) Bu danışmanların maaşlarının yüzde kaçını merkezden, yüzde kaçını da İl Özel İdare ve Köylere Hizmet Götürme Bütçesinden karşılanmaktadır?

CEVAP 4) Danışmanların yüzde 48'i Merkezden, yüzde 52'si İl Özel İdare ve Köylere Hizmet Götürme Birliği bütçesinden karşılanmaktadır.

SORU 5) Başbakan 19 Ocak 2005 tarihinde en az 1000 tane daha yeni danışman istihdam edileceğini ifade etmiştir. İlave 2000 danışmanın maaşını hangi kaynaktan karşılanacaktır?

CEVAP 5) Projenin finansmanı kamu kaynakları dışında yerel idarelerin imkanları ölçüsünde sağlanan katkılar ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarından oluşmaktadır. Bu nedenle, yeni tarım danışmanı alımında kaynak oluşturulmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır. Ayrıca, Tarım Danışmanları Bakanlığımızca merkezden alınmayacak olup, alımlar danışmandan hizmet satın alacak idareler tarafından mahallinde yapılacaktır. Danışmanların alımına yönelik uygulama esasları hususundaki çalışmalara ise devam edilmektedir.

SORU 6) Bu danışmanlar ile ilgili Bakanlık tarafından oluşturulmuş Proje İzleme Değerlendirme Sistemi oluşturulmuş mudur? Oluşturuldu ise bu danışmanların çalıştıkları köyde üretim ve üretim değeri, çiftçi gelirlerinde, üretim deseninde, alternatif gelir kaynaklarında nasıl bir artış ve değişime sağlanmıştır? Bu konuda köy bazında ayrıntılı dökümanlar mevcut mudur?

CEVAP 6) Tarım Danışmanlarının hizmet verecekleri belde ve köylerdeki çalışma konu ve esasları Danışman ile İdare arasında imzalanan sözleşme ile belirlenmekte olup, danışmanlar bu çalışmaları karşılığında İl Proje Yürütme Kuruluna karşı sorumludurlar. Tüm danışmanların çalışmaları İlde İl Proje Yürütme Kurulunun sekreteryaya görevini üstlenen Tarım İl Müdürlüğü bünyesindeki Çiftçi Eğitim ve Yayım Şube Müdürlüğü tarafından kayıt altına alınarak düzenli periyotlar halinde Bakanlığımıza bildirilmektedir. İzleme ve değerlendirme çalışmalarının daha etkin yürütülebilmesi amacıyla da Kurumumuz içinde bir veritabanı programı hazırlanarak tüm danışmanların kişisel, sözleşme, hak ediş ve il genel bilgisi bu programda depolanmaktadır. Danışmanlara yol haritası oluşturmak ve çalışmalarını daha verimli hale getirmek amacıyla hazırlanan eylem planları da bu veri tabanına entegre edilmekte ve hizmet verdikleri köy/beldelerin çözümüne hangi alanda katkı sağladıklarının ölçülebilir hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİ HEDEFİNE ULAŞAMADI

SORU 7) Danışmanların çalışacağı köyler hangi kriterlere göre seçilmiştir?

CEVAP 7) Danışmanların görev yerlerinin belirlenmesinde; köy/beldenin proje kapsamına alınma konusunda yetkili organlarınca alınacak karara istinaden talepte bulunması, yeterli miktarda tarımsal üretime uygun arazinin bulunması veya hayvancılığın yaygın bir şekilde yapılıyor ya da yapılabilecek olması, danışmanların barınmasına uygun altyapı imkanlarının olması, köy/beldenin ulaşım imkanı ve yeterli tarımsal üretim potansiyeline sahip olması esas alınmaktadır. Danışmanlara ödenecek istihkak bedeline 2. yıl içerisinde yüzde 5 katkı, üçüncü yıl içerisinde ise yüzde 10 katkıda bulunacaklarını taahhüt eden köylere görevlendirme yapılmıştır. Bu esaslar çerçevesinde tarım danışmanı görevlendirilecek köy/beldenin nihai olarak tespiti ise İl Proje Yürütme Kurulunca mahallinde yapılmaktadır.

SORU 8) 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesi ile standart bir eylem planı hazırlanmış mıdır?

CEVAP 8) İl Müdürlükleri koordinasyonunda Tarım Danışmanlarının bulunduğu her köy için bir eylem planı hazırlanmıştır.

SORU 9) Türk tarımının yapısal sorunlarını bu danışmanlar çözebilecek midir? Çözebileceklerse tarım danışmanı olmayan 34 bin köyün durumu ne olacaktır?

CEVAP 9) Bu proje, Türk tarımının tüm sorunlarını çözmek gibi bir hedefle başlamamıştır. Proje ile çiftçilerimizin bilgi satın alabilir hale gelmeleri ve proje sonunda çiftçilerimizin kamu dışı yayıma geçmelerine altyapı oluşturmak amaçlanmıştır. KÖYMER projesi ile devlet memuru anlayışı dışında istihdam edilen tarım danışmanlarıyla kamu dışı yayımın ilk nüveleri atılmıştır. Bir pilot uygulama olarak 1000 köyde başlatılan projenin, polikültür tarımın yapıldığı ülkemizde, öncelikli olarak bu köylerde hizmetlerine devam etmesi, bu yolla köyün tarımsal sorunlarına ilişkin çalışmalarda bulunulması ve elde edilecek başarılar ölçüsünde projenin genişletilerek uygulanması ilke olarak benimsenmiştir. Tarım danışmanlarının görev yaptığı köyler birer örnek köy haline gelecek, elde edilecek bu başarı ile projenin diğer çiftçiler tarafından benimsenerek uygulanması sağlanacaktır. 1000 köyde elde edilecek başarı ve çiftçi memnuniyeti doğrultusunda talep olması durumunda diğer köylerimizde de bu proje uygulanabilecektir. Halihazırda Bakanlığımız taşraya il ve ilçe müdürlükleri, Araştırma Enstitüleri ve tarımla ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yöre çiftçilerimize hizmet götürmektedir.

* Tablolar TEDGEM'in web sitesinden alınmıştır.

TARIM DANIŞMANLARI İLE RÖPORTAJLAR

"BİZİ MUHASEBECİLERDEN KURTARIN"

Doğu Anadolu Tarım Danışmanları Bölge Temsilcisi ÖZDEMİR, Bingöl Kiğı Güneyağıl Köyü'nü gelişmiş tarım teknikleriyle tanıştırdı...

Bingöl Kiğı Güneyal Köyü, Ziraat Mühendisi Muammer Ali ÖZDEMİR'in köylerinde Tarım Danışmanı olarak çalışmaya başlamasının ardından gelişmiş tarım teknikleriyle tanıştı. Hiç yem bitkisi ekimi yapılmayan köyde 2 yıllık çalışma sonucunda yem bitkisi ekilen alan 154 dekara ulaşırken, kültür ırkı hayvancılığına da başlandı. Diğer tüm tarım danışmanları gibi çalışmaları yalnızca tarımsal alanla sınırlı kalmayan ÖZDEMİR, köyde anne-çocuk sağlığına ilişkin seminer de dahil olmak üzere birçok faaliyete ön ayak oldu. ÖZDEMİR, özlük haklarının iyileşti-rilmesi, danışmanların muhasebecilerin elinden kurtarılması ve projelerinin desteklenmesini isterken, proje devam etmese dahi yetişmiş durumdaki tarım danışmanlarına istihdam sağlanması gerektiğini söylüyor.

Tarım Danışmanları Doğu Anadolu Bölge Temsilcisi Muammer Ali ÖZDEMİR, sorularımızı şöyle yanıtladı:

Bize, kendinizden bahsedebilir misiniz?

-2004 yılında başlayan Köy Merkezli Tarımsal

Üretime Destek Projesi kapsamında, Bingöl Kiğı Güneyağıl Köyü'nde tarım danışmanı olarak göreve başladım. Daha sonra TEMA'nın Bolu'da düzenlediği kamp esnasında seçimle Doğu Anadolu Bölge Temsilcisi sıfatını aldım. O günden bu yana bölgedeki arkadaşların hepsine tek tek ulaştım. Koordinasyonu sağlamak adına bütün desteği veriyorum. Ayrıca en büyük desteği Ziraat Mühendisleri Odası'ndan görüyoruz.

Bu projenin dünyada uygulanan modelleri var. Örneğin Kanada'da çevre mühendisi, orman mühendisi, veteriner hekim ve ziraat mühendisinden oluşan 4'lü bir ekip ile uygulanıyor. Türkiye'de de böyle bir proje başlatılması bizi çok sevindirmişti. Tarımın yapısal sorunları içinde danışmanların da birtakım sorunlarla karşılaşabileceğini biliyorduk. Fakat, başta çok önemli görünen bu proje sonradan sahipsiz kalmaya başladı.

Köye ilk gidişinizde izlenimleriniz ne oldu?

-İlk günü çok iyi hatırlıyorum. Belki önceden hiç köy hayatım olmadığı için çok tuhafıma gitmişti. İnsanların o şartlarda yaşıyor olmaları bana inanılmaz geliyordu. Çalı süpürgesi ile bahçe ilaçlıyorlardı. Bunu çok yadırgamıştım. Ve bunun tek nedeni İlçe Tarım Müdürlüğündeki ilaçlama makinesinin pompasının kayışının olmamasıydı. Bu ilçe müdürlüğündeki arkadaşların suçu değildi, ilçe müdürlüğünde personel yoktu, ziraat mühendisi yoktu. Diğer arkadaşlar da benzer olaylar yaşadılar. Daha sonra gittikleri yere çok iyi uyum sağlayan arkadaşlarımız oldu. Benim kendi ilimde Lale Hanım var. Ben onun bir köylü gibi şalvarımı giyip, başına yazmasını bağlayıp, ağaçtan elma topladığına şahit oldum. O dönemde bekar olması nedeniyle köylülerden çok da fazla talip-lisi olduğunu öğrendim...

Köydekilerin izlenimi de şuydu; ilk kez köyle İlçe Tarım Müdürlüğüne gitmeden, devlet onların ayağına kadar gelmişti. Onlar da bunu çok yadırgıyorlardı. Birinin buraya gelip, onlarla beraber kalması, aynı havayı soluması, çeşmeden su taşıyor olması, onlara da çok ilginç ve tuhaf gelmişti. Hatta Lale Hanım, "İlk zamanlar-

TARIM DANIŞMANLARI İLE RÖPORTAJLAR

da benim suyum taşımaya çalışıyorlardı" dedi. Bu çok hoştu. Erkek arkadaşlar için de aynı şey geçerli.

Bugüne kadar gerçekleştirdiğiniz çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

-Benim bölgem doğu olduğu için tarla ziraatından ziyade hayvancılık projeleri yaptık. İlk başladığımda köyümde 1 dekar ekilmiş yem bitkisi yoktu. Yaklaşık 21 çiftçimize tohum getirdik, bunlardan yalnızca 3 tanesi el değiştirerek bir başkasına sattı ama onlar bile bir şekilde üretime dönüştü. Biz geçen yıl 14-15 dekar, bu yıl 154 dekar yem bitkisi ekimi yaptık. Bunu yaparken Valimizin, mülki amirlerin çok büyük desteğini hissettik. Ben gittiğimde hiçbir kültür hayvanımız yoktu. Projemizi yaptık, 2004 yılının sonunda 10 tane kültür ırkı inek aldık. Bugün oluşan danalarıyla beraber yaklaşık 16 tane ineğimiz ve 3 tane boğamız var. Harcanan iş gücüne karşılık alınan verim hesaplandığında, 5 tane inek beslemek yerine 1 tane inek beslemenin çok daha ekonomik olduğunu gösterdik. Ve köylü de kesinlikle görmediğine inanmıyor. Bu ay içinde Kaymakamlıkla "kültür mantarcılığı" projesi başlattık. Benim şu anda Kaymakamlıkta bekleyen ceviz ve süt sığırcılık projelerim var.

Köylerde yaptığımız çalışmalar sadece tarımsal konularla da sınırlı kalmamış...

Evet. Tarım danışmanları gittikleri yerlerde sosyal faaliyetlere de katkıda bulundular. Muş'taki arkadaşımız köyünde kendi kitaplarıyla bir kütüphane oluşturdu. Ben köyümde, anne-çocuk sağlığı ile ilgili seminerler yaptım. Bir doktorun, onlar para ödemedi, ilçeye kadar gitmeden, o zorluğu çekmeden ayaklarına kadar gelmesi köylüleri son derece mutlu etti. Biz köyümüzde başardık. Kaymakamımız da köyümüze geldi, beraber tarlanın ortasına oturup çay içtik.

'İmamlık yapan Tarım Danışmanı var'

Arkadaşlar gittikleri yerlerde, hem hemşirelik, hem doktorluk, hem öğretmenlik, hem ziraat mühendisliği, hem de veteriner hekimlik yapıyorlar. Köyde imamlık yapan tarım danışmanı biliyorum.

Ayrıca Tarım Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında uygulanan protokol gereği tarım danışmanları eğitim-öğretim döneminde

okullarda tarım öğreticisi olarak görevlendiriliyor. Projenin en önemli basamaklarından biri bu. Bizim bölgemizde çiftçilerimizin o kadar büyük hurafeleri vardı ki... Örneğin bir arkadaşım çocuklara ceviz ekmenin kötü bir şey olmadığını anlatamıyorum diyor. Çünkü anneleri, babaları onlara "Aman sakın ceviz ağacı dikmeyin boyunuza geldiğinde ölürsünüz" demişler. Böyle bir tabuyu yıkabilmek ne kadar zordur düşünebiliyor musunuz. Siz bu zihniyetle savaşmak zorundasınız. Çiftçiye bunu kabullendirme şansınız yoktur ama çocuğu etkileyebilirsiniz. Biz o eğitimle tarımsal faaliyetin doğru yönde yapıldığında iyi bir gelir, istihdam kaynağı olabileceğini gösterdik. Çocuklar babalarının bildiği ziraatın çok da doğru olmadığını öğrendiler. Ben bunu tarım danışmanlığım süresince en büyük kazanımlarımdan biri sayıyorum. Çocuklar, "Öğretmenim ben İstanbul'da gidip fabrikada çalışmak istiyordum ama şunu anladım ki benim 100 tane ceviz ağacım olsa İstanbul'a gidip fabrikada çalışmama gerek yok" diyebiliyorsa, burada bir şeyler başarılmıştır.

Yaşadığınız sorunları ve bunların çözümünü için ne yapılması gerektiğini anlatır mısınız?

-Öncelikle tarım danışmanlarının projelerinin finanse edilmesi ve sosyal statülerinin düzeltilmesi gerekiyor. Bize, "Siz nesiniz?" diye soruyorlar. Gerçekten belli değil. İş bürokratik işlemlere geldiğinde, devlet memuru gibi takıp elbisenizi giyip, tıraş olmanız gerekiyor. Ama iş sizinle ilgili sorunlara geldiğinde "Siz bizimle alakalı değilsiniz, biz sizinle ilgilenemeyiz" denilmesinin mantığını anlayabilmek mümkün değil. Sizden kimin sorumlu olduğu belli değil. Arkadaşlarımızın çoğu aynı sıkıntıyı yaşıyor. Bizler her amaçla kullanılıyor. Personel eksikliği nedeniyle tarım teşkilatlarında görevlendiriliyoruz. Kendim de dahil olmak üzere şoförlük yapan tarım danışmanı arkadaşlar biliyorum. Kaymakamlık, mahkeme tespitlerinde görevlendiriliyoruz.

'Zor şartlar altında çalışıyoruz'

Bu sorunların yanı sıra proje köy merkezli olduğundan ilçeye geliş gidiş, teknolojik imkanlara ulaşma imkanı çok az. Lokal bir bölgede çalışıyorsunuz. Bu eleştiriliyor. Siz sadece bir köye bağlısınız. Yan taraftaki köylü "Benim

bahçeme niye gelmediniz, benim hayvanıma niye bakmıyorsunuz" diyor. Arkadaşlar çok büyük özveriyle kendi alanlarının dışına çıkıyor, çıkmak zorunda kalıyor. Çünkü zaten bölge küçük. İş verimi açısından da bu gerekli. İlçe, il müdürlükleri bünyesinde çalışan tarım danışmanları var. Çünkü Tarım Bakanlığı uzun yıllardır personel alımı yapmıyor. Tarım danışmanlarına 584 milyon ile 1 milyar 100 milyon lira arasında değişen ücretler ödeniyor. Bir ücret dengesi oluşturulamadı. Bizler çok zor şartlar altında çalışıyoruz. Ulaşım sıkıntısı var. Teknolojiden bihaber yaşıyoruz. Her ay ücretimizi alabilmek için fatura kesip, faaliyet raporu düzenleyip, üzerine resmi gazetede yayınlanan ihale onay belgesi, banka talimatları ve banka onay belgeleri hazırlıyoruz. Maaşımızı alabilmek adına bile büyük sıkıntı çekiyoruz. Artı köylere hizmet götürme birliği hesabına aktarılan paraları çekebilmek adına bir sürü bürokratik işlemlerle uğraşıyoruz. Köylerden katkı payını gerçekten yatıran yerler var ama geriye kalan yerlerde tarım danışmanları bu ücretleri kendi ceplerinden ödüyor. Tarım danışmanlarından o bölgede yetiştirilmeyecek bir ürünü yetiştirmeleri bekleniyor. Aslında tarım danışmanları gittikleri yerlerde verimi artırma yönelik çalışmalar yapıyor ki doğru olan da bu. Tarım danışmanları sihirbaz değil, muz yetiştirilmeyen yerlerde muz yetiştiremezler.

Bugüne dek tarım danışmanlığından istifa eden oldu mu?

-Doğu'da genelde veteriner hekim arkadaşlar istifa ediyorlar. Çünkü özel sektör dinamizmleri daha fazla. Bizim ilçemizde 3 veteriner hekim başladı 2'si istifa etti. Batı'da istifa edenler ise genelde ziraat mühendisi. İstifa edenler dışında en ufak bir problemde İl Proje Koordinasyon Birimi sizin sözleşmenizi feshedebiliyor. Batman'da 11 tane arkadaşımızın sözleşmesi çok da makul gerekçeler gösterilmeksizin feshedildi. Yeniden alımlar yapıldı. İçinde bulunduğumuz ekonomik şartlarda bu iş yürümez. Tabi ki bu sıkıntıları yaşayan arkadaşlarımızın pek çoğu istifa etmeyi düşünüyor.

Bu proje devam etmeli mi? Sizin devletten beklentileriniz nelerdir?

-Proje ilk başladığı günden bu yana tarım danışmanlığı modelinin geliştirilerek sürdürüleceği düşüncesindeydik. Bunun için özlük haklarının

iyileştirilmesi, öncelikle tarım danışmanlarının muhasebecilerin elinden kurtarılması gerekir öncelikle. Tarım danışmanları her ay "Bağ-Kur, sözleşme" endişesi yaşamamalı. Sözleşmelerin uzun vadeli olması gerekir. 6 ay tarımsal faaliyetlerin anlatılabilmesi için gerçekten çok kısa bir süre. Fakat 6 ayda bir sözleşme geliyor, sizden faaliyet raporu isteniyor, bu kadar kısa bir zamanda neler başardınız, "Hangi mucizeleri yaptınız?" diyor. Projenin gerekiyorsa çevre ve orman mühendislerinin de katılımıyla lokal değil, daha genel bölgelere uygulanması gerekiyor. Tarım danışmanlarının makine teçhizat konusunda donatılmalı, bilgi ve teknolojiye ulaşmalarına yardım edilmeli. Yazılı ve görsel basına ulaşabilmemiz sağlanmalı. Çünkü gerçekten iyi şeyler yapıyoruz fakat kağıt üzerinde kalıyor. 3 yıl çok tarımsal faaliyetler için çok uzun bir dönem değil. Tarım politikaları en asgari 10, 15 ve 20'şer yıllık programlar halinde düzenleniyor. 3 yılda ne yapabilirsiniz? Biz örnek ceviz bahçesi tesis ettik, cevizin ekonomik aşamaya gelebilmesi için 12-13 yıl gerekiyor. Ben 3 yıl sonra projemi anlatırken sadece, "Bakın ceviz fidanları yetiştiler, işte şu kadar veriyorlar ama 13 yıl sonra çok verecekler" diyeceğim. Ama aslında bu projenin 13 yıl sonra değerlendirilmesi gerekiyor. Projenin bu şartlarda devam ettirilmesinden yana değiliz. Çünkü verimli olamıyoruz. Kısa zamanlarda çok büyük beklentilerin olduğu bir ortamda baskı altında kalıyoruz. Doğudaki arkadaşların güvenlik sıkıntısı bulunuyor. Güvenlik nedeniyle köyünde kalamayan insanlar var. Proje devam etmese bile yetişmiş olan bu arkadaşlara istihdam sağlanmalı. Ben işimi çok seviyorum. Dünyaya yeniden gelsem yeniden ziraat mühendisi olurmuşum.

TARIM DANIŞMANLARI İLE RÖPORTAJLAR

Terör olayları nedeniyle boşaltılan ve 2001'de geri göç yaşayan Yaprak Köyü, Tarım Danışmanı ÇİÇEK'in çalışmalarıyla yeniden can buldu...

MURAT ÇİÇEK, 1 DEĞİL 62 KÖYE HİZMET SUNDU

Terör olayları nedeniyle 1997'de boşaltılan, 2001-2002 yıllarında ise geri göç alan Diyarbakır Lice Yaprak Köyü, ekonomik hayata ilk adımlarını Tarım Danışmanı Murat ÇİÇEK'in çalışmaları sonucu atabildi.

Süt Sığırcılığı ve Koyun Yetiştirme, Arıcılık, Sertifikalı Tohum ve Fidan Dağıtımını da içinde olmak üzere pek çok projeye imza atan Ziraat Mühendisi ÇİÇEK, görev yaptığı köy dışında kendisine başvuran 61 köye de hizmet sundu. Hak ediş bedelinin az olması, Köy Katkı Payının kendilerinden kesilmesi ve özlük haklarının olmamasından yakınan ÇİÇEK, proje sona erdiğinde deneyimleri göz önünde bulundurularak tüm tarım danışmanlarının ülkeye faydalı olabilecek biçimde değerlendirilmesini istiyor.

Güneydoğu Anadolu Tarım Danışmanları Bölge Temsilcisi Murat ÇİÇEK, göreve başladıktan sonra ilk 9 ay kalacak yer olarak belirlenen binanın onarılmaması nedeniyle günlük geliş-gidişlerle hizmet vermiş. Bu dönemde çiftçilerle tanışarak, köyün sosyolojik ve ekonomik analizini çıkaran ÇİÇEK, potansiyel kaynaklar belirlendikten sonra bireysel görüşmeler ve toplantılarla çiftçileri bilgilendirmiş.

Yaprak Köyü'nün terör olayları sonucu 1997 yılın-

da boşaltıldığını, 2001-2002 döneminde ise köye geri dönüşler olduğunu anlatan ÇİÇEK, şunları söylüyor:

"2004 yılı başında köye geldiğimde, köy halkının bu olumsuzlukları henüz üzerinden atamamış olduğunu gördüm. Çiftçiler ekonomik olarak bitmiş halde iken yeni yeni toparlanmaya başlıyorlardı. Ben durumu yerinde çok iyi gördüğüm için köy için proje hazırlama çalışmalarına başladım. SRAP kapsamında ilk etapta 25 çiftçi için Süt Sığırcılığını Geliştirme Projesi hazırladım. Bununla beraber görev yaptığım köyle aynı durumda olan 61 köy de bana proje hazırlamam için başvurdu. Ve ben toplam 62 köye Süt Sığırcılığı ve Koyun Yetiştirme ve Geliştirme projesi hazırladım. Kurulan komisyonca tek tek gezerek, bu köylerde projeden faydalanacak çiftçilerin ahır ve ekonomik durumlarını belirledik. Bunların hepsini raporladım (Ayrıca bu çalışmayı 2. yılda yaptım). Netice olarak hazırladığım projelerden, 250 aileye koyun ve 150 aileye süt sığırmı projesi Ankara'dan kabul edildi. Ve şu anda Ankara da bu projemizi bekletmeye almış durumdadır."

Köyde ilk kez sertifikalı tohum kullanıldı

ÇİÇEK, görev yaptığı köy için AB hibe başvurusu kapsamında hazırladığı Kırsal Kalkınma Programı ile 25 aralıklı kovan ve malzemelerini içeren Arıcılığı Geliştirme Projesi'nin de kabul edildiğini, gerekli evrakları gönderdiklerini ve sözleşme imzalama aşamasında olduklarını bildirdi. Köyde ayrıca toprak analizleri, hayvansal üretimde besleme, ahır ve kümeslerin dezenfeksiyonu, sertifikalı tohum kullanma, üretim, değerlendirme ve pazarlama gibi konularda bilgilendirme çalışması gerçekleştirdiklerini belirten ÇİÇEK, şu görüşleri dile getirdi:

"Sertifikalı fidan konusunda oluşturduğum potansiyel doğrultusunda ihtiyaç duyulan 500 adet Elma, Kayısı ve Armut fidanı temin edilerek dağıtıldı. Bu köyde ilk defa sertifikalı buğday ve arpa tohumu (1000 kg Buğday, 500 kg Arpa) kullandım. İkinci görev yılımda da köyde 500 adet fındık aşısı gerçekleştirdik. 750 adet sertifikalı fidan temini ve dağıtımını yaptık. Bilgilendirme çalışmalarına program çerçevesinde devam ettik. Ayrıca ilçe merkezinde Ziraat mühendisi ihtiyacından doğan açığı da kapatmaya çalışıyorum."

TARIM DANIŞMANLARI İLE RÖPORTAJLAR

Belirsizlik nedeniyle huzursuzuz

Murat ÇİÇEK, hak ediş bedelinin az olması, Köy Katkı Payının kendilerinden kesilmesi, ulaşım ve iletişim sorununun yanı sıra, projenin 3 yıllık süresi bittiğinde ne olacaklarına yönelik belirsizliğin huzursuzluk yarattığını kaydetti. Proje ruhunun bittiğini anlatan ÇİÇEK, şunları söylüyor:

"Bizlerin gönüllü olarak görev yapmamıza rağmen; performansımızın değerlendirme noktasında, muhtar dahil birçok kişinin söz sahibi olması ziraat mühendisi kimliğimiz ve mesleğimizin itibari açısından pek iç açıcı değil. Hak edişlerimizi almak için 3 defa İl merkezine gidip saatlerce kuyrukta beklememiz verimlilik açısından doğru değil. Diğer kadrolu ziraat mühendislerin bizlere tepeden bakması bizleri rahatsız ediyor. Gerçi faaliyetlerimizle bunları çürüttük ama özlük hak-

larımızın belli olmaması bizleri rahatsız ediyor. Bir ziraat mühendisi-serbest meslek mensubu olarak kendi muhasebemi tutmak zorunda olduğumdan dolayı sorunlar yaşıyorum."

Projenin 3 yıllık süresi bittiğinde Tarım Danışmanlarının gerek proje hazırlama uzmanı, gerekse saha deneyimleri dikkate alınarak ülkeye ve millete faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini isteyen ÇİÇEK, "Bölgemiz çiftçilerine ziraat mühendisi olarak faydalı olabilecek konumda çalışmak istiyorum. Ziraat mühendisi olarak 2 yılda küçümsenemeyecek kadar birikimlerim oldu. Bu birikimlerimi çiftçilerimize verebileceğim uygun konumda çalışmak isterim" diyor.

DANIŞMANLAR İŞBAŞINDA...

Tarım Danışmanı Mehmet TAVACI, Giresun Eynesil Ören Beldesi'nde, çay ve fındık dışında alternatif ürünlerin de yetiştirilebileceğini gösterdi...

"PROJE KONUSUNDA AÇIKLAMA BEKLİYORUZ"

Ziraat Mühendisi Mehmet TAVACI, Tarım Danışmanı olarak görev yaptığı Giresun Eynesil Ören Beldesi'nde, çay ve fındık dışında çilek ve kivi gibi alternatif ürünlerin de yetiştirilebileceğini gösterdi. Toprak analizleri yaptırarak doğru gübre çeşidinin uygulanmasını sağlayan TAVACI, verimin artırılması için çiftçileri kaliteli tohum kullanmaya yönlendirdi. TAVACI, proje başladığından bu yana sorunlarına çözüm getirilmediğini belirtirken, yetkililerden projenin devam edip etmeyeceği konusunda bir açıklama yapmalarını istiyor.

Tarım Danışmanları Karadeniz Bölge Temsilcisi Mehmet TAVACI'nın, sorularımıza karşılık bize iletmiş görüşleri şöyle:

Giresun İli Eynesil İlçesine bağlı Ören Beldesi'nde Tarım Danışmanı olarak görev yapıyorum. Beldemiz surları yaklaşık 5.000 da olup bu alan 2.650 da çay bahçesi, 2.000 da fındık bahçesi ve 350 da tarla niteliğinde araziden oluşmaktadır. Fındık ve çay bahçesi ağırlıkta olduğundan birim alandan alınan verimi artırmak için neler yapılması gerektiğini belirleyip çalışmalara başladım. Daha önce belde genelinde 3 çiftçimiz toprak analizi yaptırmış iken 2004 yılında 45 çiftçimizin toprak analizlerini yaptırarak doğru gübre çeşidinin uygun zamanda ve uygun miktarda kullanılmasını sağladık. Fındık bahçelerinde fındık zararlılarıyla hangi zamanda nasıl mücadele edileceğini anlatarak fındık kozalak akarı, fındık kurdu, dalkıran ve fındık filiz güvesi mücadelelerinin yapılmasını sağladık.

Ancak tarımsal faaliyete uygun alanların genelinde çay ve fındık gibi çok yıllık bitkiler bulunduğu için alternatif ürün projelerini uygulamakta güçlük çek

mekteyiz. Az miktarda da olsa tarla alanlarını alternatif ürün projeleri için değerlendirmeye çalıştım. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

aBölgemizde yeni yaygınlaşmaya başlayan kivi yetiştiriciliğini daha iyi tanıtmak, çay ve fındığa göre verim ve getirisini göstermek için örnek kivi bahçesi tesis ettik.

aÇilek yetiştiriciliğini tanıtmak ve yaygınlaştırmak için örnek çilek bahçesi tesis ettik.

aÖrtü altı yetiştiriciliği yaygınlaştırmak için örnek seralar kurarak, kaliteli tohum kullanarak yüksek verim alındığını çiftçilerimize gösterdik.

aBeldemizde az da olsa hayvancılık yapılmaktadır. Hayvancılıkla uğraşan çiftçilerimiz çok sınırlı miktarda kaba yem ürettikleri için ekonomik bir yetiştiricilik yapamamaktadır. Tarla alanlarını en iyi bir şekilde değerlendirmek ve kaliteli kaba yem üretmek için beldemizde ilk defa mısır silajı yaptık.

'Sıkıntılarımız devam etti'

Tüm bu çalışmalarını yürütürken, sıkıntılarımız da devam etti. Sözleşmeleri imzalarken görev süremizin 3 yıl olduğu ve projenin devamlılığının bizim çalışmalarımıza bağlı olduğu söylenmişti. 2005 ve 2006'da yeni tarım danışmanları alınacak ve başlangıçta dile getirdiğimiz problemler zamanla çözülecekti. 2005'in sonuna geldik ne yeni Tarım Danışmanları alındı ne de problemler çözüldü.

Diğer kurumlar sözleşmeli memur alırken bizde uygulama daha farklı oldu. Köy ve beldelerde zor şartlarda çalışmamıza rağmen ücret düşük tutuldu. Bu yetmezmiş gibi bir de vergi yükümlüsü olduk. Giresun İlinde görev alan biz tarım danışmanları 1.000 YTL + KDV ücretle sözleşme imzaladık. Gelir Vergisi, KDV, Bağ-kur primi ve muhasebe ücretini düşünce elimize net olarak 600 YTL geçti. Ücretlerimizden tahmin ettiğimiz miktardan çok fazla vergi kesintisi yapılmaktadır. Buna karşın görev yaptığımız yerler köy ve beldeler olduğu için ulaşım ücretlerimizin miktarı yüksek olmaktadır.

Tam olarak hangi kuruma bağlı olduğumuz belli değildir. Belediye Başkanı veya Muhtar mı? Özel İdare veya Köylere Hizmet Götürme Birliği mi? Tarım İl veya İlçe Müdürlüğü mü?

2005 yılında yeni Tarım Danışmanları alınmadı. Bu proje devam edecek mi? Veya devamında nasıl bir uygulama düşünülüyor?

Biz Tarım Danışmanları olarak bizim hakkımızda karar mercii olan sayın meslektaşlarımızdan bu konuların aydınlatılmasını istiyoruz.

Antalya Kaş Yeşilköy Beldesi'nde Tarım Danışmanlığı yapan Mesut ÖZTÜRK, sektörde örgütlenmenin önemine dikkat çekiyor...

"ÇİFTÇİ BİRLİKLERİNİ OLUŞTURMALIYIZ"

Antalya Yeşilköy Beldesi'nde Tarım Danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisi Mesut ÖZTÜRK, Ziraat Mühendislerinin buldukları bölgelerde, uluslararası tarım ticareti, kriterlerine uygun ürün ve kalite konularında çiftçi birliklerinin oluşumuna önayak olması gerektiğini vurguluyor. ÖZTÜRK, "Pazarın ihtiyacı olan ürünleri yine pazarın kalite arayışıyla yetiştirmedikçe, planlama sağlanıp yasal zeminde alım-satım garantisi sağlanmadıkça ve bizler bu oluşumda yer almadıkça, korkarım tarım danışmanlığın ilerlemesi çok yavaş olacaktır" diye konuşuyor.

Mesut ÖZTÜRK, Antalya İli Kaş İlçesi Yeşilköy Beldesi'nde Tarım Danışmanı olarak görev yapıyor. ÖZTÜRK, beldeye bugüne dek yapılan çalışmalarını şöyle özetliyor:

"Mahsul Fiyatına Tohumluk Projesi kapsamında 11 üreticiye 2948 kg buğday tohumu teslim edildi. Ceyhan 99 ekmeçlik buğday tohumu tamlanarak, dekara 20 kg tohumluk ve gübreleme esasları anlatıldı. 80 adet büyük baş hayvanın ŞAP aşılması yapıldı. Ayrıca çok sayıda kedi ve köpek kuduz hastalığına karşı aşılandı. Ücretsiz olarak belde halkına iç ve dış parazit ilacı dağıtıldı. 10 da örtüaltı alanında metilbromüdüğü sonlandırma projesi kapsamında 10 haneye Condor nematosit ilacı ile solarizasyon plastiği dağıtıldı. 5 hane olmak üzere 10 da örtüalanında entegre mücadele yapıyor. 5 haneye beezbio marka bambus arısı verildi. Ayrıca 25 da alanda fiğ üretimi yapıldı ve üreticimiz yem bitkisi üretim desteklemesinden yararlandırıldı."

"Tarımsal üretim kitaplardaki gibi değil"

ÖZTÜRK, göreve başladıktan sonra köylü, tarım politikaları ve tarımsal üretim kavramlarının kitaplarda, basında yazılanlar ya da üniversitede öğretilenler gibi olmadığını fark etmiş. ÖZTÜRK, "Hiçbir çiftçinin tarımsal üretim yaparken serti-

fikasyon firmalarıyla çalışma ihtiyaç duyduğuna ya da izlenebilirlik konusundaki açığı kapatmak iste-yişine; üretim deseni ve planlamasına gitmek istediğine, kontrollü ve sağlıklı üretim için altyapı hazırlığı yapmayı düşündüğüne ve yasal bir çatı altında organize olmaya çalışmasına rastladım" diyor.

Görev sahasında "Kontrollü Örtüaltı Yetiştiriciliği"ne ağırlık verdiğini belirten ÖZTÜRK, 2000 dekarlık sera alanında çiftçinin çeşit, gübre, ilaç, büyüme düzenleyicileri, bambus arısı vb. girdi kullanımlarının takibi ile pazara yönelik kalitenin yakalanması için çalıştığını vurguluyor. Personel ve araç donanımı eksik olmasına karşın en büyük yardımcısının Kaş İlçe Tarım Müdürlüğü olduğunu anlatan ÖZTÜRK, "Yer yer Antalya Tarım İl Müdürlüğü yetkililerinin de katılımıyla gerçekleştirdiğimiz çiftçi toplantıları, kurslar ve analize dayalı üretim için numune alımı çalışmaları, çiftçimize güven sağladı ve onlarda coşku yarattı" diye konuşuyor.

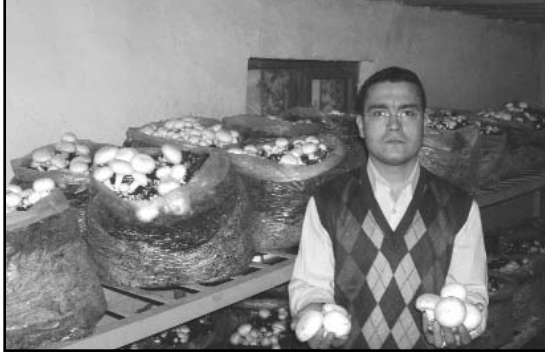
Bilgilendirme toplantıları

Kaş Ziraat Odası, Ziraat Bankası ve özel tarım firmaları işbirliği ile Kaş İlçesi genelinde farklı konularda bilgilendirme toplantıları yaptıklarını belirten ÖZTÜRK, şu görüşleri dile getiriyor:"Bu toplantılarda farkına vardığım gerçek şu oldu: Elbette Ziraat Mühendisleri olarak kaliteli üretim için çalışmak zorundayız ama Antalya İli gibi 250 mil-yon dolarlara varan yaş sebze ve meyve ihracatının olduğu bir bölgede, uluslararası tarım ticareti, kriterlerine uygun ürün ve kalite konularında, çiftçi birliklerinin oluşumcusu olmalıyız. Bir örnekle açıklayayım;

Kaş İlçemizin elmacılıkla ünlü Gömbe Beldesi'nde 10 ton elma üretimine sahip bir çiftçimizin ürünü satabilmesi halinde kazancı 25 yeni kuruş, kilo fi-yatıyla 2500 YTL olacaktır. Tüm yıl boyunca bu gelirle geçinme sıkıntısı yaşayan yüzlerce üreticiye, elma bitkisinde iç kurtla mücadeleyi anlatan bir toplantı yapılması durumunda katılımın olmayacağı görülecektir. Pazarın ihtiyacı olan ürünleri yine pazarın kalite arayışıyla yetiştirmedikçe ve planlama sağlanıp yasal zeminde alım-satım garantisi sağlanmadıkça ve bizler bu oluşumda yer almadıkça korkarım tarım danışmanlığın ilerlemesi çok yavaş olacaktır."

ÖZTÜRK, kendilerinin bir yıl sonra görevden ayrılmaları halinde, çiftçinin durumunun daha da düşündürücü olabileceğini kaydetti. ÖZTÜRK, Tarım Danışmanlarına gösterdiği ilgiden dolayı ODA'mıza da teşekkür etti.

İç Anadolu Tarım Danışmanları Bölge Temsilcisi Ziraat Mühendisi Yavuz EKİCİ, her yıl Bursa Tarım Fuarı'na önder çiftçilerle birlikte teknik gezi düzenliyor...

KÖYÜ YENİLEDİK VE GELİŞTİRDİK

İç Anadolu Tarım Danışmanları Bölge Temsilcisi Ziraat Mühendisi Yavuz EKİCİ, görev yaptığı Ankara Şereflikoçhisar Yeşilyurt Köyü'nde yalnızca tarımsal çalışmalar yapmakla yetinmediğini, köyün kanalizasyonundan, elektrik direklerine kadar her türlü gereksinimiyle ilgilendiğini belirtiyor.

Köyüne, tarıma yönelik olarak pek çok unsur kazandırdığını anlatan EKİCİ, şöyle konuşuyor:

"İklim itibarıyla bölgem yoğunluklu olarak hububat tarımına dayanıyor. Bu yüzden en büyük işim sertifikalı tohum oldu. Herkes çok ama çok memnun kaldı bundan. Bilinçsiz gübre kullanımını ortadan kaldırdık. Damlama sulama sistemini her bahçeye getirdik. Meyveciliğin karlı bir iş olduğunu, hububat tarımına göre daha kazançlı olduğunu gösterip, bunu az alanda ama kısa zamanda daha çok para kazandıracak işlere (mantar, tam bodur elma vb.) yönlendirdim. Ayrıca yarı faal olan seralarımızın tam randımanlı bir şekilde üretim yapmasını sağladık."

EKİCİ, köyünde yalnızca süt toplama işinde çalışan kooperatifin işleme yapmasına da yardımcı olarak, beyaz peynir üretimini gerçekleştirdiklerini belirtiyor. Ayrıca çevre köylerdeki sütün işlenmesine de katkı sağladıklarını anlatıyor.

Yavuz EKİCİ, köyde yalnızca tarımla ilgili çalışmalarla yetinmediğini belirtirken, "Şurası bir gerçek ki tarımsal faaliyetler o köyde köylünün sizin ihtiyaç olarak hissetmeleri için yetmiyor bana göre. Belli bir noktadan sonra yapacak, ileriye gidecek adımımız kalmıyor" diyor.

Köydeki selektörü de faal duruma getirerek, köye gelir sağlayan EKİCİ, köyün kanalizasyon sisteminin kurulmasından tutun da, elektrik direklerinin yenilenmesine kadar uzanan pek çok tarım dışı çalışma da gerçekleştirmiş. EKİCİ, bunları şöyle anlatıyor:

İlçedeki çiftçilere proje

"Köy Hizmetler İl Müdürlüğü ile görüşerek ve 2005 yılı yatırım programına alınmasını ve ihalesinin yapılmasını sağlayarak, köyü kanalizasyonlu hale getirdik. 10 Aralık 2005 itibarıyla herkes evinin önünün kanalizasyonunu bağlatıyor. Aynı şekilde TEDAŞ ile görüşmelerimiz sonucunda elektrik direklerinin yenilenmesi, İlçe Özel İdare'nin yardımları ile köy içi yolunun yenilenmesi ve köy konağı inşaatının hızlanması vb çalışmalar gerçekleştirdik. Muhtarım Mehmet YÜKSEL ile olan işbirliğimiz sayesinde ve bizim de katkılarımızla tüm bunlar köye kazandırıldı. Bunlar ve benzeri faaliyetler köyün yenilenmesi ve gelişmesi anlamında çok şey ifade ediyor. Ayrıca bilindiği gibi Ziraat Bankası'nın çiftçilere vereceği 30 milyar TL'nin üstündeki kredilerde proje gerekmektedir. Burada devreye girerek çiftçilerimizin projelerini hazırladım. Üstelik sadece kendi bölgemdekilerin değil, ilçede ulaştığım herkesin projesini hazırlamaya çalıştım. Bu tür çalışmalarla kendi ilçeme hizmet sunabilmek bana çok büyük bir haz veriyor."

EKİCİ sosyal konulara yönelik olarak da, ilçe lise öğrencilerinin üniversite sınavı öncesinde moral kazanabilmeleri amacıyla geçen yıl köye ağaç dikim gezileri düzenlediklerini belirtiyor. Ekici, İlçe Özel İdare ve İlçe Tarım Müdürlüğü ile ortak girişimleri sonucunda, 21000 adet akasya, dişbudak gibi orman ağacını, köy muhtarlık ve okullara dağıttıklarını vurguluyor. Yakın köydeki ilköğretim okulunun 6, 7 ve 8. sınıflarında tarım derslerine girdiğini anlatan EKİCİ, öğrencilerle uygulamalı tarım da yapıyor. Çocuklarla birlikte okul bahçesine arpa eken ve çok sayıda ağaç diken EKİCİ, bu yolla bilinçli çiftçinin temelini de oluşturduklarını söylüyor. Her yıl Bursa TUYAP Tarım Fuarı'na da önder çiftçiler ile birlikte teknik gezi düzenleyen EKİCİ, çalışmalarına destek veren Kaymakam, İlçe Tarım Müdürü ve İlçe Özel İdare Müdürüne de teşekkür ediyor. Bu süreçte sıkıntılarının da devam ettiğini kaydeden EKİCİ, kendi ilçeleri dışında görev yapan danışmanların masraflarının daha da arttığına işaret ediyor.

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

ODA'MIZ PROJE BAŞLADIĞINDAN BERİ TÜM ÖRGÜTÜYLE TARIM GÖNÜLLÜLERİNE DESTEK OLUYOR...

ODA'mız projenin başlatıldığı günden bu yana tarım gönüllülerine destek verdi. Bu amaçla e-tili seminer ve toplantılar gerçekte tirilmesinin yanında, yeticilerimiz tarım gönüllülerini görev yerlerinde ziyaret ederek sorunları dinlediler. Ayrıca e-tili tarihlerde yapılan basın açıklamaları yazarlardan manları ninde bulduklar gönüllülerle getirildi. Son olarak Ankara'da Genel Merkez ve ilke genelindeki tüm üyelerimiz tarafından 15 Ekim 2005 tarihinde ortak basın açıklaması yapıldı. Basın açıklaması şöyle:

1000 KÖYE 1000 TARIMCI PROJESİNDE SORUNLAR BÜYÜYOR (BAKAN DEĞİŞTİ, "POLİTİKA" DA DEĞİŞTİ Mİ ?)

15 Ekim 2005

"Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi" 2004 yılı başından beri yürürlükte. Dönemin Tarım ve Köy İşleri Bakanı Sn. Sami GÜÇLÜ tarafından yürürlüğe sokulan Proje, gerek Proje'nin Türkiye'nin gerçekleriyle tam olarak örtüşmemesi, gerekse uygulamada yapılan yanlışlıklar nedeniyle oldukça sorunlu bir gelişim izlemiştir.

Bütün bunlara karşın, Proje'de görev alan ziraat mühendislerinin özverili tutum ve çalışmaları ile kimi yörelerde başarılı sonuçların ortaya çıktığı da saptanmalıdır. Ziraat Mühendisleri ODASI, görevli meslektaşlarına yönelik tamamlayıcı eğitim çalışmalarını yöreler itibarıyla yerine getirmiş, olumlu sonuçların ortaya çıkması için katkı sağlamıştır.

Ancak, ikinci yılını doldurmakta olan Proje kapsamında, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından, mevcut sorunların çözümüne yönelik anlamlı bir çalışma üretilememiş, tam tersine sorunlar yumağı giderek karmaşık bir nitelik kazanmıştır. Bu çerçevede;

1- Projede görev alan ziraat mühendisleri, oluşturulan bürokrasi nedeniyle, zamanlarının önemli bir bölümünü "yararsız işler" yaparak geçirmek zorunda bırakılmaktadırlar.

2 - Bu bağlamda, "şarta bağlı sözleşmeli" olarak çalışan ziraat mühendisleri, Bağkur primlerini ve gelir vergilerini ödemek için muhasebeci tutmak durumunda bırakılmakta; zaten düşük olan ve zamanında ödenmeyen maaşlarından, vergi ve prim dışında bir de "muhasebeci ücreti" ödemek zorunda kalmaktadırlar.

3 - Proje'ye göre, Proje'nin ikinci yılında % 5, üçüncü yılında % 10 oranında "köy katkı payı" ödenmesi gerekmektedir. Ancak zaten geçim sıkıntısı içinde olan köyler, böyle bir ödeme için istekli davranmamaktadır. Bakanlığın, "köy katkı payı"nın ödenmesini zorunlu tutması nedeniyle, çoğu danışman katkı payını da kendi ücretinden ödemeye başlamıştır. 2006 yılında yapılacak ödemenin % 10 oranına yükselmesi, çoğu danışmanın mali edimini asgari ücret düzeyinin altına itecektir.

4 - Bütün yıl köyde ikamet eden danışmanlara yıllık izin dahi verilmemekte, kimi illerde, zorunlu nedenlerle köyden ayrı kalan danışmanların ücretinden kesinti yapılmaktadır.

5 - Tüm bu yapı altında, günü kurtarmaya yönelik "politikalara" çöküş içinde olan tarım sektöründe, danışmanların özverili çalışmaları anlamlı bir katkı niteliğine dönüşmemekte; mühendis kimliğini yaşama yansıtamayan danışmanlar yaşadıkları ekonomik- sosyal sıkıntılarla baş başa kalmaktadırlar...

Bütün bu gerçeklerin ışığı altında, soruyoruz;

1 - Şubat Ayı'nda bizzat Sn. Başbakan'ın ağzından, "1000 ya da 2000 ilave tarım danışmanı alınacağı" kamuoyuna duyurulmuştu. Aradan geçen zaman diliminde, konu ile ilgili hiçbir gelişme olmamıştır. Bugün Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının "Proje"ye bakışı nasıldır ? Bakan'ın değişimi, politikanın da değişimine neden olmuş mudur ?

2 - Mevcut tarım danışmanlarının yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik olarak yaşanan eylemsizlik nereye kadar devam edecektir? Danışmanların ücretlerini insanca yaşanır bir düzeye yükseltmeyi, merkezi bir sistemle vergi ve prim sorunlarını çözerek danışmanı muhasebeciye mahkum olmaktan kurtarmayı, yılda yirmi gün resmi izin kullanabilecek bir hukuki statü oluşturmayı, pratikte alınmayan "köy katkı payı" uygulamasından vazgeçmeyi düşünüyor musunuz?

3 - "Proje" süresinin 2006 yılı sonunda biteceği hesaba katıldığında, danışmanların "akıbeti" konusunda Bakanlığın planı nedir ? "Köy katkı payı"nın dahi alınmadığı bir ortamda, Bakanlık, "danışmanları gelecekte köylüler istihdam edecek" savından vazgeçmiş midir?

4 - 1989 yılından bu yana, olağan yollardan ziraat mühendisi alımı yapmayan, kadroları giderek yetersiz durumda kalan, ziraat mühendislerini Doğrudan Gelir Desteği hesaplamaları için masa başına mahkum eden Bakanlık, kadrolarını, deneyim kazanmış danışmanlarla takviye etmeyi neden düşünmemektedir?

Bakanlığı, yukarıda çerçevesi çizilen konularda yapıcı tutum almaya, tarımın ve tarımcının sorunlarının çözümüne yönelik sonuç alıcı politikaları yaşama geçirmeye davet ediyoruz.

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Gökhan GÜNAYDIN

Başkan (Yönetim Kurulu Adına)

Tarım Danışmanlarının mesajlarında, grev ve Ankara'ya yürüme çağrıları yapmaları, "artık dayanacak güçlerinin kalmadığını" ortaya koydu...

ODA'MIZA TEŞEKKÜR MESAJI YAĞDI*

ODA'mızın Tarım Danışmanlarının sorunlarını gündeme getirdiği basın açıklaması ve ODA Başkanımız Gökhan GÜNAYDIN'ın bazı televizyon programlarında konuya değinmesinin ardından ülke genelinden teşekkür mesajları aldık. Mail yoluyla gelen bu mesajlar, pek çok tarım danışmanının en temel insan haklarından olan barınma, su, elektrik ve yakacak temininde bile sıkıntı çektiklerini ortaya koydu. Mesajlarında "artık dayanacak güçlerinin kalmadığını" belirten danışmanların, grev ve Ankara'ya yürüme çağrıları yapmaları da dikkat çekti. ODA'mıza gönderilen mesajlardan bazıları şöyle:

Danışman: Ayın 1. günü-Aylık çalışma raporları ile il tarım müdürlüğüne gidiş. Ayın 2. günü-Yüzde 5 Köy Katkı Payını yatırmak için İl Özel İdare'ye gidiş ve Ziraat Bankası'na gidiş. Ayın 3. günü-Ücretlerin yatıp yatmadığının kontrolü. Ayın 4. günü-Ücretlerin kontrolü ve bankadan çekilmesi. Ayın 5. günü-Elektrik parasını unutmayalım cezaya girer. Ayın 6. günü-Muhasebecinin ücretinin ödenmesi. Ayın 9. günü-3 aylık geçici vergi beyannamesinin muhasebeciden hazırlanması. Ayın 10. günü-Geçici vergi, 3 aylık son günü. Ayın 15. günü-Kredi kartı borcunun ödenmesi için şehre geliş. Ayın 19. günü-Muhasebeciden beyannamenin hazırlanması. Ayın 20. günü-Aylık beyannamenin son günü. Ayın 29. günü-Bağkur prim borcunun son günü. Ayın 30. günü-Muhtar, İlçe Müdürü ve Kaymakamın köyde hizmet verdiğimizde dair onay yazıları. Ayın 31. günü-İlçe Müdürlüğüne gidiş, hak edişlerin onaylanması ve ilgili üst yazıların hazırlanması vb.

Danışman: Arkamızda olduğunuzu hissetmek bizlere gerçekten daha da kuvvet veriyor. Teşekkür ediyorum.

Danışman: ODA Başkanımız Sayın Gökhan GÜNAYDIN, TRT-GAP TV'de yayınlanan "Bu Toprağın Sesi" programına katılarak, Ziraat Mühendislerinin ve Tarım Danışmanlarının sorunlarını ve çözüm önerilerini dile getirdiği için ve meslektaşlarımız da programa canlı telefon bağlantısı ile katılarak, görüşlerini anlatarak, sorunlarımızı dile getirdikleri için bir tarım danışmanı olarak teşekkürlerimi sunuyorum.

Danışman: Dün akşam Euro Türk ve bugün sabah TRT GAP TV'ye konuk olarak katılan Sayın Oda Başkanımız Gökhan GÜNAYDIN beyefendiye, Tarım Gönüllüleri adına sonsuz teşekkürü borç biliyoruz. Kendileri tüm söylemek isteyip de söyleyemediklerimizi, programda anlatmış olması nedeniyle çok başarılı bir Oda Başkanına sahip olmaktan ötürü gurur duyuyoruz. Genel Müdür Yardımcımız programda sayısı 1000'e yakın danışman alacaklarını ve muhtarlardan talep geldiğini anlattı. Bilirsiniz Nasrettin Hoca'nın fıkrasını; köye Timurlenk fil verir ama köylü bakamaz, şikayetçi olurlar ve geri vermek için yola çıkarlar. Hoca geri dönüp bakar ki kimse kalmamış. Ve der ki Timurlenk'e, "Biz çok sevdi, kaynaştık bize sen daha fazla fil ver de bakalım." Teşbihte hata olmazmış. Saygılarımla.

Danışman: Şu an Euro Türk TV'de Oda Başkanımızı izliyorum. Tarım Danışmanları ve Ziraat Mühendisleri olarak çok şanslıyız. Tarım Gönüllülerinin sorunlarını tüm ülkeye anlattığı için Başkanımı ayakta alkışlıyorum. Saygılarımla.

Danışman: İsteyenin bir yüzü vermeyenin 2 yüzü... Kadro istiyoruz. Ya da bizleri Ziraat Bankalarında kadroya alın. Ama sadece bize değil, 30 bin ıssız ziraat mühendisine de kadro verin.

Danışman: 1000 vekil imama değil, 10.000 vekil imama kadro verildi. 1000 Tarım Danışmanı olarak kadro istiyoruz.

Danışman: Vekil imamlara kadro veriliyor ama 1000 üniversite mezunu Tarım Danışmanı ağır şartlarda çalıştırılmakta ve kadro verilmiyor.

Danışman: Sorunlar hallolmadan tekrar danışman almak tamamen popülizmdir.

Danışman: Arkadaşlar zamanımız danışmanlıktan çok angarya yani boş işlerle geçiyor. Bulduğum ilde tarım danışmanlarının bazılarının katkı payı yatmıyor ve danışmanlar kendi cebinden yatıyor. Yerel Yönetimlerin yanında danışmanların bir değeri yok ve danışmanlar bulunduğu belde ve köyde belediye başkanlarının siyasi yapısına ayak uydurmak zorunda kalıp, kısacası siyasetin içinde yer almak zorunda kalmakta. Bu nasıl iş anlayamadık. Tarım danışmanlarının her günü sorunlu. Danışman arkadaşlar artık projenin sonu sayılır. Toplu hareket edelim, gelin hakkımızı arayalım. İletişim içinde olalım, bakanla görüşelim. Hakkımızı kendimiz aramalıyız yoksa iş kötüye gidiyor.

Danışman: Öncelikle sayın Başkana teşekkür ediyorum. Daha sonra da biz tarım danışmanlarına ve tüm ziraat mühendislerine sahip çıkmalarını istiyorum. Tüm tarım danışmanlarını greve davet ediyorum.

Danışman: Kesinlikle katılıyorum. Grev ya da başka bir yöntemle sesimizi duyurmalıyız. Sanırım bizler bitki ve hay-

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

vanlarla uğraştığımız için çok uysalız, ruhumuzda yok. Hakkımızı arayalım yeter artık.

Danışman: TEDGEM'in sitesindeki forum şifrem 2 yıldır verilecek. Forumu kullanıp, sorununu iletebilen oldu mu? Grev olayına katılıyorum.

Danışman: Öncelikle çok şaşırdım. ODA Başkanımızı yürekten kutluyorum. Onun bizimle olduğunu bilmek bir nebze olsun beni umutlandırdı. Öncelikle kamuoyu oluşturalım derim, internet ve basın yoluyla ve grup mailleriyle. Sesimizi duymak istemeyenlere seslenmek için bir metin oluşturup bunu herkese, her siteye ekleyelim. TEDGEM'deki meslektaşlarımızdan biri demişti ki, "bu danışmanlar iyice yoldan çıktı..." Evet Genel Müdürüm artık yoldan çıktık. Çünkü dayanacak gücümüz kalmadı!

Danışman: Bizlerin durumlarının iyileştirilmesi için bir çaba göstermeyen bakanlık, bizleri buruşturup atmayı mı planlıyor yoksa? Unutmasınlar ki onlar orada bizler sayesinde duruyorlar. Bu sessizlik bir şeylerin yoluna gireceği beklentisidir. Dünyanın hiçbir yerinde devlet halkının zayıflıklarından yararlanmaya çalışmaz. Bizleri nasıl olsa işsizlerdi, gene işsiz kalsınlar diye düşünüyorlarsa bu bir kıym olur.

Danışman: Ben 1000 Köye 1000 Tarım Gönüllüsü Projesinde görev yapmak olan bir danışmanım. Biz danışmanların sorunlarını dile getirmek üzere yapmış olduğunuz basın açıklaması, zor şartlarda çalışan ve sorunlarının çözümü konusunda çaresiz olan biz danışmanlara büyük bir umut olmuştur. Konunun takipçisi olacağımı umut eder, saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Danışman: Kendi kaderimize terk edildiğimizin farkına ne zaman varacaksınız sayın tarım danışmanları. Gelin hepimiz birleşip Ankara yolunu tutalım Birileri bizi hatırlar.

Danışman: Kış geldi 550 milyon lira ile kömür mü alalım odun mu? Ben daha kömür alamadım buralarda zaten eski pencerelerden soğuk çok geliyor. Durulmuyor. Ne olacak bizim sonumuz ben 1 senede romatizma oldum, kronikleşti.

Danışman: Sn. Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 18 Ocak 2005'te "Tarım gönüllüleri ve çiftçilerle buluşma" toplantısında yaptığı konuşma:

"Karşımda duran siz genç kardeşlerim bir yıldan bu yana ülkemizin her tarafında köylülerimizle, çiftçilerimizle omuz omuza, yan yana hizmet verdiniz. Gerçekten ciddi duygulandırıcı bir tablo. Siz onları sevindirdiniz, Allah da sizleri sevindirecek. 2005 yılı içerisinde AB sürecinde siz tarım danışmanlarımızı seçeceğiz. Uzmanları seçeceğiz. Bunları sizlerden oluşturacağız. Onun için ilgi alanımız çok ama çok önemli. Sizlerle birlikte artacak olan sayıyı az önce söyledim. Bu müjdeyi de buradan sizlere vermekten mutluluk duyuyorum."

AB uzmanları bizler arasından seçilecekti ama alınmadı, başka yollarla alındı ve Başbakan sözünde durmadı. İşimiz Allah'a kalmış...

Danışman: Danışman arkadaşların sonu Gümüşhane'de vefat eden danışmanın sonu gibi olmasın çünkü sahiplik edip sorun çözümü yapacak kimse yok. Sanki kendi kaderlerine terk edilip zorla istifa konumuna itilmekteyiz. Bir köy korucusunun maaşı zamanında ödenirken bizim maaşlar 50 günde ödenmektedir. Bir teknik eleman olarak şu şartlar altında nasıl başarılı olacaksın, maaş geç ödendiğinde, vergi, bağkur ödemesini geç yapmaktayız, o da faize binince aldığımız maaş yine devlete gitmekte. Orda kalsın bu sefer borçlu oluyoruz çünkü aldığımız maaş miktarına faiz ile borçlu olu-yorsun. Danışmanlar çıkıp da sorunlarını dile getirseler artık kanser olduk.

Danışman: Projenin ilk gününden başlayan ve hala devam eden sorunlar var. Temeli zayıf binanın üst katlarını onarmak sorun değil. Önemli nokta binanın temeli, yani yanlış ve eğri atıldı. Projenin sorunlarını çözmekten bahseden arkadaşımıza soruyorum; 2 yıldır çözülemeyen, toz pembe gösterilen sorunlar ne zaman çözülecek? Gümüşhane'deki tarım danışmanı arkadaşımız sorunların çözüldüğünü göremeden aramızdan ayrıldı. Bizim de sorunsuz bir projeyi göreceğimizden şüpheliyim.

Danışman: Ülkemizde olabildiğine demokrat ve özgürce yönetilen tek sektör olan tarımla uğraşmaktayız. Öyle ki herkes başına buyruk. Sıkıntılı miras hukuku çözülememiş araziler, paylaşım nedeniyle gündün güne küçülmekte. Örnek vere-yim; mirasçı sayısı 930, arazi büyüklüğü 3000 dekar. Yani kişi başına düşen arazi miktarı 3,2 da. Allah aşkına bu kadarlık arazide nasıl ve ne şekilde ekonomik tarım yapılabilir? Gelişmiş ülkelerde adam çiftliğinin bir kenarına 2,5 m2 alan için, izni veren mercilerin kapısında yatmakta ve bu kurumların sorularına cevap vermekte. Danışman arkadaşlar olarak görev yerlerine gelince olayın ehemmiyetini çok daha iyi anladık sorun çok. Bize yüklenen misyonun önemini çok daha iyi kavradık. Hele sorunları oturduğumuz yerden kendi yöntemlerimizle çözmek orada yaşayan insanlara haksızlık olur. Kendi açımından bulunduğum bölgenin %50 ekim desenini değiştirdim. Bunu yapabileceğime kendim bile inanamadım ama yaptım. Diğer tarım danışmanı arkadaşlarımızın neler yaptığını görüyor, duyuyorum ve gururlanıyorum. Emin olun bizim insanımız Osmanlıdan bu yana ilgiye, şefkate muhtaç. Birazcık ilgiyle benim bölgede bu oldu acaba Avrupa'daki gibi ilgi olsa bu insanlar neler yapar düşünüyorum...

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

Şunu da söylemeden geçemem; biz tarım danışmalarının da aynı şekilde ilgi ve alakaya ihtiyacımız var. Gelecek endişesi olmayan, Bağ-kur, maliye sorunu olmayan, sosyal hakları olan kafası rahat olan insanlar olmamız gerekir. Çünkü bizim işimizin temelinde izleme ve dinleme vardır. Kafası rahat olmayan insanlar iyi bir dinleyici ve izleyici olamazlar.

Eğer bazı şeylerin kararını vereceksek çabuk ve kararlı olmalıyız. Sevabıyla ve günahıyla bu vatan bizim her ne olursa olsun bazı şeyleri çok iyi irdeleyip hayata geçirmemiz gerekir. İş olsun diye yapılan işler maalesef ülkeye hep zarar veri-yor. Projenin sorunlarını çözüp daha da kapsamlı olarak hayata geçirmenin, ülkenin kesinlikle lehine olacağı kanaatindeyim. Saygılarımla

Danışman: Biz tarım danışmanları proje süresinin 3 yıl olduğunu ve görev yerlerimizin köyler veya beldeler olduğunu bilerek bu hizmeti kabul ettik. Sözleşmeler imzalanırken ücretlerin 1.000 YTL + KDV olacağı ve ücretlerimizin özel idare tarafından ödeneceği açıklandı. Serbest piyasada fatura veya makbuz karşılığı alınması gereken tutarlar KDV'si ile birlikte tamamı ödenirken, bizim ödemelerimizi alırken % 22 vergi ve KDV'nin yarısının kesileceği söylendi. 1.000 YTL + 180 YTL (KDV) = 1.180 YTL almamız gerekirken kesilen vergiler, Bağkur primi ve muhasebe ücretlerini düştüğümüzde elimizde net olarak 600 YTL kaldı. Bu da bize söylenen ücretin neredeyse yarısı.

Uluslararası çalışan büyük firmalarda vergi indirimi yapılırken bizim ödemelerde yapılan bu kesintiler normal mi?

Bazı aylar ücretlerimizi geç aldığımız, bazı aylar hiç alamadığımız oluyor. Bizim hakkımızda karar mercii olan sayın meslektaşlarımız ücretlerini peşin almalarına rağmen 1 günlük gecikmeye bile tahammül edemezken tarım danışmanlarının durumunu hiç düşünmüşler mi?

Benim görev yaptığım ilçede 4 tane çay fabrikası, 6 tane eczane, 4 tane toptancı, marketler ve fırınlar olmasına rağmen ilçede vergi sıralamasında ilk 20 firmanın içindeyim. Bu durum sizce adil mi? Eğer sizce adil ise ben işi bırakmaya hazırım? Vergi konusunda çözüm bekliyoruz.

Danışman: Sözleşme şartlarını ve sözleşme süresini bilerek bu işe evet dedik. Çünkü mesleğimizle ilgili bir işle uğraşma imkanı bulmuştuk. İlk başta ilgi gayet iyiydi. Danışman arkadaşlarımız da görev yapmış oldukları köy veya beldelerde taze bilgilerle hummalı bir çalışmaya başladılar. Benim görev yaptığım beldede daha önce hiç silaj yapılmamıştı ve çiftçilerimiz silajın ne olduğunu bilmiyorlardı. Ekilen tarla alanları kısıtlı olmasına rağmen mısır silajı yaptık ve başarılı oldu. Belki de çok önemli bir konu değil ama bir yenilikti, bilinmeyen bir konuyu anlatma ve öğretmeydi. Her arkadaşımız buna benzer şeyler yapmaya çalıştı.

İlk yıl ücretlerde dengesizlik olsa da düzenli bir şekilde alabiliyorduk. Bu yıl katkı payları gündeme geldi. Bazı belediyeler ve muhtarlıklar katkı paylarını geç yatırdı veya hiç yatırmadı. Bazı arkadaşlar da kendi ilçem kendi köyüm diye kendi ceplerinden yatırdılar. Ücretlerimizi geç aldığımız veya hiç alamadığımız aylar oldu. Ücretlerin ödenmesi hususunda sıkıntılarımız var. Köy muhtarlarından ve belediye başkanlarından taahhütname alınmasına rağmen katkı paylarının yatmasında problemler var. Arkadaşlarımız bu şartlara rağmen yine özverili çalışmalarına devam etmektedir. Bizim hakkımızda hüküm veren sayın idarecilerimiz aylıklarımızı çalışmadan peşin olarak almakta ve bir gün gecikmeye tahammül edememektedir. Bizler ise bazen bir ay bekletiliyoruz. Bu konuda daha hassas davranılmasını istiyoruz.

Sözleşme imzalanırken ücretiniz 1.000 YTL+KDV diye söylendi. Bağkur primimizi yatıracağız ve vergimizi ödeyecektik. Sözleşmeyi imzaladık seminerler bitti, bize yapılacak ödeme şekli ile ilgili bilgi verdiler, hesapta hiç olmayan kesintilerle karşılaştık. Serbest piyasada bir fatura kesildiğinde fatura tutarı ve KDV'si tahsil edilir hiçbir kesinti yapılmaz ama bizim ödemelerde baştan % 22 gelir vergisi kesintisi ve KDV'nin yarısının mahsubu söz konusu. Bu konuda daha iyi bilgisi olan biri varsa bize bir açıklama yapsın.

Bütün bu zorluklara rağmen halen işini bırakmayıp devam eden tarım danışmanı arkadaşlarımızı tebrik ediyorum. Biz tarım danışmanlarının göstermiş olduğumuz bu hassasiyet karşısında bizler hakkında karar mercii olan sayın meslektaşlarımıza sesimizi duyurmak istiyoruz.

Danışman: Tarım danışmanı olarak çalışmak güzel yalnız şartlar zor. Maaşlar zamanında ödenmemekte, ancak vergi ve Bağkur'a zamanında paramızı yatırmamız lazım. Zamanında yatmayan paralar çok yüksek karşılıklarla ödenmekte. Ev, ulaşım sorunları had seviyede, 20 haneli köyde mühendis varken, ilçede mühendis yok. Tarım danışmanların nereye bağlı oldukları belli olmalıdır. Köylerde sosyal faaliyet yok kendimizi geliştiremiyoruz. Bulduğumuz yerlerdeki devlet arazisi bizlere tahsis edilerek işlememize olanak ve kredi vermeleri daha mantıklı gelmektedir. Tarım danışmanlarının sonları ne olacak, işin sonu nereye varacak bilinmelidir. Tüm arkadaşlarla birlikte hiç yapılamayanları yaptığımıza eminim. İşin sonu belli olursa kendimizi ona göre adapte ederiz

Danışman: "Gümüşhane İli, Torul İlçesi, Altınpınar Beldesi tarım danışmanı Mustafa ÇAKIR, 02.09.2005 tarihinde vefat etmiştir. Kendisine Tanrı'dan rahmet, yakınlarına Tarım camiası adına başsağlığı dileriz." TEDGEM'in sayfasından alıntıydı bu yazı. Bu meslektaşımızın şimdi eş ve çocuğunun nasıl bir sosyal güvencesi var, ne durumda? İşte

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

sorun bu, bir rahatsızlığımız ya da vefat durumunda eş ve çocuklarımızın hiçbir sosyal güvencesi yok. Meslektaşımıza Allah'tan rahmet, eş ve ailesine sabırlar dilerim.

Danışman: Öncelikle sonumuzun ne olacağını düşünüyorum. Biraz iyileştirmeler yapılarak, özlük hakları sağlanarak daha faydalı duruma getirilebilir.

Danışman: Sosyal haklarımız yok, izin yok. Belediye başkanı, muhtar sorun. İlçe tarım, il müdürlüğü, özel idare, köye hizmet götürme birliği sorun. Maliye sorun, Bağkur sorun, muhasebe, katkı payı sorun. Barınma yeri, su, elektrik sorun. Günün 24 saati, haftanın 7 günü, ayın 30 günü, yılın 365 günü sorun. Üstelik sayın Sami Güçlü, "iş beğenmeyen çekip gitsin" dedi ve sonunda kendisi danışmanlar kadar dayanamayıp gitti. Biz işimizden memnunuz ama getirilen şartlar bizleri teknik yönde verimsizleştiriyor. Verim ve kalitenin artırılması için iyi şartlar altında çalışmak isteriz.

Danışman: Tarım danışmanlarının seslerini duyurduğunuz için teşekkür ederim. Danışmanlarının sorunları ile ilgili haberleriniz var mı? Çok zor şartlar altında günlerimiz geçiyor. Maaşları zamanında alamıyoruz. Bağkur ve muhasebeci arasında dolanıp duruyoruz. Asgari ücretle nasıl geçineceğiz bilemiyorum. Sonumuzla ilgili bilgisi olan varsa lütfen yazsın.

Danışman: Şu ulusal kanallarda yayınlanan ve hesap numarası ile "Tarım Danışmanlarına sizler de yardım edin" reklam filmi ile tam dilenci konumuna düşürdüler.

Danışman: Sorunlarımız; 1. Maaşımızı düzenli alamıyoruz hatta bazen hiç alamıyoruz. 2. Sosyal güvencemiz yok. 3. Proje sonunda ne olacağız? 4. Katkı payını yatırmıyor muhtarlar para için yalvarmak istemiyoruz, hakkımızı istiyoruz. 5. Maaşlar çok az, 500 milyon elime kalan para, yakacak, tel görüşmeleri vs...

Danışman: Ben proje süresince sesimi duyuracak bir platform aradım. Öncelikle siteye emeği geçenlere çok teşekkür ederim. Üvey evlatlarım diyen Bakanımız görev yaptığım yere geldi. Başbakan gibi ağırladık ama yine bizi manken gibi vitrinde kullandılar. Kimse 3 ay ücret alamadığımızı ve her ay KDV, Bağkur'umuzu nasıl yatırdığımızı sormadı. Ben ve arkadaşlarım köylerde ses getirdik. Çok güzel işlere vesile olduk. Proje köylü için faydalı ama bizim için çok fazla problem içeriyor. Köy katkı payımı cebimden yatırıyorum. Yoksa maaşın geri kalanını alamıyorum. Muhtar, yatıracak gücümüz yok diyor. Ya doğru ya da kurduğumuz kooperatifi uygulanan 1 trilyonluk projeye karşı olduğu gibi akrabası kooperatif başkanının başarılı olmasını istemediği için tarım danışmanının köyden ayrılması işine geliyor. Köydeki iç çekişmeler ve siyaset malzemesi bizler... Sosyal güvencemiz yok. 10 günden fazla rahatsızlık halinde sözleşme fes. Bir ülkede köy sayısı ne kadar azsa o ülke o kadar çok gelişmiş demektir. Lütfen bizlerin sesini duyun gerçekten çok zor durumdayız. Son yılı projenin ama biz akibetimizi bilmiyoruz. Proje mimari Reşat Özcan bey istifa etti, bizi artık eskisi gibi arayıp sormuyorlar. Ya hükümet değişince ne olacak, AKP'li danışmanlar gözü ile görüleceğiz bundan kimsenin şüphesi olmasın. Saygılarımla

Danışman: Sayın Günaydın, bilindiği üzere; Köymer Projesi'nde danışmanların 1. yıl maaşları devlet tarafından ödenmekte, ikinci yılda maaşların %5'lik kısmı, üçüncü yıl ise % 10'luk kısmı çalıştıkları yerdeki muhtarlık ya da belediye başkanlıklarınca yatırılma zorunluluğu var. Fakat buna uyulmadığı görülen bir gerçek. Bin kişiden en fazla 50 danışmanın katkı payları yatırılmıştır. Ancak Türkiye'de ne iş yaptığı belli olmayan Tarım Bakanlığı bir emir yayınlamayıp; katkı payı yatmayan danışmanların sözleşmelerinin iptal edilmesini istemiştir. Danışman arkadaşlar da bu durum karşısında paraları ceplerinden yatırmak zorunda kalmıştır. Düşünebiliyor musunuz; Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bu ülke için okumuş, mühendis olmuş, hekim olmuş insanı 3-5 kuruş için ne hallere düşürüyor... Danışmanlar her şey olmuştu şimdi de dilenci oldu ve zorla sahtekarlığa yönlendirildi. Ya bu ülkede ziraat fakültelerini azaltsınlar ya da mesleğimizi eski günlerine geri getirsinler. Yeter artık sayın Başkanım... YÖK'e mi saldırsınız, hükümeti ziraat mühendislerinin oyuyla tehdit mi edersiniz, edin ve tarihe geçin. Bir insan mesleğini söylemekten utanır hale gelmişse bu insanlardan ülkeye fayda değil zarar gelir. Bugün Türkiye'de hiçbir köy, bir danışmanın ücretini ödeyecek seviyede değildir. Köylüye ne verdiler ki ne istiyorlar? Burası Avrupa değil Türkiye Cumhuriyeti... Artık meslek onurumuzu kurtarmaktan başka çare yok. Çalışmalarınızda başarılar diliyor, saygılar sunuyorum.

Danışman: Allah tüm tarım danışmanlarına yardım etsin. Bu sistemle çalışan mühendisler olarak, lise mezunu kadar bize değer vermeyen bir Bakanlıktan bize hayır gelmiyorsa ne yapalım o Bakanlığa. Kendi meslektaşlarına sahip çıkmayan bir bakan kendi ülkesine ne kadar yararlı olabilir ki?

Danışman: Başkanım yorumlarınıza katılıyorum. İşsiz mühendislerden biriyim sesimizi duyurduğunuz için teşekkür ediyorum.

Danışman: Sn. Başkanımıza ilgi ve alakalarından dolayı çok teşekkür ederim. Sayın Başkanım, 1000 teknik elemandan bahsediliyor, yalnız 1000 teknik elemanla sınırlı kalmadan 1998'den itibaren mezun ve işsiz dolaşmaktayım. 1000 teknik eleman arasına bile torpilli olmadığım için seçilmedim. İşsiz güçsüz olarak dolaşan benim gibi onbinlerce ziraat mühendisinin durumuna köklü bir çözüm için yardımlarınıza daha fazla ihtiyacımız var. Bunu Meclise

ZMO TARIM GÖNÜLLÜLERİNİN YANINDA

ulaştırmak için baskı oluşturunuz talep ediyorum. Saygılarımla.

Danışman: Bizlerin sorunlarını tüm gerçekliğiyle ortaya koyan sayın Başkanımıza bölgemdeki tarım danışmanları adına teşekkürlerimi sunarım. Bu sorunların çözülmesiyle danışmanların her konuda daha da verimli olacağı inancındayım. Bugüne kadar tüm olumsuzluklara rağmen her konuda oldukça fedakarlık gösterdik ve bunun karşılığını alacağımıza inanıyorum.

Danışman: Bu kadar önemli ve köklü bir sivil toplum örgütünün Başkanının görüşlerine bu kadar ilgisiz kalabilen bir Tarım Bakanlığı'nın emri altında çalışmaktan utanıyorum. Bu kadar mı acizsiniz! Mevzuda adı geçen köylerde 2 yıldır çalışan artık Türk tarımını yakından tanıyan, AB için dönmemiz gereken en keskin virajlardan biri olan tarım sektöründe çalışan 1000 teknik elemandan bahsediliyor. Başkanımıza saygılar. Bence biraz geç oldu ama temiz oldu. Bu konuda daha fazla odanın ilgili olması gerektiğini düşünüyorum.

Danışman: Sayın Başkanımıza ilgi ve alakalarından dolayı çok teşekkür ederim. İnşallah yeni Tarım Bakanımız bu sorunları görür ve çözümü için bir şeyler yapar. Bu arada Başbakanımız Tayyip Erdoğan da, sene başında verdiği sözü unutmuş gibi. İşsiz ziraat mühendisi olarak 2 senedir bekliyorum. 1000 tane daha tarım gönüllüsü ne zaman alınacak diye? Tüm oda çalışanlarına ve Başkanımıza sevgi ve saygılarımı sunarım. Lütfen bu işin peşini bırakmayın, sizlere güveniyoruz..

Danışman: Öncelikle Başkanımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Başkanımız sorunlarımızın bir kısmını dile getirdiği için ve Tarım Danışmanlarının da bu ülkede olduğunu ve yaşadığını hatırlattığı için kendilerine tekrar teşekkür ediyoruz. Bu tarım danışmanları sanki bu ülkenin vatandaşı değilmiş gözüyle bakılıyor. Bir insandan bu kadar imkanlar kısıtlanmaz, maddi ve manevi olarak. Müdürlüğümüzdeki personeller bile bize ayrı bir gözle bakıyorlar. Sanki bizler de ziraat mühendisi değiliz.

Danışman: Merhabalar. Odamızın yapmış olduğu duyurular ve göndermiş olduğu e-mailler için bölgemdeki tarım danışmanları adına teşekkür ederim. Elimizdeki imkansızlıktan dolayı davetlerinize katılamıyoruz. Fakat buradan sizleri takip ediyor ve destekliyoruz. Tarım danışmanlarıyla ilgili bir değişiklik olur da haberimiz olursa seviniriz. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim. Saygıyla selamlar.

Danışman: Sayın Başkan öncelikle sağduyunuz için teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Tanımlarımız bizi ve içinde bulunduğumuz durumu anlatmaya yetmese de, en azından proje başlangıcından bu zamana kadar ki zaman içinde atılmış en olumlu adım. Binbir fedakarlıkla görev aldığımız bu pozisyonda inanılmaz mağduriyet yaşamaktayız ve maalesef sahibimiz yok ve en önemlisi yarınımız... Bu konunun sadece basın açıklamasıyla kalmamasını temenni eder, bizimle ilgilendiğiniz için teşekkürlerimizi tüm arkadaşlar adına sunarım. Saygılarımla...

Danışman: Sayın Başkanımıza sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum tarım danışmanlarına verdiği destekten dolayı. Şanlıurfa'dan saygılar, sevgiler.

Danışman: Ben işsiz bir ziraat mühendisiyim. Yapılan açıklamaya katılıyorum ve en kısa zamanda ziraat mühendislerine de kadro açılmasını istiyorum. Bu kadrolara normal yollardan mühendis alınmasını istiyorum.

Danışman: Sayın Başkanımız; ilgilerinizden dolayı teşekkür ederiz. Bakanlığımız bu konuda ilgilenmiyor ve sessiz kalıyor. Bizim halimiz ne olacak? Kaymakamımız imzalamam, ödenek yok diyor. Ama diğer danışman arkadaşlarımız çalışıyor. 2 aydır ücretsiz çalışıyoruz. Mesleğimize olan saygımızdan dolayı çiftçimizi yarı yolda bırakmamak için çalışmaya ve yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bakanımızdan sizlerin aracılığıyla şunu istemenizi rica ediyoruz. Halimiz ne olacak, bu proje yarıda mı kalacak sayın Bakanım? Bu proje tam meyvesini vermeye başlamışken neden ilgilenilmiyor bizlerle? Ne olacağımızı söylesinler bari. Bu duruma kısa zamanda el atılmasını temenni eder, ilgilerinizden dolayı teşekkür eder, saygılarımızı sunarız...

Danışman: Bu kanayan yara hakkında uzun süredir takip ettiğim bilgiyi bana ulaştırdığınız için ayrıca teşekkür ederim.

Danışman: Biz Türkiye geneli olarak 1000 köye 1000 tarım danışmanı olarak hizmete başlayalı 2 yıl geçti. Proje 3 yıl sonunda sona erecek. 3 yıl köy şartlarında hizmet verdikten sonra akıbetimiz ne olacak? Bizi neler bekliyor? İşsiz mi kalacağız? Eski Tarım Bakanımız Sami GÜÇLÜ, bu proje hakkında önemli açıklamalarda bulunuyordu. Sayın Başbakanımız bizzat projeye destek veriyordu. Projenin geleceği hakkında 1000 tarım danışmanı olarak istediğimiz, ODA'mız olarak bizi yalnız bırakmayıp gerekli mercilerden bilgi edinebilerseniz seviniriz.

Danışman: Yüzde 5 Köy Katkı Payı yatırılmıyor. Ben kendi cebimden yatırıyorum. Yüzde 5 aldığım ücrette azalma oldu. Seneye yüzde 10 azalma olacak. Asgari ücretin altına düşüyor aldığımız ücret.

*Meslektaşlarımızın herhangi bir sorunla karşılaşmaları halinde isimleri verilmemiştir. ODA'mızda saklıdır.

ODA'MIZ, DALAMAN TİGEM ARAZİSİNİ "TURİZM BÖLGESİ" İLAN EDEN KARARIN İPTALİ İÇİN AÇILAN DAVAYA MÜDAHİL OLDU

ODA'mız, Muğla Dalaman'da verimli tarım arazilerinin yer aldığı TİGEM İşletmes'i'nin büyük bölümünü de içine alan bölgenin, "Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edilmesine karşı Tarım-İş Sendikası tarafından açılan davaya, davacılar yanında müdahil oldu. Danıştay 6. Dairesi'nin konuyla ilgili kararı şöyle:

T.C.

DANIŞTAY

ALTINCI DAİRE

Esas No: 2005/999

KATILMA KARARI

Tarım-İş Sendikası Genel Başkanlığı tarafından 6.1.2005 günlü, 25692 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2004/8328 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 2. maddesinin ekli II sayılı listesinin 6. sırasında "Muğla - Dalaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" olarak ilan edilen kısmının iptali istemiyle Başbakanlık ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'na karşı açılan davada TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı tarafından yapılan davacılar yanında davaya katılma istemine ilişkin başvuru incelendi:

Dava konusu işlemle Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilen alanda tarım arazilerinin olması nedeniyle TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığının davanın sonucuyla yakından ilgili olduğu sonucuna varıldığından, 2577 sayılı Yasanın 31. maddesinin yollamada bulunduğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ilgili kuralları uyarınca TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığının davacı yanında davaya katılma isteminin kabulüne 25.10.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Acar OLTULU

Üye

Bekir AKSOYLU

Üye

Sinan YÖRÜKOĞLU

Üye

Nazlı KOÇER

Üye

Zeynep YILMAZ

TİGEM'İN 16 İŞLETMESİ KİRALANDI

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), yeniden yapılanma çalışmaları çerçevesinde bazı işletmelerinin özel sektöre kiralanmasıyla ilgili olarak 16 Kasım 2005 Çarşamba günü bir bilgilendirme toplantısı düzenledi. TİGEM Genel Müdürü İsmail Hakkı SAYIN, toplantıda yaptığı konuşmada, şu ana kadar 11 işletmenin özel sektöre kiraya verildiğini, yıl sonuna kadar bu sayının 16'ya çıkarılacağını bildirdi. Mülkiyet devri yapmadıkları için arazilerin parçalanmasını önlediklerini ve kiralanmış işletmeleri sürekli denetlediklerini anlatan SAYIN, kiralama işlemleri sonucu TİGEM'in arazi varlığının yüzde 4.5'unun devredileceğini kaydetti.

TİGEM'in şu ana kadar kiralanmış işletmeleri ve kiralaan firmalar şöyle:

"Acıpayam TİM/Denizli (Koç-Ata-Sancak), Altındere TİM/Van (Ahmet Yüzbaşıoğlu), Boztepe TİM/Antalya (AGH Teknik Tarım Hayv. San. Tic. Ltd. Şti.), Çiçekdağı TİM/Yozgat (İlci İnşaat), Gelemen TİM/Samsun (Koni İnşaat), Gökçeada TİM/Çanakkale (Elta Elektrik), Göle TİM/Ardahan (Mer'a Tarım), Hafik TİM/Sivas (Yöre Tarım), İnanlı TİM/Tekirdağ (Koni İnşaat), K.Maraş TİM (Görpa Gıda Tarım-Hayvancılık), Kazova TİM/Tokat (Dimes Gıda)."

POSTA KUTUSU

Üyelerimizden, Okurlarımızdan Gelenler

Prof. Dr. Artemis KARAALI (İTÜ Gıda Mühendisliği): Düzenlemekte olduğunuz Dünya Gıda Günü etkinliğiyle, aynı işi yapmakta olan insanlar arasında yıllar boyu bir çok üzücü-kırıcı olaylar yaşanmasına, değerli kaynak israfına neden olan "meslek taassubu" zihniyetine son vermekte olduğunuzu görerek gerçekten kıvanç duydum. Göreceksiniz zaten "kuvvet birlikten doğar." Kutluyor ve başarılar diliyorum.

A. Yılmaz IŞIK: Genelde anlatılması zor konulardaki rahat ifade biçimiyle büyük beğenimi kazanan Başkanımız, yurtdışı ve içinden bilim adamlarının da katıldığı sempozyumda, inanıyorum ki bu kere bilim dilini kullanmış ve söyledikleriyle herkesi sarsmıştır.

Kendinden emin, rahat, konusuna fevkalade hakim. Emekliyim ama onu dinlerken her nedense TOPRAKSU'da koşturduğum yıllar geliyor hep gözümün önüne. Bizlerin o eski hizmet heyecanımızın daha fazlasını görüyorum onda ve gururlanıyorum.

Songül TANRIVERDİ: ODA Başkanı Sayın Gökhan GÜNAYDIN'ı tebrik ediyorum. Büyüteç programını dinledim, kendisini bir kez daha takdir ettim. Ayrıca ODA'ya üyelik için başvuruda bulunmuştum, üyeliğim yapıldı, kimliğim elime ulaştı. Bunun için ve telefonuma, mail adresime yapılan çalışmalar hakkında göndermiş olduğunuz bilgi mesajları için teşekkür ediyorum. Başarılarımızın devamını diliyorum. Saygılarımla.

Hakan KIRMIZI: Merhaba... ODA üyesi bir Ziraat Mühendisiyim. ODA'nın web sitesiyle gurur duyuyorum. Çevremdekilerin buradan, bu engin bilgi ve iletişim kaynağından faydalanmaları için onlara sürekli tavsiyelerde bulunuyorum. Emegi geçenlerin ellerine sağlık. Bu çabalarınız elbet takdir görecektir. Teşekkür ediyorum, saygılarımla...

Serkan ÇAĞLAR: Veteriner hekimler açacakları muayenehane için düşük faizli kredi alabiliyorlar. Bunun yanında 2 yıl belki daha fazla vergiden de muaf oluyorlar. Peki biz Ziraat Mühendisleri, Zirai İlaç Bayiliği veya Yem Bayiliği açtığımız zaman aynı olanaklardan yararlanabiliyor muyuz? Bunun için Ziraat Mühendisleri Odası'nın ne gibi katkısı olur, bizlere nasıl yardımcı dokunur? İlginize teşekkür ederim.

Muhittin ÇUR: Gıda sektöründe sorumlu yöneticilik yapan mühendis arkadaşlarımızın maaşları ve SSK'larının, merkezi sistemli bir havuzda toplanması gerektiği kanısındayım. Saygılar...

AZİ Tarım Trz. San. Tic. Ltd. Şti: Biz Ziraat Mühendisleri olarak gerekli izinleri alarak mesleğimizi yaparken, hiçbir ehliyete sahip olmayan ve hiçbir denetim kurumuna hesap vermeyen kişi ve kuruluşlarla ve hatta vergi vermeyen kişilerle rekabet etmek zorunda kalıyoruz. Bu mesleğimizin sahihsiz olduğunu göstermeye yeter sanırım.

Yavuz TEMEL: Merhaba, öncelikle sitenizde memnuniyetimi dile getirmek isterim. Ben ziraat teknisyeni unvanını taşımaktayım. Ama bizlerin odası ve birliği olmadığı için tarımı yakından takip etmek ve siz değerli hocalarımızdan bilgilerinden faydalanmak için sitenizi sık sık rahatsız ediyorum. Ziraat teknisyenleri Türkiye'de unutuldu mu? Sadece size bu soruyu sormak istiyorum. Bu iletimizi gerekli makamlara bildirirseniz bizleri mutlu edersiniz. İyi çalışmalar...

Mikail DEDEBALI: ODA'mızın düzenlediği Birlikçilik Eğitimine katılanlardan biriyim. Çok başarılı bir çalışma oldu. Devamını temenni ediyorum. Emegi geçenlere teşekkürler...

İsimsiz (Ziraat Mühendisi): Selamlar... Bugün bayram olduğu için buruk da olsak, işsiz de olsak her şeyi bir tarafa bıraktım, sizlerin mübarek Ramazan Bayramınızı en içten dileklerimle kutluyorum. İnşallah bir ziraat mühendisi olarak gelecek bayramlarda daha iyi ve neşeli oluruz. Çünkü bunun herkesin hakkı olduğuna inanıyorum. Sizce de öyle değil mi? Bu anlamda çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Bitlis'ten selam ve saygılar...